

523

USTAWA

z dnia 9 kwietnia 2010 r.

o Służbie Więziennej

Rozdział 1

Zadania Służby Więziennej

Art. 1. Służba Więzienna jest umundurowaną i uzbrojoną formacją apolityczną podległą Ministrowi Sprawiedliwości, posiadającą własną strukturę organizacyjną.

Art. 2. 1. Służba Więzienna realizuje na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.¹⁾) zadania w zakresie wykonywania tymczasowego aresztowania oraz kar pozbawienia wolności i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności.

2. Do podstawowych zadań Służby Więziennej należy:

- 1) prowadzenie oddziaływań penitencjarnych i resocjalizacyjnych wobec osób skazanych na karę pozbawienia wolności, przede wszystkim przez organizowanie pracy sprzyjającej zdobywaniu kwalifikacji zawodowych, nauczania, zajęć kulturalno-oświatowych, zajęć z zakresu kultury fizycznej i sportu oraz specjalistycznych oddziaływań terapeutycznych;
- 2) wykonywanie tymczasowego aresztowania w sposób zabezpieczający prawidłowy tok postępowania karnego o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe;
- 3) zapewnienie osobom skazanym na karę pozbawienia wolności lub tymczasowo aresztowanym, a także osobom, wobec których są wykonywane kary pozbawienia wolności i środki przymusu skutkujące pozbawieniem wolności, przestrzegania ich praw, a zwłaszcza humanitarnych warunków bytowych, poszanowania godności, opieki zdrowotnej i religijnej;
- 4) humanitarne traktowanie osób pozbawionych wolności;
- 5) ochrona społeczeństwa przed sprawcami przestępstw lub przestępstw skarbowych osadzonymi w zakładach karnych i aresztach śledczych;

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 111, poz. 1194, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750, z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 210, poz. 2135, Nr 240, poz. 2405, Nr 243, poz. 2426 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 163, poz. 1363 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 123, poz. 849, z 2008 r. Nr 96, poz. 620 i Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 22, poz. 119, Nr 62, poz. 504, Nr 98, poz. 817, Nr 108, poz. 911, Nr 115, poz. 963, Nr 190, poz. 1475, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 34, poz. 191 i Nr 40, poz. 227.

6) zapewnienie w zakładach karnych i aresztach śledczych porządku i bezpieczeństwa;

7) wykonywanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej tymczasowego aresztowania oraz kar pozbawienia wolności i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności jeżeli mają być wykonywane w zakładach karnych i aresztach śledczych i jeżeli wynikają z realizacji orzeczenia wydanego przez właściwy organ;

8) współdziałanie z odpowiednimi formacjami innych państw oraz z organizacjami międzynarodowymi na podstawie umów i porozumień międzynarodowych.

3. Organem doradczym Ministra Sprawiedliwości w zakresie zadań, o których mowa w ust. 1 i 2, jest Rada Polityki Penitencjarnej.

4. W skład Rady Polityki Penitencjarnej wchodzi przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości, Służby Więziennej, nauki oraz organizacji pozarządowych. Członków Rady Polityki Penitencjarnej powołuje na czteroletnią kadencję i odwołuje Minister Sprawiedliwości.

5. Do zadań Rady Polityki Penitencjarnej należy w szczególności:

- 1) inicjowanie nowych kierunków oddziaływań penitencjarnych;
- 2) dokonywanie oceny bieżącej polityki penitencjarnej;
- 3) inicjowanie, przeprowadzanie i wspieranie badań naukowych dotyczących zadań Służby Więziennej;
- 4) inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć służących poprawie bezpieczeństwa funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz osób, o których mowa w ust. 2 pkt 3;
- 5) przedstawianie opinii w sprawach przekazanych przez Ministra Sprawiedliwości związanych z jego kompetencjami określonymi w niniejszej ustawie.

6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze zarządzenia, regulamin organizacyjny Rady Polityki Penitencjarnej.

Art. 3. 1. Nazwa „Służba Więzienna”, jej skrót „SW” oraz znak graficzny Służby Więziennej przysługują wyłącznie formacji, o której mowa w art. 1.

2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór znaku graficznego Służby Więziennej, uwzględniając w szczególności kształt i warianty kolorystyczne tego znaku oraz szczegółowe zasady jego stosowania, mając na celu stworzenie spójnego systemu identyfikacji wizualnej Służby Więziennej.

Art. 4. 1. Służba Więzienna współdziała z organami państwowymi i samorządu terytorialnego, stowarzyszeniami, fundacjami, organizacjami oraz instytucjami, których celem jest współpraca w wykonywaniu kary pozbawienia wolności, jak również z kościołami, związkami wyznaniowymi, szkołami wyższymi i placówkami naukowymi oraz osobami godnymi zaufania.

2. Służba Więzienna współpracuje z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych.

3. Służba Więzienna ma prawo do otrzymywania informacji kryminalnych z Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji swoich zadań ustawowych.

Art. 5. Organy administracji państwowej, samorządu terytorialnego oraz państwowe jednostki organizacyjne są obowiązane współdziałać z jednostkami organizacyjnymi Służby Więziennej w zakresie i na zasadach określonych w ustawie.

Art. 6. Koszty związane z funkcjonowaniem Służby Więziennej są pokrywane z budżetu państwa.

Rozdział 2

Organizacja Służby Więziennej

Art. 7. Organami Służby Więziennej są:

- 1) Dyrektor Generalny Służby Więziennej, zwany dalej „Dyrektorem Generalnym”;
- 2) dyrektor okręgowy Służby Więziennej, zwany dalej „dyrektorem okręgowym”;
- 3) dyrektor zakładu karnego i dyrektor aresztu śledczego;
- 4) Komendant Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendant ośrodka szkolenia Służby Więziennej i komendant ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej.

Art. 8. 1. Jednostkami organizacyjnymi Służby Więziennej, zwanymi dalej „jednostkami organizacyjnymi”, są:

- 1) Centralny Zarząd Służby Więziennej;
- 2) okręgowe inspektoraty Służby Więziennej;
- 3) zakłady karne i areszty śledcze;
- 4) Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej oraz ośrodki szkolenia Służby Więziennej i ośrodki doskonalenia kadr Służby Więziennej.

2. W ramach jednostek organizacyjnych, o których mowa w ust. 1 pkt 3, mogą, w razie potrzeby, działać szkoły i zakłady opieki zdrowotnej, a w ramach jednostek organizacyjnych, o których mowa w ust. 1 pkt 4 — zakłady opieki zdrowotnej.

3. W jednostkach organizacyjnych mogą być tworzone służby, działy, oddziały, zespoły i stanowiska prowadzące działalność, w szczególności w zakresie

oddziaływania penitencjarnego, specjalistycznego oddziaływania terapeutycznego, nauczania i szkolenia, działalności duszpasterskiej, zatrudnienia, czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem kary pozbawienia wolności, ochrony, spraw obronnych, zwalczania czynów mogących zagrozić porządkowi i bezpieczeństwu, zapewnienia stosownych warunków bytowych i pomocy socjalnej, opieki zdrowotnej i sanitarnej, a także składnice mundurowe i magazynowe.

4. Jednostki organizacyjne, o których mowa w ust. 1 pkt 3 i 4, mogą posiadać podległe oddziały położone w tej samej lub innej miejscowości.

5. Jednostki organizacyjne, o których mowa w ust. 1 pkt 4, z wyjątkiem Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, mogą być prowadzone w formie instytucji gospodarki budżetowej, o której mowa w art. 9 pkt 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 146).

6. Instytucja gospodarki budżetowej, o której mowa w ust. 1, może otrzymywać dotacje z budżetu państwa na realizację zadań publicznych związanych z prowadzeniem oddziaływań penitencjarnych wymienionych w art. 2 ust. 2 pkt 1, wykonywaniem zadań obronnych na podstawie przepisów odrębnych, organizowaniem i prowadzeniem szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy oraz pracowników, a także realizacji programów poprawy sprawności funkcjonariuszy, w formie obozów kondycyjnych.

Art. 9. 1. Liczbę etatów w poszczególnych jednostkach organizacyjnych nalicza się w oparciu o ustaloną w ustawie budżetowej na dany rok liczbę etatów funkcjonariuszy Służby Więziennej, zwanych dalej „funkcjonariuszami”, oraz przyznaną dla więziennictwa liczbę etatów pracowników Służby Więziennej, zwanych dalej „pracownikami”, uwzględniając następujące kryteria:

- 1) zapewnienie bezpieczeństwa jednostek organizacyjnych i bezpieczeństwa osobistego funkcjonariuszy i pracowników;
- 2) zakres i stopień złożoności realizowanych przez funkcjonariuszy i pracowników ustawowych zadań Służby Więziennej;
- 3) liczbę, typ i rodzaj jednostek organizacyjnych nadzorowanych przez właściwe organy Służby Więziennej;
- 4) terytorialny zasięg działania jednostek organizacyjnych oraz liczbę współpracujących z nimi organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości;
- 5) liczbę, typ i rodzaj posiadanych budowli i urządzeń.

2. Przy naliczaniu liczby etatów, o których mowa w ust. 1, ponadto uwzględnia się następujące kryteria szczególne:

- 1) w zakładach karnych:
  - a) liczbę funkcjonariuszy i pracowników niezbędnych do zapewnienia realizacji zadań wynikających z celów wykonywania kary pozbawienia wolności,

- b) rodzaj realizowanych systemów wykonywania kary pozbawienia wolności i programów oddziaływań wobec osób pozbawionych wolności,
  - c) typ, rodzaj oraz przeznaczenie zakładu karnego,
  - d) strukturę organizacyjną, w tym oddziały aresztu śledczego,
  - e) liczbę podległych oddziałów zewnętrznych,
  - f) liczbę miejsc zakwaterowania dla osób pozbawionych wolności oraz ruch osób pozbawionych wolności,
  - g) liczbę działających szkół, ośrodków diagnostycznych, zakładów opieki zdrowotnej, aptek i przywięziennych zakładów pracy;
- 2) w aresztach śledczych:
- a) liczbę miejsc zakwaterowania dla osób pozbawionych wolności oraz ruch osób pozbawionych wolności,
  - b) strukturę organizacyjną, w tym oddziały zakładu karnego,
  - c) liczbę podległych oddziałów zewnętrznych,
  - d) liczbę działających szkół, ośrodków diagnostycznych, zakładów opieki zdrowotnej, aptek i przywięziennych zakładów pracy;
- 3) w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej oraz w ośrodkach szkolenia i doskonalenia kadr Służby Więziennej: liczbę miejsc zakwaterowania oraz harmonogram szkoleń i doskonalenia zawodowego.
- Art. 10.** 1. Centralnym Zarządem Służby Więziennej oraz jednostkami organizacyjnymi, o których mowa w art. 8 ust. 1, kieruje Dyrektor Generalny podległy Ministrowi Sprawiedliwości.
2. Dyrektor Generalny jest przełożonym wszystkich funkcjonariuszy.
3. Minister Sprawiedliwości nadaje, w drodze zarządzenia, statut Centralnemu Zarządowi Służby Więziennej.
- Art. 11.** 1. Do zakresu działania Dyrektora Generalnego należy w szczególności:
- 1) ustalanie kierunków prowadzenia oddziaływań penitencjarnych i nadzór nad ich realizacją;
  - 2) tworzenie warunków prawidłowego i praworządnego wykonywania kar pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania;
  - 3) ustalanie zasad technicznego zabezpieczenia ochronnego i bezpieczeństwa w jednostkach organizacyjnych, rodzaju uzbrojenia i środków ochrony stosowanych przez funkcjonariuszy w różnych rodzajach jednostek organizacyjnych oraz szczegółowego sposobu wykorzystywania zwierząt do realizacji zadań Służby Więziennej;
  - 4) ustalanie metod i form działalności w zakresie ochrony i przygotowań obronnych w podległych jednostkach organizacyjnych;
  - 5) udział w pracach nad projektem budżetu państwa w zakresie dotyczącym więziennictwa oraz opracowywanie planu dochodów i wydatków budżetowych więziennictwa w ramach kwot wynikających z ustawy budżetowej;
  - 6) nadzorowanie działalności okręgowych inspektoratów Służby Więziennej, Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, ośrodków szkolenia Służby Więziennej i ośrodków doskonalenia kadr Służby Więziennej bezpośrednio mu podległych oraz sprawowanie nadzoru nad organizacją i realizowaniem zadań przez pozostałe jednostki organizacyjne;
  - 7) kształtowanie polityki kadrowej w Służbie Więziennej;
  - 8) ustalanie liczby etatów i stanowisk w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej, liczby etatów w okręgowych inspektoratach Służby Więziennej oraz łącznej liczby etatów w podległych jednostkach organizacyjnych;
  - 9) ustalanie szczegółowego sposobu gospodarowania składnikami majątkowymi i racjonalnego wykorzystywania środków finansowych przeznaczonych na działalność Służby Więziennej;
  - 10) inicjowanie badań naukowych dotyczących zadań Służby Więziennej oraz współdziałanie z placówkami naukowymi w tym zakresie;
  - 11) ustalanie metod i form wykonywania zadań służbowych przez funkcjonariuszy w zakresie nieobjętym przepisami wydanymi na podstawie niniejszej ustawy;
  - 12) realizacja zadań wynikających z innych ustaw.
2. W ramach realizacji swoich zadań Dyrektor Generalny może wydawać zarządzenia, instrukcje lub wytyczne.
- Art. 12.** 1. Okręgowym inspektoratem Służby Więziennej kieruje dyrektor okręgowy.
2. Do zakresu działania dyrektora okręgowego należy w szczególności:
- 1) koordynacja oddziaływań penitencjarnych prowadzonych w podległych jednostkach organizacyjnych i nadzór nad nimi;
  - 2) koordynacja sposobu i nadzór nad warunkami prawidłowego i praworządnego wykonywania kar pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania w podległych jednostkach organizacyjnych oraz kontrola przestrzegania w nich praw osób pozbawionych wolności;
  - 3) organizowanie systemu współdziałania podległych jednostek organizacyjnych w zakresie utrzymania w nich bezpieczeństwa i porządku oraz współpraca w tym zakresie z Policją i innymi służbami oraz instytucjami i organami ochrony państwa;
  - 4) sprawowanie nadzoru i koordynowanie działalności w zakresie ochrony i przygotowań obronnych w podległych jednostkach organizacyjnych;

- 5) ustalanie rejonizacji osadzania tymczasowo aresztowanych w aresztach śledczych, sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem ustalonego przeznaczenia aresztów śledczych i zakładów karnych oraz organizowanie i koordynowanie transportu osób pozbawionych wolności;
- 6) tworzenie poza obrębem podległych zakładów karnych i aresztów śledczych podporządkowanych im oddziałów tymczasowego zakwaterowania skazanych;
- 7) opracowywanie planu finansowego dochodów i wydatków budżetowych dla okręgowego inspektoratu Służby Więziennej i podległych jednostek organizacyjnych;
- 8) nadzorowanie działalności podległych zakładów karnych i aresztów śledczych, ośrodków doskonalenia kadr Służby Więziennej oraz przywieziennych zakładów pracy funkcjonujących przy podległych jednostkach organizacyjnych;
- 9) ustalanie liczby stanowisk w okręgowym inspektoracie Służby Więziennej oraz liczby etatów w podległych jednostkach organizacyjnych;
- 10) realizacja zadań wynikających z innych ustaw.

3. Dyrektor okręgowy jest przełożonym funkcjonariuszy pełniących służbę w podległych jednostkach organizacyjnych.

4. W ramach realizacji swoich zadań dyrektor okręgowy może wydawać zarządzenia, instrukcje lub wytyczne.

5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze zarządzenia, szczegółowy zakres działania dyrektorów okręgowych oraz strukturę i siedziby okręgowych inspektoratów Służby Więziennej, a także jednostki organizacyjne podległe poszczególnym dyrektorom okręgowym.

Art. 13. 1. Zakładem karnym i aresztem śledczym kieruje dyrektor.

2. Do zakresu działania dyrektora zakładu karnego i dyrektora aresztu śledczego należy w szczególności:

- 1) koordynacja oddziaływań penitencjarnych prowadzonych w podległej jednostce organizacyjnej i nadzór nad nimi;
- 2) zapewnienie prawidłowego i praworządnego wykonywania kar pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania oraz zapewnienie bezpieczeństwa i porządku w podległej jednostce organizacyjnej;
- 3) nadzorowanie działających w ramach zakładu karnego i aresztu śledczego szkół i zakładów opieki zdrowotnej;
- 4) racjonalne wykorzystanie środków finansowych;
- 5) zapewnienie odpowiedniego do potrzeb doboru i wykorzystania kadry, stałego podnoszenia jej kwalifikacji, właściwego wykonywania obowiązków i dyscypliny;
- 6) ustalanie liczby stanowisk w podległej jednostce organizacyjnej;
- 7) realizacja zadań wynikających z innych ustaw.

3. W ramach realizacji swoich zadań dyrektor zakładu karnego i dyrektor aresztu śledczego mogą wydawać zarządzenia, instrukcje lub wytyczne.

4. Dyrektor Generalny ustala, w drodze zarządzenia, szczegółowy zakres działania dyrektorów oraz strukturę organizacyjną zakładów karnych i aresztów śledczych.

5. Zasady tworzenia zakładów karnych i aresztów śledczych określa odrębna ustawa.

Art. 14. 1. Centralnym Ośrodkiem Szkolenia Służby Więziennej, ośrodkiem szkolenia Służby Więziennej i ośrodkiem doskonalenia kadr Służby Więziennej kierują komendanci.

2. W Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej, w ośrodkach szkolenia Służby Więziennej i ośrodkach doskonalenia kadr Służby Więziennej prowadzi się szkolenie funkcjonariuszy i pracowników.

3. Do zakresu działania komendantów, o których mowa w ust. 1, należy w szczególności:

- 1) zapewnienie właściwych warunków szkolenia oraz doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy i pracowników;
- 2) koordynacja, nadzór i odpowiedzialność za prowadzone w podległym ośrodku szkolenia oraz doskonalenie zawodowe;
- 3) zapewnienie bezpieczeństwa i porządku w podległym ośrodku;
- 4) realizacja zadań z zakresu spraw ochronnych i przygotowań obronnych;
- 5) zapewnienie odpowiedniego do potrzeb doboru i wykorzystania kadry, stałego podnoszenia jej kwalifikacji, właściwego wykonywania obowiązków i dyscypliny;
- 6) ustalanie liczby stanowisk w ośrodku;
- 7) realizacja zadań wynikających z innych ustaw.

4. W ramach realizacji swoich zadań komendanci mogą wydawać zarządzenia, instrukcje lub wytyczne.

5. Dyrektor Generalny, w drodze zarządzenia:

- 1) tworzy, przekształca i znosi ośrodki szkolenia Służby Więziennej i ośrodki doskonalenia kadr Służby Więziennej;
- 2) określa siedzibę Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej oraz ośrodków szkolenia Służby Więziennej i ośrodków doskonalenia kadr Służby Więziennej;
- 3) nadaje statuty ustalające szczegółowy zakres działania Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej i komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej oraz strukturę organizacyjną ośrodków.

6. Dyrektor Generalny określa, w drodze zarządzenia, ramowy regulamin pobytu w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej oraz ośrodkach szkolenia Służby Więziennej i ośrodkach doskonalenia kadr Służby Więziennej.

7. Przepisów ust. 5 i 6 nie stosuje się, jeżeli ośrodek szkolenia Służby Więziennej lub ośrodek doskonalenia kadr Służby Więziennej jest prowadzony w formie instytucji gospodarki budżetowej.

Art. 15. Ustanawia się dzień 8 lutego świętem Służby Więziennej.

Art. 16. 1. Jednostce organizacyjnej może zostać nadany sztandar.

2. Sztandar jednostce organizacyjnej nadaje Minister Sprawiedliwości na wniosek kierownika jednostki organizacyjnej, zaopiniowany przez Dyrektora Generalnego.

3. Sztandar może być ufundowany za zgodą Ministra Sprawiedliwości. Zgodę na ufundowanie sztandaru i jego zatwierdzony projekt doręcza się fundatorowi za pośrednictwem zainteresowanego kierownika jednostki organizacyjnej.

4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wymagania dotyczące sztandaru, wzór aktu nadania sztandaru, tryb i warunki jego nadania oraz sposób przechowywania i ewidencjonowania sztandarów, a także sposób przekazywania ich w przypadku likwidacji jednostki organizacyjnej albo ponownego nadania sztandaru. Sztandar powinien nawiązywać do tradycji Służby Więziennej.

5. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, wzór sztandaru, uwzględniając tradycje Służby Więziennej.

Art. 17. 1. Funkcjonariusze otrzymują wyposażenie niezbędne do wykonywania czynności służbowych.

2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, uzbrojenie Służby Więziennej, rodzaje broni i środków ochrony stosowanych przez funkcjonariuszy w czasie pełnienia obowiązków służbowych, uwzględniając obowiązek prawidłowej realizacji zadań przez Służbę Więzienną.

3. Dyrektor Generalny określi, w drodze zarządzenia, normy wyposażenia, o którym mowa w ust. 1, oraz szczegółowe warunki jego przydzielania i użytkowania.

Rozdział 3

Zakres uprawnień Służby Więziennej

Art. 18. 1. Funkcjonariusze, wykonując czynności służbowe, mają prawo:

- 1) legitymowania osób ubiegających się o wstęp oraz opuszczających teren jednostek organizacyjnych oraz deponowania dokumentów tożsamości osób przebywających na terenie jednostki organizacyjnej;
- 2) legitymowania funkcjonariuszy i pracowników wchodzących i wychodzących z jednostki organizacyjnej;
- 3) żądania od osób wymienionych w pkt 1 i 2 przekazania do depozytu przedmiotów niebezpiecznych i przedmiotów niedozwolonych, dokonywania kontroli osobistej tych osób i kontroli ich ubrania, obuwia oraz przeglądania zawartości bagaży,

sprawdzenia pojazdów wjeżdżających oraz wyjeżdżających, a także ładunków tych pojazdów, również przy użyciu urządzeń technicznych i psów specjalnych wyszkolonych w zakresie wyszukiwania środków odurzających i substancji psychotropowych lub materiałów wybuchowych;

- 4) wzywania osób zakłócających spokój i porządek w bezpośrednim sąsiedztwie lub na terenie jednostki organizacyjnej, nawiązujących niedozwolone kontakty z osobami pozbawionymi wolności lub usiłujących bez zezwolenia funkcjonariuszy dostarczyć jakiegokolwiek przedmioty na teren jednostki organizacyjnej, do zaniechania takich zachowań;
- 5) zatrzymania, na terenie jednostki organizacyjnej, celem niezwłocznego przekazania Policji, osób, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary;
- 6) usunięcia z terenu jednostki organizacyjnej osoby, która nie stosuje się do polecenia wydanego na podstawie obowiązujących przepisów;
- 7) zatrzymania osób pozbawionych wolności, które:
  - a) dokonały ucieczki z aresztu śledczego lub zakładu karnego,
  - b) dokonały ucieczki w trakcie konwojowania lub zatrudnienia,
  - c) na podstawie zezwolenia właściwego organu opuściły areszt śledczy albo zakład karny i nie powróciły do niego w wyznaczonym terminie, korzystając z zezwolenia na czasowe opuszczenie aresztu śledczego lub zakładu karnego bez konwoju funkcjonariusza;
- 8) żądania niezbędnej pomocy od funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej i żołnierzy Żandarmerii Wojskowej, jak również zwracania się w nagłych przypadkach do innych organów ochrony porządku publicznego i bezpieczeństwa państwa lub każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy w ramach obowiązujących przepisów prawa.

2. Z obowiązków wynikających z realizacji praw funkcjonariuszy, o których mowa w ust. 1 pkt 3, w zakresie poddania się kontroli osobistej oraz kontroli ubrania i obuwia, są wyłączeni:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) Prezes Rady Ministrów;
- 3) członkowie Rady Ministrów;
- 4) Rzecznik Praw Obywatelskich;
- 5) Rzecznik Praw Dziecka;
- 6) Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych;
- 7) osoby korzystające z immunitetu parlamentarnego, sędziowskiego lub prokuratorskiego;
- 8) osoby korzystające z immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów międzynarodowych albo powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych.

3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik jednostki organizacyjnej może:

- 1) zwolnić funkcjonariusza, o którym mowa w ust. 1, od obowiązku legitymowania osoby ubiegającej się o wstęp na teren jednostki organizacyjnej oraz z obowiązków, o których mowa w ust. 1 pkt 3;
- 2) zwolnić osobę ubiegającą się o wstęp na teren jednostki organizacyjnej z obowiązku przekazywania do depozytu przedmiotów niebezpiecznych i przedmiotów niedozwolonych.

4. Czynności wymienione w ust. 1 pkt 1—6 wykonywane w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której zostały podjęte.

5. Osobom niebędącym funkcjonariuszami i pracownikami na sposób prowadzenia czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 3—6, przysługuje zażalenie do właściwego miejscowo sądu rejonowego w terminie 7 dni od dnia przeprowadzenia tych czynności.

6. Funkcjonariuszom i pracownikom na sposób prowadzenia czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 3, przysługuje zażalenie do właściwego miejscowo sądu rejonowego w terminie 7 dni od dnia przeprowadzenia tych czynności.

7. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb działań, o których mowa w ust. 1 pkt 1—3 i 5—8, sposoby ich realizacji oraz sposób postępowania funkcjonariuszy w tym zakresie, mając na względzie zapewnienie skuteczności działań podejmowanych przez funkcjonariuszy.

Art. 19. 1. Funkcjonariusze podczas pełnienia obowiązków służbowych mają prawo do stosowania względem osób pozbawionych wolności środków przymusu bezpośredniego w postaci:

- 1) siły fizycznej;
- 2) celi zabezpieczającej;
- 3) kasku ochronnego;
- 4) kajdanek lub prowadnic;
- 5) urządzeń technicznych powodujących blokadę stawu kolanowego;
- 6) środków technicznych w postaci maski, zasłony na twarz albo kasku z przyłbicą, tłumiących głos albo zestawu głośnikowego;
- 7) wodnych środków obezwładniających;
- 8) siatki obezwładniającej;
- 9) chemicznych środków obezwładniających lub innych środków o podobnym działaniu;
- 10) urządzeń olśniewających;
- 11) petard lub innych środków hukowo-błyskowych;
- 12) środków do obezwładniania za pomocą ładunku elektrycznego;
- 13) pasów obezwładniających lub kaftana bezpieczeństwa;

14) pałek służbowych;

15) pocisków niepenetracyjnych, miotanych z broni palnej lub innych urządzeń.

2. Środki przymusu bezpośredniego wymienione w ust. 1 mogą być stosowane, jeżeli jest to konieczne oraz wyłącznie w celu przeciwdziałania: uśmierzaniu zamachu na życie lub zdrowie własne lub innej osoby, nawoływaniu do buntu, groźnemu nieposłuszeństwu lub zakłóceniu porządku mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo, niszczeniu mienia lub ucieczce osoby pozbawionej wolności, a także w celu odparcia bezpośredniego zamachu na konwój ochraniający osobę pozbawioną wolności lub materiały niejawnne w rozumieniu przepisów o ochronie informacji niejawnnych.

3. Wobec kobiety pozbawionej wolności będącej w widocznej ciąży lub o której wiadomo, że jest w ciąży, nie stosuje się środków przymusu bezpośredniego wymienionych w ust. 1 pkt 6—15.

4. Wobec osób innych niż pozbawione wolności:

- 1) środki przymusu bezpośredniego wymienione w ust. 1 pkt 1, 4, 8—10, 12, 14 i 15 mogą być stosowane w razie poważnego zakłócenia przez te osoby porządku na terenie jednostek organizacyjnych;
- 2) kobiety będącej w widocznej ciąży, osoby, której wygląd wskazuje na wiek do 13 lat, osoby w podeszłym wieku oraz osoby o widocznym kalectwie stosuje się wyłącznie siłę fizyczną.

5. Środków przymusu bezpośredniego nie można stosować dłużej niż wymaga tego potrzeba.

6. W celu zapobieżenia ucieczce osoby pozbawionej wolności lub objawom jej czynnej agresji lub auto-agresji można zastosować, jako środki prewencyjne, kask ochronny, kajdanki, pas obezwładniający lub prowadnice, a także urządzenia techniczne powodujące blokadę stawu kolanowego.

7. Funkcjonariusze podczas pełnienia obowiązków służbowych mają prawo używać względem osób pozbawionych wolności psów specjalnych wyszkolonych w zakresie wyszukiwania środków odurzających i substancji psychotropowych lub materiałów wybuchowych albo do tropienia śladów.

Art. 20. Jeżeli środki przymusu bezpośredniego wymienione w art. 19 ust. 1 są niewystarczające lub ich użycie ze względu na okoliczności danego zdarzenia nie jest możliwe, funkcjonariusz ma prawo użycia broni palnej lub psa służbowego wyłącznie:

- 1) w celu odparcia bezpośredniego zamachu na życie, zdrowie lub wolność funkcjonariusza lub innej osoby oraz w celu przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu;
- 2) przeciwko osobie niepodporządkowującej się wezwaniu do natychmiastowego porzucenia broni palnej lub innego niebezpiecznego narzędzia, których użycie może zagrazić życiu lub zdrowiu funkcjonariusza lub innej osoby;

- 3) przeciwko osobie, która usiłuje bezprawnie przymocować odebrać broń palną funkcjonariuszowi lub innej osobie uprawnionej do posiadania broni palnej;
- 4) w celu odparcia niebezpiecznego bezpośredniego zamachu na obiekty zakładu karnego lub aresztu śledczego;
- 5) w celu udaremnienia ucieczki osoby pozbawionej wolności z terenu jednostki organizacyjnej;
- 6) w celu odparcia bezpośredniego zamachu na konwój ochraniający osoby, broń palną, amunicję, materiały stanowiące tajemnicę państwową, pieniądze lub inne przedmioty wartościowe;
- 7) w celu udaremnienia ucieczki osoby pozbawionej wolności w czasie jej konwojowania;
- 8) w pościgu za osobą, wobec której użycie broni było dopuszczalne w przypadkach określonych w pkt 1—3 oraz 5—7.

Art. 21. 1. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego, użycie broni palnej lub psa służbowego powinno być odpowiednie do stopnia zagrożenia, następować po uprzednim ostrzeżeniu o ich użyciu i w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę osobie, względem której je zastosowano, oraz nie może zmierzać do pozbawienia jej życia, a także narażać na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia innych osób.

2. Ostrzeżenia przewidzianego w ust. 1 nie stosuje się, jeżeli zwłoka w stosowaniu środka przymusu bezpośredniego, użyciu broni palnej lub psa służbowego grozi bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia funkcjonariusza lub innej osoby albo zrealizowaniem działań, o których mowa w art. 20 pkt 1—3 i 6.

Art. 22. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy i sposób postępowania w tym zakresie, mając na względzie konieczność minimalizowania bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia człowieka.

Art. 23. 1. W przypadku zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa jednostki organizacyjnej lub konwoju, jeżeli bezpieczeństwo nie może być zapewnione siłami i środkami własnymi, Służba Więzienna współdziała z Policją.

2. Siły Policji można wezwać w razie zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa jednostki organizacyjnej albo konwoju w szczególności związanego z przygotowaniem, usiłowaniem lub dokonaniem zamachu terrorystycznego, napadem, buntem, zbiorową ucieczką osadzonych, najściem tłumu, pożarem, katastrofą lub klęską żywiołową.

3. W zależności od stopnia i rodzaju zagrożenia, o którym mowa w ust. 2, współdziałanie Policji może polegać na przekazaniu informacji, które mogą mieć znaczenie dla bezpieczeństwa jednostki organizacyjnej lub osób pozbawionych wolności, zabezpieczeniu terenu jednostki lub konwoju od zewnątrz, wprowadzeniu sił Policji na teren jednostki organizacyjnej, przywróceniu porządku na terenie jednostki lub w jej

śledztwie, wzmocnieniu sił Służby Więziennej, odparciu napadu, organizacji pościgu, ujęciu osób pozbawionych wolności lub ich ewakuacji.

4. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, określi, w drodze rozporządzenia, tryb współdziałania, o którym mowa w ust. 1, organy obowiązane do współdziałania oraz warunki użycia sił Policji na terenie jednostek organizacyjnych i w czasie konwojowania, mając na względzie konieczność zapewnienia poprawnej i skutecznej współpracy.

Rozdział 4

Przetwarzanie informacji i danych osobowych niezbędnych do wykonywania zadań przez Służbę Więzienną

Art. 24. 1. Służba Więzienna może przetwarzać informacje i dane osobowe, w tym także bez zgody i wiedzy osób, których dotyczą, niezbędne do realizacji zadań, o których mowa w art. 2.

2. W rozumieniu niniejszej ustawy przez przetwarzanie informacji i danych osobowych należy rozumieć jakiegokolwiek operacje wykonywane na danych osobowych, takie jak: zbieranie, utrwalanie, przechowywanie, opracowywanie, zmienianie, udostępnianie i usuwanie, a zwłaszcza te, które wykonuje się w systemach informatycznych.

3. Służba Więzienna udziela informacji i udostępnia dane osobowe o osobach, na pisemny wniosek, podmiotom ustawowo uprawnionym, w zakresie określonym w ustawach.

4. Służba Więzienna, na pisemny i uzasadniony wniosek osoby najbliższej, udostępnia dane osobowe osoby pozbawionej wolności, za pisemną zgodą tej osoby.

5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb składania oraz wzór wniosku o udzielenie informacji lub udostępnienie danych osobowych o osobie obecnie lub uprzednio pozbawionej wolności w areszcie śledczym lub zakładzie karnym, zawierającego oznaczenie podmiotu ubiegającego się o udzielenie informacji lub udostępnienie danych osobowych, podstawę prawną, zakres udostępnianych danych i udzielanych informacji oraz danych identyfikujących osobę pozbawioną wolności, a w przypadku osoby najbliższej — uzasadnienie wniosku, mając na względzie w szczególności zakres uprawnień ustawowych ubiegających się podmiotów.

Art. 25. Dyrektor Generalny przekazuje, w formie elektronicznej, informacje o osobach pozbawionych wolności do Krajowego Rejestru Karnego, w zakresie określonym w ustawie z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 292 oraz z 2009 r. Nr 53, poz. 432 i Nr 168, poz. 1323).

Rozdział 5

Funkcjonariusze i pracownicy

Art. 26. 1. W jednostkach organizacyjnych pełnią służbę funkcjonariusze oraz mogą być zatrudnieni pracownicy.

2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, stanowiska, na których mogą pełnić służbę wyłącznie funkcjonariusze, uwzględniając jednostki organizacyjne i rodzaje tych stanowisk oraz specyfikę zadań na poszczególnych stanowiskach.

Art. 27. Funkcjonariusze i pracownicy powinni wykazywać się odpowiednim przygotowaniem ogólnym i zawodowym oraz wysokim poziomem moralnym, systematycznie dokształcać się i podnosić kwalifikacje zawodowe. W postępowaniu wobec osób pozbawionych wolności są obowiązani w szczególności:

- 1) kierować się zasadami praworządności, bezstronności oraz humanitaryzmu;
- 2) szanować ich prawa i godność;
- 3) oddziaływać pozytywnie swoim własnym przykładem.

Art. 28. 1. Funkcjonariusze i pracownicy nie mogą uczestniczyć w takiej działalności, która podważa autorytet Służby Więziennej lub w której wykorzystuje się informacje o charakterze służbowym do celów pozasłużbowych.

2. Funkcjonariuszom i pracownikom zabrania się utrzymywania innych niż wynikające z obowiązków służbowych kontaktów z osobami pozbawionymi wolności oraz udzielania osobom nieupoważnionym informacji dotyczących osób pozbawionych wolności, także po ich zwolnieniu.

Art. 29. Pracownikiem może być osoba, która:

- 1) ukończyła 18 lat i ma pełną zdolność do czynności prawnych oraz korzysta z pełni praw publicznych;
- 2) daje rękojmię prawidłowego wykonywania powierzonych zadań;
- 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe albo wobec której nie został wydany prawomocny wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne o takie przestępstwo, a także nie toczy się przeciwko niej postępowanie karne o takie przestępstwo;
- 4) ma odpowiednie do zajmowanego stanowiska wykształcenie;
- 5) daje rękojmię zachowania tajemnicy, stosownie do wymogów określonych w przepisach ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631, z późn. zm.²⁾);
- 6) posiada zdolność psychiczną i fizyczną pozwalającą na zatrudnienie na określonym stanowisku, którą ustala służba medycyny pracy.

Art. 30. 1. Pracownikom wykonującym obowiązki służbowe w stałym i bezpośrednim kontakcie z osoba-

mi pozbawionymi wolności przysługuje z tego tytułu, obok wynagrodzenia wynikającego z odrębnych przepisów, dodatek do wynagrodzenia w wysokości do 50 % wynagrodzenia zasadniczego.

2. Pracownik, o którym mowa w ust. 1, podczas i w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych korzysta z ochrony prawnej przewidzianej w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.³⁾) dla funkcjonariuszy publicznych.

3. Pracownikowi, o którym mowa w ust. 1, przysługuje zwrot kosztów obrony, jeżeli postępowanie karne, wszczęte przeciwko niemu o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych, zostanie prawomocnie zakończone: orzeczeniem o umorzeniu postępowania wobec braku ustawowych znamion czynu zabronionego lub niepopelnienia przestępstwa albo wyrokiem uniewinniającym. Koszty takie zwraca się ze środków budżetu państwa na wniosek pracownika, w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż stawka maksymalna wynagrodzenia jednego obrońcy, określona w przepisach wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm.⁴⁾).

Art. 31. 1. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) rodzaje i wykaz stanowisk, na których pracownicy wykonują obowiązki służbowe w stałym i bezpośrednim kontakcie z osobami pozbawionymi wolności, uwzględniając w szczególności charakter wykonywanych prac oraz jednostki organizacyjne, w których te prace są wykonywane;
- 2) tryb przyznawania dodatku, o którym mowa w art. 30 ust. 1, uwzględniając w szczególności stanowiska i funkcje, których zajmowanie lub pełnienie uprawnia do dodatku, a także wymiar czasu pracy w bezpośrednim kontakcie z osobami pozbawionymi wolności, mający wpływ na prawo do dodatku i jego wysokość.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426, z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479 i Nr 180, poz. 1493, z 2006 r. Nr 190, poz. 1409, Nr 218, poz. 1592 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 89, poz. 589, Nr 123, poz. 850, Nr 124, poz. 859 i Nr 192, poz. 1378, z 2008 r. Nr 90, poz. 560, Nr 122, poz. 782, Nr 171, poz. 1056, Nr 173, poz. 1080 i Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 62, poz. 504, Nr 63, poz. 533, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323, Nr 190, poz. 1474, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 7, poz. 46 i Nr 40, poz. 227 i 229.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 166, poz. 1317, Nr 210, poz. 1628 i Nr 216, poz. 1676 oraz z 2010 r. Nr 7, poz. 45 i Nr 47, poz. 278.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 149, poz. 1078, Nr 218, poz. 1592 i Nr 220, poz. 1600, z 2007 r. Nr 25, poz. 162, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056 oraz z 2009 r. Nr 178, poz. 1375.

2. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje i wykaz stanowisk, na których pracownicy są zatrudniani na zasadach określonych w ustawie z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 86, poz. 953, z późn. zm.⁵⁾), uwzględniając w szczególności charakter wykonywanych prac oraz jednostki organizacyjne, w których te prace są wykonywane.

Art. 32. 1. Kierownicy jednostek organizacyjnych: Dyrektor Generalny, dyrektorzy okręgowi, Komendant Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, dyrektorzy zakładów karnych i aresztów śledczych oraz komendanci ośrodków szkolenia Służby Więziennej i ośrodków doskonalenia kadr Służby Więziennej są przełożonymi funkcjonariuszy i pracowników tych jednostek.

2. Komendant Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendanci ośrodków szkolenia Służby Więziennej i ośrodków doskonalenia kadr Służby Więziennej są przełożonymi funkcjonariuszy i pracowników szkolonych w tych ośrodkach.

Art. 33. 1. Dyrektor Generalny określa w drodze regulaminu:

- 1) zasady etyki zawodowej, po zasięgnięciu opinii związku zawodowego funkcjonariuszy, z uwzględnieniem ogólnych wartości i norm moralnych, zasad postępowania i zachowania się funkcjonariusza wobec osadzonych, wzajemnych relacji funkcjonariuszy oraz specyfiki zawodu funkcjonariusza;
- 2) sposób pełnienia służby przez funkcjonariuszy, z uwzględnieniem hierarchicznego podporządkowania funkcjonariuszy, drogi służbowej, obowiązków przełożonego i podwładnego, zasad usprawiedliwiania nieobecności lub spóźnień w służbie, uczestniczenia w naradach, szkoleniach i odprawach służbowych;
- 3) ceremoniał Służby Więziennej oraz musztrę ceremonialną, z uwzględnieniem zasad oddawania honorów, służbowego przedstawiania się i składania meldunków przez funkcjonariuszy, zasad i form organizowania uroczystości, w tym z asystą honorową.

2. Zasady etyki zawodowej, o których mowa w ust. 1 pkt 1, stosuje się odpowiednio do pracowników.

Art. 34. 1. Funkcjonariusze mogą zrzekać się w związku zawodowym na zasadach określonych w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854, z późn. zm.⁶⁾).

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, Nr 123, poz. 1353 i Nr 128, poz. 1403, z 2002 r. Nr 1, poz. 18, Nr 153, poz. 1271 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 228, poz. 2256, z 2005 r. Nr 10, poz. 71 i Nr 169, poz. 1417, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 170, poz. 1218, Nr 218, poz. 1592 i Nr 220, poz. 1600, z 2007 r. Nr 89, poz. 589 oraz z 2008 r. Nr 157, poz. 976 i Nr 227, poz. 1505.

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1080 i Nr 128, poz. 1405, z 2002 r. Nr 135, poz. 1146 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 63, poz. 590 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2008 r. Nr 90, poz. 562.

2. W Służbie Więziennej może działać tylko jeden związek zawodowy zrzeszający funkcjonariuszy. Związek ten nie ma prawa do strajku.

Art. 35. Funkcjonariusze pozostający w stosunku służbowym w chwili ogłoszenia mobilizacji lub wybuchu wojny stają się z mocy prawa funkcjonariuszami pełniącymi służbę w czasie wojny i pozostają w tej służbie do czasu zwolnienia.

Art. 36. 1. Ustanawia się odznakę „Za zasługi w pracy penitencjarnej”.

2. Odznaka, o której mowa w ust. 1, może być nadawana funkcjonariuszom lub pracownikom wyróżniającym się szczególnymi osiągnięciami w służbie lub pracy. Odznaka może być nadawana także innym osobom.

3. Odznakę „Za zasługi w pracy penitencjarnej” nadaje Minister Sprawiedliwości.

4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb nadawania oraz rodzaje i wzór odznaki „Za zasługi w pracy penitencjarnej”, uwzględniając szczególnie i uroczysty charakter aktu wręczenia odznaki oraz:

- 1) podział odznaki na trzy stopnie;
- 2) terminy i kolejność jej nadawania;
- 3) przełożonych uprawnionych do występowania z wnioskiem o nadanie odznaki;
- 4) dane, które powinien zawierać wniosek o nadanie odznaki;
- 5) sposób prowadzenia ewidencji osób odznaczonych;
- 6) sposób postępowania w przypadku zagubienia albo zniszczenia odznaki lub legitymacji stwierdzającej nadanie odznaki, na wniosek osoby odznaczonej, oraz koszty wytworzenia odznaki.

Art. 37. 1. Dokumentem potwierdzającym tożsamość funkcjonariusza oraz jego uprawnienia wynikające z przepisów niniejszej ustawy oraz ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny wykonawczy jest legitymacja służbowa.

2. Funkcjonariusz przy wykonywaniu czynności służbowych poza terenem jednostki organizacyjnej jest obowiązany okazać na żądanie legitymację służbową, w sposób umożliwiający odczytanie i zanotowanie danych w niej zawartych.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór legitymacji służbowej funkcjonariusza, szczegółowy sposób posługiwania się nią i dokonywania w niej zmian oraz podmioty właściwe do jej wydawania, mając na względzie możliwość odczytania przez osobę zainteresowaną danych w niej zawartych.

4. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze zarządzenia, rodzaje i wzory innych dokumentów służbowych funkcjonariuszy oraz rodzaje i wzory dokumentów służbowych pracowników.

Rozdział 6

Stosunek służbowy funkcjonariuszy

Art. 38. W Służbie Więziennej może pełnić służbę osoba:

- 1) posiadająca obywatelstwo polskie;
- 2) posiadająca uregulowany stosunek do służby wojskowej;
- 3) korzystająca z pełni praw publicznych;
- 4) która daje rękojmię prawidłowego wykonywania powierzonych zadań;
- 5) która nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe albo wobec której nie został wydany prawomocny wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne o takie przestępstwo, a także nie toczy się przeciwko niej postępowanie karne o takie przestępstwo;
- 6) dająca rękojmię zachowania tajemnicy stosownie do wymogów określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych;
- 7) posiadająca co najmniej średnie wykształcenie;
- 8) posiadająca zdolność fizyczną i psychiczną do pełnienia służby.

Art. 39. 1. Wstąpienie do służby w Służbie Więziennej jest dobrowolne i następuje po pozytywnym zakończeniu postępowania kwalifikacyjnego.

2. Kandydat, wraz z pisemnym podaniem o przyjęcie do służby, składa następujące dokumenty:

- 1) wypełnioną ankietę personalną;
- 2) świadectwa pracy lub służby;
- 3) dokumenty potwierdzające posiadane wykształcenie, kwalifikacje zawodowe i specjalistyczne;
- 4) wypełnioną ankietę bezpieczeństwa osobowego w rozumieniu przepisów o ochronie informacji niejawnych lub aktualne poświadczenie bezpieczeństwa osobowego, wymagane na danym stanowisku;
- 5) zaświadczenie lekarskie stwierdzające zdolność do przystąpienia do testu sprawności fizycznej;
- 6) odpis skrócony aktu urodzenia: własnego, małżonka i dzieci oraz odpis skrócony aktu małżeństwa;
- 7) inne, jeżeli obowiązek ich przedłożenia wynika z odrębnych przepisów.

3. Postępowanie kwalifikacyjne składa się z następujących etapów:

- 1) oceny złożonych dokumentów;
- 2) przeprowadzenia jednej lub kilku rozmów kwalifikacyjnych;

- 3) uzyskania informacji o kandydacie w rejestrach skazanych i ukaranych;
- 4) testu sprawności fizycznej kandydata;
- 5) przeprowadzenia postępowania sprawdzającego w rozumieniu przepisów o ochronie informacji niejawnych, jeżeli kandydat nie posiada aktualnego poświadczenia bezpieczeństwa osobowego;
- 6) ustalenia zdolności fizycznej i psychicznej do służby w Służbie Więziennej;
- 7) sporządzenia arkusza oceny predyspozycji kandydata;
- 8) zatwierdzenia listy kandydatów przez kierownika jednostki organizacyjnej.

4. Kierownik jednostki organizacyjnej odmawia poddania kandydata postępowaniu kwalifikacyjnemu albo przerywa to postępowanie w przypadku:

- 1) niezłożenia dokumentów w wyznaczonym terminie lub nieusunięcia braków w dokumentacji w wyznaczonym dodatkowym terminie;
- 2) niepoddania się przez kandydata czynnościom lub badaniom przewidzianym w postępowaniu kwalifikacyjnym;
- 3) niespełnienia wymagań określonych w art. 38;
- 4) negatywnego wyniku choćby jednego z etapów postępowania kwalifikacyjnego;
- 5) gdy nie znajduje to uzasadnienia w potrzebach kadrowych Służby Więziennej.

5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego do Służby Więziennej, uwzględniając w szczególności konieczność oceny przydatności kandydata do służby, etapy postępowania kwalifikacyjnego oraz sposób jego zakończenia.

Art. 40. 1. Stosunek służbowy funkcjonariusza powstaje na podstawie mianowania.

2. Mianowanie następuje:

- 1) na okres służby przygotowawczej;
- 2) na stałe.

3. Aktu mianowania funkcjonariusza dokonuje kierownik jednostki organizacyjnej, w której funkcjonariusz będzie pełnił służbę.

4. Akt mianowania zawiera:

- 1) imię i nazwisko funkcjonariusza;
- 2) dzień rozpoczęcia służby;
- 3) rodzaj mianowania, o którym mowa w ust. 2;
- 4) stanowisko powierzone funkcjonariuszowi z oznaczeniem jednostki organizacyjnej;
- 5) nadanie stopnia Służby Więziennej;
- 6) uposażenie.

Art. 41. 1. Podejmując służbę, funkcjonariusz składa pisemne ślubowanie według następującej roty:

„Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, wstępując do Służby Więziennej, ślubuję uroczyście: rzetelnie wykonywać powierzone mi zadania funkcjonariusza tej Służby i polecenia przełożonych, przestrzegając Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i wszystkich przepisów prawa, jak również tajemnicy państwowej i służbowej, a także zasad etyki zawodowej, ze szczególnym uwzględnieniem poszanowania godności ludzkiej oraz z dbałością o dobre imię służby”. Ślubowanie może być złożone z dodaniem słów „Tak mi dopomóż Bóg”.

2. Odmowa złożenia ślubowania powoduje nieważność aktu mianowania.

Art. 42. 1. Funkcjonariusz pełni służbę przygotowawczą przez okres 2 lat.

2. Okres służby przygotowawczej ma na celu przygotowanie i wyszkolenie funkcjonariusza oraz sprawdzenie, czy cechy osobiste, charakter i zdolności uzasadniają jego przydatność do służby.

3. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi kwalifikacjami funkcjonariusza, który ponadto ukończył odpowiednie szkolenie zawodowe, Dyrektor Generalny, na wniosek właściwego kierownika jednostki organizacyjnej, może wyrazić zgodę na skrócenie okresu służby przygotowawczej funkcjonariusza.

4. W razie przerwy w wykonywaniu przez funkcjonariusza obowiązków służbowych trwającej dłużej niż 3 miesiące kierownik jednostki organizacyjnej może odpowiednio przedłużyć okres jego służby przygotowawczej, nie więcej jednak niż o 12 miesięcy.

5. Okres służby przygotowawczej ulega przedłużeniu do czasu prawomocnego zakończenia prowadzonego przeciwko funkcjonariuszowi postępowania karnego o przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe, postępowania dyscyplinarnego oraz o okres urlopu wychowawczego lub bezpłatnego.

6. Do funkcjonariuszy pełniących służbę przygotowawczą stosuje się przepisy dotyczące funkcjonariuszy mianowanych na stałe, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

7. Po odbyciu służby przygotowawczej przez funkcjonariusza kierownik jednostki organizacyjnej mianuje go na stałe, jeżeli uzyska on pozytywną opinię służbową potwierdzającą osiągnięcie celów, o których mowa w ust. 2.

8. Akt mianowania na stałe, o którym mowa w ust. 7, zawiera:

- 1) stopień Służby Więziennej, imię i nazwisko funkcjonariusza;
- 2) stanowisko zajmowane przez funkcjonariusza z oznaczeniem jednostki organizacyjnej, w której pełni służbę;
- 3) dzień mianowania.

Art. 43. 1. Kierownik jednostki organizacyjnej prowadzi w aktach osobowych dokumentację przebiegu służby funkcjonariuszy.

2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób prowadzenia dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem służbowym funkcjonariuszy w aktach osobowych, rodzaje gromadzonych w nich dokumentów, sposób ich ewidencjonowania oraz wzory dokumentów w tych sprawach, w szczególności:

- 1) podział dokumentów w aktach na:
    - a) zgromadzone w toku postępowania kwalifikacyjnego do Służby Więziennej,
    - b) dotyczące powstania i przebiegu stosunku służbowego,
    - c) związane ze zwolnieniem funkcjonariusza ze służby,
  - 2) sposób udostępniania i zapoznawania się z aktami osobowymi,
  - 3) sposób dokonywania wpisów i poprawek,
  - 4) sposób wyłączania dokumentów z akt osobowych,
  - 5) sposób zakładania akt zastępczych w razie konieczności przesłania akt osobowych funkcjonariusza do sądu, prokuratury lub innego uprawnionego organu,
  - 6) sposób przechowywania akt osobowych
- mając na względzie poprawność dokumentowania przebiegu służby.

Rozdział 7

Stanowiska, stopnie Służby Więziennej i uposażenie funkcjonariuszy

Art. 44. 1. Stanowiska służbowe w Służbie Więziennej dzieli się na oficerskie, chorążych i podoficerskie.

2. Na stanowiskach oficerskich wymaga się posiadania tytułu zawodowego magistra lub równorzędnego, ukończenia szkolenia zawodowego zakończonego złożeniem egzaminu na pierwszy stopień oficerski oraz ukończenia szkolenia specjalistycznego.

3. Na stanowiskach chorążych wymaga się posiadania tytułu zawodowego licencjata lub równorzędnego, ukończenia szkolenia zawodowego zakończonego złożeniem egzaminu na pierwszy stopień chorążego oraz ukończenia szkolenia specjalistycznego.

4. Na stanowiskach podoficerskich wymaga się posiadania wykształcenia średniego, ukończenia szkolenia zawodowego zakończonego złożeniem egzaminu na pierwszy stopień podoficerski oraz ukończenia szkolenia specjalistycznego.

Art. 45. 1. Funkcjonariusz niezwłocznie po przyjęciu do służby odbywa szkolenie wstępne, na które składa się kurs przygotowawczy oraz praktyka zawodowa.

2. Funkcjonariusz może rozpocząć szkolenie zawodowe po pozytywnym zakończeniu szkolenia wstępnego.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki odbywania szkolenia wstępnego, zawodowego, specjalistycznego oraz doskonalenia zawodowego w Służbie Więziennej, rodzaje, formy, warunki i tryb ich odbywania, a także organizację i sposób prowadzenia szkoleń i doskonalenia zawodowego oraz nadzór nad ich realizacją, mając na względzie konieczność podnoszenia kwalifikacji funkcjonariuszy.

4. Dyrektor Generalny określi, w drodze zarządzenia, programy szkolenia wstępnego, zawodowego oraz specjalistycznego w Służbie Więziennej oraz czas trwania szkoleń.

Art. 46. Mianowania funkcjonariusza na stanowisko służbowe, z wyjątkiem wyższego stanowiska kierowniczego w Służbie Więziennej, o którym mowa w rozdziale 8, dokonuje kierownik jednostki organizacyjnej.

Art. 47. 1. Funkcjonariusza przyjętego do służby mianuje się na pierwsze stanowisko oficerskie, chorążego albo podoficerskie, jeżeli spełnia wymogi w zakresie wykształcenia, przed uzyskaniem określonych kwalifikacji zawodowych oraz stażu służby.

2. Do stażu służby wymaganego do zajmowania poszczególnych stanowisk służbowych nie wlicza się urlopu wychowawczego oraz urlopu bezpłatnego.

3. Mianowanie funkcjonariusza na wyższe stanowisko służbowe następuje na wniosek bezpośrednio przełożonego funkcjonariusza, skierowany do przełożonego właściwego do mianowania funkcjonariusza na to stanowisko.

Art. 48. 1. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Dyrektor Generalny, na wniosek właściwego przełożonego, może wyrazić zgodę na mianowanie funkcjonariusza na wyższe stanowisko służbowe przed uzyskaniem przez niego kwalifikacji zawodowych oraz stażu służby wymaganych na tym stanowisku, jeżeli spełnia on wymagania w zakresie wykształcenia. Kwalifikacje zawodowe funkcjonariusz jest obowiązany uzyskać w okresie 3 lat od mianowania na stanowisko służbowe.

2. Dyrektor Generalny może, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek właściwego przełożonego, nadać stopień młodszego chorążego Służby Więziennej funkcjonariuszowi, który nie spełnia wymagań w zakresie wykształcenia.

Art. 49. Ustanawia się korpusy i stopnie Służby Więziennej w następującym porządku:

- 1) w korpusie szeregowych Służby Więziennej:
  - a) szeregowy Służby Więziennej,
  - b) starszy szeregowy Służby Więziennej;
- 2) w korpusie podoficerów Służby Więziennej:
  - a) kapral Służby Więziennej,
  - b) starszy kapral Służby Więziennej,

- c) plutonowy Służby Więziennej,
- d) sierżant Służby Więziennej,
- e) starszy sierżant Służby Więziennej,
- f) sierżant sztabowy Służby Więziennej,
- g) starszy sierżant sztabowy Służby Więziennej;

3) w korpusie chorążych Służby Więziennej:

- a) młodszy chorąży Służby Więziennej,
- b) chorąży Służby Więziennej,
- c) starszy chorąży Służby Więziennej;

4) w korpusie oficerów Służby Więziennej:

- a) podporucznik Służby Więziennej,
- b) porucznik Służby Więziennej,
- c) kapitan Służby Więziennej,
- d) major Służby Więziennej,
- e) podpułkownik Służby Więziennej,
- f) pułkownik Służby Więziennej,
- g) generał Służby Więziennej.

Art. 50. 1. Stopień szeregowego i starszego szeregowego Służby Więziennej nadaje kierownik jednostki organizacyjnej. Stopień szeregowego nadaje się z dniem mianowania na pierwsze stanowisko służbowe.

2. Stopnie w korpusie podoficerów Służby Więziennej nadają:

- 1) dyrektor okręgowy — funkcjonariuszom pełniącym służbę w jednostkach organizacyjnych na terenie jego działania;
- 2) Dyrektor Generalny — funkcjonariuszom pełniącym służbę w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej, a także funkcjonariuszom pełniącym służbę w innych jednostkach organizacyjnych bezpośrednio podległych Dyrektorowi Generalnemu.

3. Stopnie w korpusie chorążych Służby Więziennej nadaje Dyrektor Generalny.

4. Pierwszy stopień w korpusie oficerów Służby Więziennej oraz stopień generała Służby Więziennej nadaje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Sprawiedliwości. Pozostałe stopnie w korpusie oficerów Służby Więziennej nadaje Minister Sprawiedliwości.

Art. 51. 1. Pierwszy stopień w korpusie podoficerów, korpusie chorążych i korpusie oficerów nadaje się funkcjonariuszowi, który złożył egzamin odpowiednio na pierwszy stopień podoficerski, chorążego albo oficerski.

2. Stopnie, o których mowa w ust. 1, nadaje się z dniem złożenia egzaminu.

Art. 52. 1. Nadanie kolejnego wyższego stopnia może nastąpić stosownie do zajmowanego stanowiska służbowego i posiadanego wykształcenia oraz w zależności od oceny wyników uzyskiwanych w służbie. Nadanie stopnia może następować na podstawie stosownego wniosku właściwego przełożonego.

2. Nadanie stopnia, o którym mowa w ust. 1, nie może nastąpić wcześniej niż po upływie, w posiadanym stopniu, odpowiedniego okresu służby, który wynosi:

- 1) w korpusie szeregowych Służby Więziennej w stopniu starszego szeregowego Służby Więziennej — 1 rok;
- 2) w korpusie podoficerów Służby Więziennej w stopniu:
  - a) kaprała Służby Więziennej — 2 lata,
  - b) starszego kaprała Służby Więziennej — 2 lata,
  - c) plutonowego Służby Więziennej — 2 lata,
  - d) sierżanta Służby Więziennej — 2 lata,
  - e) starszego sierżanta Służby Więziennej — 2 lata,
  - f) sierżanta sztabowego Służby Więziennej — 2 lata;
- 3) w korpusie chorążych Służby Więziennej w stopniu:
  - a) młodszego chorążego Służby Więziennej — 3 lata,
  - b) chorążego Służby Więziennej — 3 lata;
- 4) w korpusie oficerów Służby Więziennej w stopniu:
  - a) podporucznika Służby Więziennej — 3 lata,
  - b) porucznika Służby Więziennej — 4 lata,
  - c) kapitana Służby Więziennej — 4 lata,
  - d) majora Służby Więziennej — 4 lata,
  - e) podpułkownika Służby Więziennej — 4 lata.

Art. 53. 1. Nadanie stopnia następuje z okazji dnia święta Służby Więziennej oraz Narodowego Święta Niepodległości.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach:

- 1) nadanie stopnia może nastąpić w innym terminie niż określony w ust. 1;
- 2) stopień może zostać nadany funkcjonariuszowi pośmiertnie.

Art. 54. Stopnie Służby Więziennej są dożywotnie, z uwzględnieniem art. 53 ust. 2 pkt 2.

Art. 55. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) rodzaje stanowisk służbowych oficerskich, chorążych i podoficerskich w jednostkach organizacyjnych,
- 2) staż służby wymagany do zajmowania poszczególnych stanowisk,
- 3) wymagany do zajmowania niektórych stanowisk rodzaj wykształcenia ogólnego oraz szkolenia specjalistycznego,

4) maksymalne stopnie przypisane do poszczególnych stanowisk,

5) tryb nadawania funkcjonariuszom stopni

— uwzględniając konieczność posiadania przez funkcjonariuszy odpowiednich kwalifikacji specjalistycznych na określonych stanowiskach służbowych.

Art. 56. 1. Z tytułu służby funkcjonariusz otrzymuje uposażenie.

2. Prawo do uposażenia powstaje z dniem mianowania funkcjonariusza na pierwsze stanowisko służbowe.

3. Przeciętne uposażenie funkcjonariuszy stanowi wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość ustaloną według odrębnych zasad określa ustawa budżetowa.

4. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, wielokrotność kwoty bazowej, o której mowa w ust. 3, uwzględniając specyfikę i warunki pełnionej służby.

Art. 57. 1. Uposażenie funkcjonariusza składa się z uposażenia zasadniczego i dodatków do uposażenia zasadniczego o charakterze stałym.

2. Wysokość uposażenia zasadniczego funkcjonariusza jest uzależniona od grupy zaszeregowania jego stanowiska służbowego.

3. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, grupy zaszeregowania poszczególnych stanowisk oraz odpowiadające im mnożniki przeciętne uposażenia stanowiące uposażenie zasadnicze, uwzględniając zróżnicowanie wymogów kwalifikacyjnych oraz specyfikę służby na poszczególnych stanowiskach w różnych rodzajach jednostek organizacyjnych.

Art. 58. 1. Funkcjonariusze otrzymują następujące dodatki do uposażenia zasadniczego o charakterze stałym:

1) dodatek za wysługę lat w wysokości:

- a) 5 % uposażenia zasadniczego — po 2 latach służby,
- b) 10 % uposażenia zasadniczego — po 5 latach służby,
- c) 15 % uposażenia zasadniczego — po 10 latach służby,
- d) 20 % uposażenia zasadniczego — po 15 latach służby,
- e) 25 % uposażenia zasadniczego — po 20 latach służby,
- f) 30 % uposażenia zasadniczego — po 25 latach służby,
- g) 35 % uposażenia zasadniczego — po 30 latach służby;

2) dodatek za stopień;

3) dodatek służbowy.

2. Przy ustalaniu dodatku za wysługę lat uwzględnia się okres zasadniczej służby wojskowej w rozumieniu przepisów rozdziału 3 działu III ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416, z późn. zm.⁷⁾) oraz okresy zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych w pełnym wymiarze czasu pracy.

3. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb przyznawania dodatków do uposażenia zasadniczego o charakterze stałym, w szczególności wysokość tych dodatków, sposób ich obliczania, a w przypadku dodatku służbowego, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, także warunki jego obniżania, uwzględniając zakres obowiązków służbowych i ich specyfikę.

Art. 59. 1. Zmiana uposażenia następuje z dniem zaistnienia okoliczności uzasadniających tę zmianę.

2. Jeżeli prawo do uposażenia powstało lub zmiana uposażenia nastąpiła w ciągu miesiąca, uposażenie na czas do końca miesiąca oblicza się w wysokości 1/30 części miesięcznego uposażenia za każdy dzień.

3. Prawo do uposażenia wygasa z ostatnim dniem miesiąca, w którym nastąpiło ustanie stosunku służbowego funkcjonariusza lub zaistniały inne okoliczności uzasadniające wygaśnięcie tego prawa.

Art. 60. W razie choroby, urlopu, zwolnienia od zajęć służbowych oraz w okresie pozostawania w dyspozycji funkcjonariusz otrzymuje uposażenie zasadnicze oraz dodatki o charakterze stałym i inne należności pieniężne należne na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, z uwzględnieniem powstałych w tym okresie zmian mających wpływ na prawo do uposażenia i innych należności pieniężnych lub na ich wysokość.

Art. 61. 1. Funkcjonariuszowi, który samowolnie opuścił miejsce pełnienia służby albo pozostaje poza nim lub nie podejmuje służby, zawiesza się wypłatę uposażenia od najbliższego terminu płatności. Jeżeli funkcjonariusz pobrał już uposażenie, potrąca mu się z najbliższej wypłaty 1/30 uposażenia miesięcznego za każdy dzień nieusprawiedliwionej nieobecności.

2. W razie uznania nieobecności za usprawiedliwioną, funkcjonariuszowi wypłaca się zawieszoną i potrąconą część uposażenia.

3. W razie zawnionej niemożności pełnienia przez funkcjonariusza obowiązków służbowych stosuje się odpowiednio przepisy ust. 1 i 2.

Art. 62. 1. Uposażenie zasadnicze i dodatki do uposażenia o charakterze stałym są płatne bezpośrednio do rąk funkcjonariusza, z zastrzeżeniem ust. 3.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 277, poz. 2742, z 2005 r. Nr 180, poz. 1496, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 220, poz. 1600, z 2007 r. Nr 107, poz. 732 i Nr 176, poz. 1242, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056, Nr 180, poz. 1109, Nr 206, poz. 1288, Nr 208, poz. 1308 i Nr 223, poz. 1458 oraz z 2009 r. Nr 22, poz. 120, Nr 97, poz. 801, Nr 161, poz. 1278, Nr 190, poz. 1474 i Nr 219, poz. 1706.

2. Uposażenie zasadnicze i dodatki do uposażenia o charakterze stałym są płatne miesięcznie z góry, w pierwszym dniu roboczym każdego miesiąca.

3. Uposażenie zasadnicze i dodatki do uposażenia o charakterze stałym na pisemny wniosek funkcjonariusza mogą być wypłacane w formie bezgotówkowej na wskazany numer rachunku bankowego w terminie, o którym mowa w ust. 2.

Rozdział 8

Wyższe stanowiska kierownicze w Służbie Więziennej

Art. 63. 1. Stanowiska:

- 1) Dyrektora Generalnego,
- 2) zastępcy Dyrektora Generalnego,
- 3) dyrektora okręgowego,
- 4) zastępcy dyrektora okręgowego,
- 5) dyrektora zakładu karnego i dyrektora aresztu śledczego,
- 6) zastępcy dyrektora zakładu karnego i zastępcy dyrektora aresztu śledczego,
- 7) Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej i komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej,
- 8) zastępcy Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, zastępcy komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej i zastępcy komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej

— są wyższymi stanowiskami kierowniczymi w Służbie Więziennej.

2. Przełożonym funkcjonariusza zajmującego wyższe stanowisko kierownicze w Służbie Więziennej, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej, jest:

- 1) Minister Sprawiedliwości — w odniesieniu do Dyrektora Generalnego;
- 2) Dyrektor Generalny — w odniesieniu do zastępcy Dyrektora Generalnego, dyrektora okręgowego, Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej oraz komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej bezpośrednio mu podległego;
- 3) dyrektor okręgowy — w odniesieniu do zastępcy dyrektora okręgowego, dyrektora zakładu karnego i dyrektora aresztu śledczego oraz komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej;
- 4) dyrektor zakładu karnego i dyrektor aresztu śledczego, Komendant Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendant ośrodka szkolenia Służby Więziennej i komendant ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej — w odniesieniu do swoich zastępców.

Art. 64. 1. Dyrektora Generalnego powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Sprawiedliwości.

2. Zastępców Dyrektora Generalnego powołuje, spośród oficerów Służby Więziennej, i odwołuje ze stanowiska Minister Sprawiedliwości na wniosek Dyrektora Generalnego.

Art. 65. 1. Dyrektora okręgowego powołuje, spośród oficerów Służby Więziennej, i odwołuje ze stanowiska Minister Sprawiedliwości na wniosek Dyrektora Generalnego.

2. Zastępcę dyrektora okręgowego powołuje, spośród oficerów Służby Więziennej, i odwołuje ze stanowiska Dyrektor Generalny na wniosek dyrektora okręgowego.

Art. 66. 1. Dyrektora zakładu karnego i dyrektora aresztu śledczego powołuje, spośród oficerów Służby Więziennej, i odwołuje ze stanowiska Dyrektor Generalny na wniosek właściwego dyrektora okręgowego.

2. Zastępców dyrektora zakładu karnego i zastępców dyrektora aresztu śledczego powołuje, spośród oficerów Służby Więziennej, i odwołuje ze stanowiska dyrektor okręgowy na wniosek dyrektora tego zakładu karnego lub dyrektora tego aresztu śledczego.

Art. 67. 1. Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej i komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej powołuje, spośród oficerów Służby Więziennej, i odwołuje ze stanowiska Dyrektor Generalny.

2. Zastępców Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, zastępców komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej i zastępców komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej powołuje, spośród oficerów Służby Więziennej, i odwołuje ze stanowiska Dyrektor Generalny.

Art. 68. 1. Funkcjonariusz pełniący służbę na stanowisku służbowym zajmowanym na podstawie powołania może być w każdym czasie albo w określonym terminie odwołany z tego stanowiska.

2. Odwołanie funkcjonariusza ze stanowiska nie powoduje ustania stosunku służbowego.

3. Funkcjonariusz zachowuje ostatnio zajmowane stanowisko służbowe, dla którego ustawa nie przewiduje powołania. Można go jednak przenieść na inne, co najmniej równorzędne stanowisko, w tej samej albo innej jednostce organizacyjnej. Przepis art. 72 ust. 1 stosuje się.

4. Funkcjonariusza odwołanego z zajmowanego stanowiska można przenieść za jego zgodą odpowiednio do dyspozycji właściwego przełożonego, o którym mowa w art. 63 ust. 2. Okres pozostawania funkcjonariusza w dyspozycji nie może być dłuższy niż 6 miesięcy. Po upływie tego okresu funkcjonariusza powołuje się albo przenosi na inne stanowisko służbowe. Powołanie albo przeniesienie na stanowisko służbowe niższe od dotychczas zajmowanego następuje za zgodą funkcjonariusza. W przypadku niewyrażenia zgody, funkcjonariusza zwalnia się ze służby.

5. W okresie pozostawania w dyspozycji funkcjonariusz zachowuje prawo do uposażenia i innych świadczeń pieniężnych przysługujących na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, z uwzględnieniem powstałych w tym okresie zmian mających wpływ na prawo do uposażenia i innych świadczeń pieniężnych albo na ich wysokość.

6. W okresie pozostawania w dyspozycji funkcjonariusz jest obowiązany wykonywać obowiązki służbowe na polecenie przełożonego, w którego dyspozycji pozostaje.

Rozdział 9

Zmiana warunków pełnienia służby funkcjonariuszy

Art. 69. 1. Funkcjonariusz może być z urzędu przeniesiony do pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej w przypadkach uzasadnionych ważnymi potrzebami służby. Funkcjonariusz może być przeniesiony również na własną prośbę, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie względy służbowe.

2. Do przenoszenia funkcjonariusza oraz określenia jego stanowiska służbowego właściwi są:

- 1) Dyrektor Generalny — na obszarze kraju;
- 2) dyrektor okręgowy — na obszarze swojego działania.

Art. 70. 1. Funkcjonariusz może być z urzędu delegowany na okres do 6 miesięcy do czasowego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej, w tym do instytucji gospodarki budżetowej, o której mowa w art. 8 ust. 5, w przypadkach uzasadnionych ważnymi potrzebami służby; ponowne lub dalsze delegowanie przed upływem 2 lat wymaga zgody funkcjonariusza. Funkcjonariusz może być delegowany również na własną prośbę, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie względy służbowe.

2. Do delegowania funkcjonariusza oraz określenia jego stanowiska służbowego właściwi są:

- 1) Dyrektor Generalny — na obszarze kraju;
- 2) dyrektor okręgowy — na obszarze swojego działania.

3. Do uczestnictwa w szkoleniu i doskonaleniu zawodowym funkcjonariusza deleguje właściwy kierownik jednostki organizacyjnej.

Art. 71. Nie można bez zgody zainteresowanego przenieść albo delegować do pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej:

- 1) funkcjonariusza kobiety w ciąży;
- 2) funkcjonariusza samodzielnie sprawującego opiekę nad dzieckiem do lat 14;
- 3) funkcjonariusza samodzielnie sprawującego opiekę nad dzieckiem niezdolnym do pracy lub do samodzielnej egzystencji, przed osiągnięciem przez dziecko 18 lat życia lub do ukończenia nauki, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia;

- 4) funkcjonariusza samodzielnie sprawującego opiekę nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy, bez względu na jego wiek.

Art. 72. 1. Funkcjonariusz przeniesiony na stanowisko służbowe, zaszeregowane do niższego uposażenia zasadniczego, zachowuje prawo do uposażenia pobieranego na poprzednio zajmowanym stanowisku do czasu uzyskania uposażenia zasadniczego równego dotychczas pobieranemu lub wyższego.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do funkcjonariuszy przeniesionych na niższe stanowisko służbowe na podstawie art. 85 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2 i 3, a także do funkcjonariuszy przeniesionych na własną prośbę.

3. Dyrektor Generalny, na wniosek właściwego kierownika jednostki organizacyjnej, w przypadkach szczególnie uzasadnionych może wyrazić zgodę na zachowanie przez funkcjonariusza, o którym mowa w ust. 2, przeniesionego na stanowisko służbowe zaszeregowane do niższego uposażenia zasadniczego, prawa do uposażenia należnego na poprzednio zajmowanym stanowisku.

Art. 73. 1. W razie przeniesienia z urzędu do pełnienia służby w innej miejscowości albo delegowania do czasowego pełnienia służby funkcjonariuszowi przysługuje prawo do lokalu mieszkalnego albo kwatery tymczasowej, o których mowa w rozdziale 18.

2. Funkcjonariuszowi delegowanemu do pełnienia służby w innej miejscowości przysługują należności z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

3. Funkcjonariuszowi przeniesionemu z urzędu do pełnienia służby w innej miejscowości przysługują należności z tytułu przeniesień:

- 1) diety dla niego i członków rodziny, o których mowa w art. 176, za czas przejazdu i pierwszą dobę pobytu w nowym miejscu zamieszkania;
- 2) ryczałt na pokrycie kosztów przejazdu do nowego miejsca zamieszkania osób, o których mowa w pkt 1;
- 3) zasiłek osiedleniowy;
- 4) ryczałt z tytułu przeniesienia;
- 5) zwrot kosztów przewozu urządzenia domowego;
- 6) zwrot kosztów przejazdu do miejsca pełnienia służby i z powrotem, w przypadku gdy członkowie rodziny, o których mowa w art. 176, pozostają w dotychczasowym miejscu zamieszkania.

4. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz tryb przyznawania i wypłaty należności, o których mowa w ust. 2 i 3, uwzględniając czas podróży służbowej.

Art. 74. 1. Dyrektor Generalny może oddelegować funkcjonariusza, na czas określony i za jego zgodą, do pełnienia służby poza Służbą Więzienną w kraju lub poza granicami państwa.

2. Funkcjonariusz może być oddelegowany do pełnienia służby poza Służbą Więzienną w celu realizacji zadań określonych w ustawie lub zadań określonych w innych ustawach lub w ratyfikowanych umowach międzynarodowych.

3. Funkcjonariusz może być oddelegowany do:

- 1) urzędu krajowego obsługującego organ władzy publicznej, w którym są wykonywane zadania o charakterze określonym w ust. 2, zwanego dalej „instytucją krajową”;
- 2) urzędu, organizacji lub instytucji międzynarodowej albo państwa obcego, w których są wykonywane zadania, o których mowa w ust. 2, zwanych dalej „instytucją zagraniczną”.

Art. 75. 1. Z wnioskiem o oddelegowanie funkcjonariusza do pełnienia służby poza Służbą Więzienną mogą wystąpić:

- 1) organy Służby Więziennej;
- 2) organy instytucji krajowych;
- 3) organy instytucji zagranicznych.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, powinien określać nazwę instytucji, stanowisko służbowe wyznaczone dla funkcjonariusza, kwalifikacje zawodowe wymagane do zajmowania tego stanowiska, charakter i zakres wykonywanych na tym stanowisku zadań i obowiązków oraz przewidywany okres oddelegowania. Wniosek instytucji zagranicznej powinien dodatkowo zawierać określenie uprawnień i należności przysługujących oddelegowanemu funkcjonariuszowi w tej instytucji.

Art. 76. Oddelegowanie do pełnienia służby poza Służbą Więzienną następuje po wyrażeniu zgody przez funkcjonariusza w formie pisemnego oświadczenia zawierającego w szczególności: nazwę instytucji i wyznaczone dla funkcjonariusza stanowisko służbowe, charakter i zakres wykonywanych na tym stanowisku zadań i obowiązków, a także okres oddelegowania.

Art. 77. W razie uwzględnienia wniosku, o którym mowa w art. 75, Dyrektor Generalny:

- 1) zalicza — do celów związanych z pełnieniem służby w Służbie Więziennej oraz obliczania uposażenia i innych należności pieniężnych funkcjonariusza w okresie oddelegowania — stanowisko służbowe określone we wniosku do odpowiedniej grupy uposażenia zasadniczego funkcjonariuszy oraz ustala stopień Służby Więziennej, do którego zaszeregowuje to stanowisko, przy czym uposażenie funkcjonariusza obliczone w ten sposób nie może być niższe od dotychczas otrzymywanego;
- 2) oddelegowuje funkcjonariusza do określonej instytucji.

Art. 78. 1. Organ instytucji krajowej lub zagranicznej wyznacza funkcjonariusza na stanowisko służbowe zgodnie z wnioskiem, o którym mowa w art. 75.

2. Organ instytucji krajowej lub zagranicznej może wyznaczyć funkcjonariusza na inne stanowisko służbowe niż określone we wniosku, o którym mowa w art. 75, jeżeli Dyrektor Generalny i funkcjonariusz wyrażą na to zgodę w formie pisemnego oświadczenia.

Art. 79. 1. Funkcjonariuszowi oddelegowanemu przysługują uprawnienia i świadczenia, w tym uposażenie i inne świadczenia pieniężne, na zasadach określonych w ustawie.

2. Do funkcjonariusza oddelegowanego stosuje się przepisy, które mają zastosowanie do pracownika zatrudnionego na stanowisku służbowym zajmowanym przez funkcjonariusza, w szczególności dotyczące obowiązków pracodawcy i pracownika, wyróżnień i kar, czasu pracy, bezpieczeństwa i higieny pracy, przyznawania nagród, a także regulaminów pracy.

Art. 80. 1. Instytucja krajowa, do której oddelegowano funkcjonariusza, wypłaca oddelegowanemu funkcjonariuszowi:

- 1) uposażenie;
- 2) nagrody roczne, proporcjonalnie do okresu trwania oddelegowania;
- 3) nagrody uznaniowe.

2. Jednostka organizacyjna, w której funkcjonariusz pełnił służbę przed oddelegowaniem, wydaje świadczenia w naturze oraz wypłaca ich równoważniki, a także wypłaca inne niż wymienione w ust. 1 należności i świadczenia pieniężne, przysługujące funkcjonariuszowi z tytułu pełnienia służby.

3. Oddelegowanemu funkcjonariuszowi urlopów udziela organ instytucji, do której został oddelegowany, na zasadach i w wymiarze określonym w ustawie.

Art. 81. 1. Dyrektor Generalny, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami Służby Więziennej, może odwołać funkcjonariusza z oddelegowania, nawet bez jego zgody.

2. Organ instytucji krajowej lub zagranicznej, co najmniej z miesięcznym wyprzedzeniem, może wystąpić z wnioskiem do Dyrektora Generalnego o odwołanie funkcjonariusza z oddelegowania.

3. Dyrektor Generalny odwołuje funkcjonariusza z oddelegowania, na jego pisemny wniosek.

Art. 82. Funkcjonariusza po odwołaniu z oddelegowania mianuje się na stanowisko nie niższe od zajmowanego przed oddelegowaniem.

Art. 83. 1. Kierownik jednostki organizacyjnej może powierzyć funkcjonariuszowi pełnienie obowiązków służbowych na innym stanowisku w tej samej jednostce organizacyjnej na czas nieprzekraczający 12 miesięcy; w takim przypadku uposażenie funkcjonariusza nie może być obniżone.

2. Jeżeli zachodzi konieczność zastępstwa funkcjonariusza w czasie jego nieobecności w służbie, przełożony może w tym celu powierzyć innemu funkcjonariuszowi pełnienie obowiązków służbowych na stanowisku zajmowanym przez nieobecnego funkcjonariusza, przez okres trwania jego nieobecności nieprzekraczający 12 miesięcy; w takim przypadku uposażenie funkcjonariusza nie może być obniżone.

3. Po upływie maksymalnego okresu powierzenia obowiązków służbowych na innym stanowisku w tej samej jednostce organizacyjnej, o którym mowa w ust. 1 i 2, ponowne powierzenie obowiązków na tym samym stanowisku służbowym jest niedopuszczalne.

Art. 84. 1. Funkcjonariusza w przypadku zwolnienia z dotychczas zajmowanego stanowiska służbowego można przenieść do dyspozycji określonego przełożonego na okres:

- 1) zwolnienia z obowiązków wykonywania zadań służbowych, udzielonego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych;
- 2) oddelegowania do pełnienia zadań służbowych poza Służbą Więzienną w kraju lub poza granicami państwa.

2. Przeniesienia funkcjonariusza do dyspozycji dokonuje przełożony właściwy do mianowania go na zajmowane stanowisko służbowe.

Art. 85. 1. Funkcjonariusza przenosi się na niższe stanowisko służbowe w razie wymierzenia kary dyscyplinarnej wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe.

2. Funkcjonariusza można przenieść na niższe stanowisko służbowe w następujących przypadkach:

- 1) orzeczenia przez komisję lekarską całkowitej niezdolności do pełnienia służby na zajmowanym stanowisku, jeżeli nie ma możliwości mianowania go na stanowisko równorzędne w zakresie pobieranego uposażenia zasadniczego;
- 2) utraty kwalifikacji wymaganych na zajmowanym stanowisku;
- 3) niewywiązywania się z obowiązków służbowych na zajmowanym stanowisku, stwierdzonego w okresie służby stałej w dwóch kolejnych opiniach służbowych, między którymi upłynęło co najmniej 6 miesięcy;
- 4) likwidacji zajmowanego stanowiska, jeżeli nie ma możliwości mianowania funkcjonariusza na stanowisko równorzędne w zakresie pobieranego uposażenia zasadniczego.

3. Funkcjonariusza można przenieść na niższe stanowisko służbowe również na jego prośbę.

Rozdział 10

Opiniowanie funkcjonariuszy

Art. 86. Funkcjonariusz podlega okresowemu opiniowaniu służbowemu, które ma na celu:

- 1) stworzenie podstaw do określenia indywidualnego programu rozwoju zawodowego;
- 2) ustalenie przydatności do służby, ocenę wywiązywania się z obowiązków służbowych oraz przydatności na zajmowanym stanowisku;

- 3) wylanianie kandydatów do mianowania i powoływania na wyższe stanowiska służbowe oraz awansowania na wyższe stopnie Służby Więziennej.

Art. 87. 1. Opiniowanie służbowe uwzględnia następujące kryteria:

- 1) umiejętności zawodowe, z uwzględnieniem wymagań na zajmowanym stanowisku służbowym, kwalifikacji specjalistycznych wynikających z ukończenia szkoleń lub studiów, znajomości języków obcych oraz wyniki osiągnięte przez funkcjonariusza podczas szkoleń;
- 2) wykorzystywanie posiadanych umiejętności, z uwzględnieniem znajomości obowiązujących przepisów i procedur oraz ich stosowania, zasobu wiadomości i umiejętności pozwalających na wywiązywanie się z obowiązków i realizację zadań służbowych na zajmowanym stanowisku;
- 3) inicjatywę oraz podnoszenie kwalifikacji, a także umiejętności samodzielnego wyszukiwania i zdobywania niezbędnych informacji;
- 4) umiejętność planowania i organizowania pracy, z uwzględnieniem zdolności stopniowania zadań według ich ważności, oraz sprawność i terminowość realizacji zadań;
- 5) umiejętność pracy w zespole, z uwzględnieniem przejawiania postawy sprzyjającej kształtowaniu dobrej atmosfery pracy, niepowodowania sytuacji konfliktowych, a w razie potrzeby udzielania pomocy i doradzania;
- 6) komunikatywność, z uwzględnieniem umiejętności przekazywania, odbierania i rozumienia informacji w mowie i piśmie, jasnego i wyrazistego formułowania wypowiedzi w sposób gwarantujący ich zrozumienie;
- 7) zdolność analitycznego myślenia, z uwzględnieniem umiejętności oceny wartości informacji, ich źródeł i wyboru oraz interpretowania, wyciągania wniosków;
- 8) samodzielność, z uwzględnieniem umiejętności działania bez angażowania innych osób oraz konieczności nadzoru przełożonych;
- 9) motywację i kreatywność, z uwzględnieniem umiejętności tworzenia nowych rozwiązań oraz doskonalenia już istniejących, inicjowania działań i przyjmowania odpowiedzialności za nie;
- 10) dyspozycyjność, z uwzględnieniem możliwości i gotowości podejmowania oraz realizacji zadań i czynności służbowych;
- 11) radzenie sobie w sytuacjach kryzysowych, z uwzględnieniem umiejętności stanowczego i zdecydowanego działania w sytuacjach nietypowych, gdy nie wystarczają obowiązujące (standardowe) procedury postępowania, odporność na stres, opanowanie emocjonalne, umiejętność dostosowania działań do szybko zmieniających się warunków i sytuacji;
- 12) przestrzeganie etyki zawodowej i zdyscyplinowanie, z uwzględnieniem przestrzegania zasad wynikających ze złożonego ślubowania.

2. W opiniowaniu służbowym na wyższe stanowiska kierownicze w Służbie Więziennej oprócz kryteriów wymienionych w ust. 1 ocenie podlega:

- 1) umiejętność efektywnego zarządzania, z uwzględnieniem umiejętności prawidłowego rozlokowania i wykorzystania potencjału ludzkiego oraz zasobów rzeczowych, finansowych i informacyjnych, niezbędnych w realizacji zadań służbowych, umiejętności pozyskania nowych zasobów, nadzoru nad realizacją czynności służbowych oraz kontroli realizacji zadań, a także motywowania podległych funkcjonariuszy i pracowników do wyższej jakości pracy oraz rozwoju zawodowego;
- 2) zdolność negocjowania, z uwzględnieniem umiejętności wypracowania pożądanego stanowiska, utrzymania właściwych stosunków międzyludzkich, a w sytuacji konfliktowej — podejmowania otwartej dyskusji na temat źródeł konfliktu w celu rozwiązania problemu;
- 3) umiejętność strategicznego myślenia, rozpoznawania potrzeb i generowania kierunków działania, umiejętność oceny ryzyka, tworzenia strategii działania zgodnej z celami służby.

Art. 88. Opinie służbowe wydają:

- 1) Minister Sprawiedliwości — o Dyrektorzem Generalnym;
- 2) Dyrektor Generalny — o swoich zastępcach, kierownikach komórek organizacyjnych w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej, dyrektorach okręgowych, Komendancie Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendantach ośrodków szkolenia Służby Więziennej oraz komendantach ośrodków doskonalenia kadr Służby Więziennej bezpośrednio mu podległych;
- 3) dyrektor okręgowy — na terenie swojego działania — o swoich zastępcach i funkcjonariuszach pełniących służbę w okręgowym inspektoracie Służby Więziennej, dyrektorach zakładów karnych i dyrektorach aresztów śledczych oraz komendantach ośrodków doskonalenia kadr Służby Więziennej;
- 4) Komendant Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendant ośrodka szkolenia Służby Więziennej, komendant ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej — odpowiednio — o swoich zastępcach, kierownikach komórek organizacyjnych oraz funkcjonariuszach pełniących służbę na stanowiskach samodzielnych;
- 5) dyrektor zakładu karnego i dyrektor aresztu śledczego — o swoich zastępcach, kierownikach komórek organizacyjnych oraz funkcjonariuszach pełniących służbę na stanowiskach samodzielnych;
- 6) kierownik komórki organizacyjnej — o podległych mu bezpośrednio funkcjonariuszach;
- 7) o funkcjonariuszach delegowanych do czasowego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej — przełożony właściwy w czasie delegowania.

Art. 89. 1. Opinię służbową o funkcjonariuszu wydaje się:

- 1) w okresie służby przygotowawczej — nie później niż 30 dni przed upływem pierwszego roku tej służby i 60 dni przed mianowaniem na stałe;
- 2) w służbie stałej — nie później niż 30 dni przed upływem każdego 3 lat służby do osiągnięcia 15 lat służby oraz każdego 5 lat służby po przekroczeniu 15 lat służby.

2. Termin wydania opinii liczy się od dnia przyjęcia do służby lub dnia ostatniego opiniowania.

3. Termin wydania opinii może ulec przesunięciu o okres:

- 1) zawieszenia w czynnościach służbowych;
- 2) odbywania szkolenia zawodowego;
- 3) urlopu macierzyńskiego;
- 4) urlopu wychowawczego;
- 5) urlopu bezpłatnego lub zwolnienia od zajęć służbowych;
- 6) choroby;
- 7) delegowania do czasowego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej;
- 8) oddelegowania do pełnienia służby poza Służbą Więzienną.

4. Opiniowanie służbowe przeprowadza się niezależnie od terminów, o których mowa w ust. 1, w następujących przypadkach:

- 1) wniosku o mianowanie lub powołanie funkcjonariusza na wyższe stanowisko służbowe albo o nadanie kolejnego wyższego stopnia Służby Więziennej, jeżeli od ostatniego opiniowania upłynął co najmniej 1 rok;
- 2) stwierdzenia nieprzydatności na zajmowanym stanowisku, nieprzydatności do służby w okresie służby przygotowawczej albo niewywiązywania się z obowiązków służbowych;
- 3) jeżeli od dnia wydania opinii stwierdzającej niewywiązywanie się z obowiązków służbowych upłynęło 6 miesięcy;
- 4) polecenia wyższego przełożonego.

Art. 90. 1. Wydający opinię służbową zapoznaje z nią opiniowanego funkcjonariusza w terminie 14 dni od dnia jej sporządzenia. Funkcjonariusz potwierdza fakt zapoznania się z treścią opinii własnoręcznym podpisem.

2. W razie odmowy złożenia podpisu wydający opinię sporządza na tę okoliczność adnotację na arkuszu opinii.

3. Funkcjonariusz, który nie zgadza się z treścią opinii, może wnieść, za pośrednictwem wydającego opinię, wniosek o jej zmianę do wyższego przełożonego w terminie 14 dni od dnia zapoznania się z nią.

4. Jeżeli opinia została wydana przez Ministra Sprawiedliwości, Dyrektor Generalny może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o jej zmianę.

Art. 91. 1. W razie uznania w całości wniosku funkcjonariusza o zmianę opinii, przełożony wydaje nową opinię. Opinia poprzednia podlega zniszczeniu.

2. Jeżeli przełożony uzna wniosek o zmianę opinii za niezasadny, przesyła go w terminie 7 dni wyższemu przełożonemu wraz z opinią i własnym stanowiskiem w sprawie.

3. Wyższy przełożony rozpatruje wniosek w terminie 30 dni od dnia jego wniesienia.

Art. 92. 1. Wyższy przełożony może zaskarżoną opinię:

- 1) utrzymać w mocy;
- 2) uchylić w całości i polecić wydanie nowej opinii z uwzględnieniem wskazanych okoliczności.

2. Funkcjonariusza informuje się na piśmie, za pośrednictwem wydającego opinię, o sposobie rozpatrzenia wniosku.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, poprzednia opinia podlega zniszczeniu.

4. Opinię, co do której nie został złożony wniosek o jej zmianę, opinię utrzymaną w mocy, a także opinię wydaną w wyniku rozpoznania tego wniosku, włącza się do akt osobowych funkcjonariusza.

Art. 93. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór arkusza opinii służbowej, uwzględniając w szczególności kryteria oceny wymagań na zajmowanym stanowisku służbowym, a także kryteria oceny cech osobowości, umiejętności i predyspozycji funkcjonariusza do pełnienia służby na zajmowanym stanowisku służbowym.

Rozdział 11

Zawieszenie funkcjonariusza w czynnościach służbowych

Art. 94. 1. Funkcjonariusza zawiesza się w czynnościach służbowych w razie tymczasowego aresztowania.

2. Funkcjonariusza można zawiesić w czynnościach służbowych w przypadku wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego o przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe albo postępowania dyscyplinarnego.

3. Zawieszenie może nastąpić na czas nie dłuższy niż 3 miesiące. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres zawieszenia w czynnościach służbowych można przedłużyć na czas nie dłuższy niż 12 miesięcy.

4. Zawieszenia w czynnościach służbowych dokonuje przełożony właściwy do mianowania funkcjonariusza na zajmowane stanowisko służbowe.

Art. 95. 1. Funkcjonariuszowi zawieszonemu w czynnościach służbowych zawiesza się, od najbliższego terminu płatności, 50 % należnego uposażenia.

2. W razie uchylecia zawieszenia w czynnościach służbowych funkcjonariusz otrzymuje zawieszoną część uposażenia oraz podwyżki tego uposażenia, wprowadzone w okresie zawieszenia, jeżeli nie został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślnie popełnione przestępstwo skarbowe lub ukarany karą dyscyplinarną wydalenia ze służby.

3. W razie prawomocnego umorzenia postępowania karnego o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe lub uniewinnienia prawomocnym wyrokiem sądu w tej sprawie, funkcjonariusz otrzymuje zawieszoną część uposażenia oraz podwyżki tego uposażenia, wprowadzone w okresie zawieszenia, chociażby umorzenie lub uniewinnienie nastąpiło po zwolnieniu funkcjonariusza ze służby.

4. Przepisu ust. 3 nie stosuje się, w przypadku gdy postępowanie karne o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, o których mowa w ust. 2, umorzono z powodu przedawnienia, amnestii, a także w przypadku warunkowego umorzenia tego postępowania.

Rozdział 12

Ustanie stosunku służbowego funkcjonariuszy

Art. 96. 1. Funkcjonariusza zwalnia się ze służby w przypadkach:

- 1) nieprzydatności do służby, stwierdzonej w opinii służbowej w okresie służby przygotowawczej;
- 2) pisemnego zgłoszenia wystąpienia ze służby.

2. Funkcjonariusza można zwolnić ze służby w przypadkach:

- 1) niewywiązywania się z obowiązków służbowych w okresie odbywania służby stałej, stwierdzonego w dwóch kolejnych opiniach, między którymi upłynęło co najmniej 6 miesięcy;
- 2) powołania do innej służby państwowej;
- 3) osiągnięcia 30-letniego stażu służby w Służbie Więziennej;
- 4) likwidacji jednostki organizacyjnej lub jej reorganizacji połączonej ze zmniejszeniem obsady etatowej, jeżeli przeniesienie funkcjonariusza do innej jednostki organizacyjnej lub na niższe stanowisko służbowe nie jest możliwe;
- 5) niewyrażenia zgody na przeniesienie na niższe stanowisko w przypadkach określonych w pkt 4 oraz w art. 85 ust. 2;
- 6) nieobecności w służbie spowodowanej chorobą, trwającej nieprzerwanie przez okres 12 miesięcy;
- 7) upływu 12-miesięcznego okresu zawieszenia w czynnościach służbowych;

8) dwukrotnego nieusprawiedliwionego niestawienia na badanie lub obserwację w zakładzie opieki zdrowotnej, wyznaczonych zgodnie z art. 111, chyba że skierowanie do komisji lekarskiej nastąpiło na prośbę funkcjonariusza;

9) prawomocnej odmowy wydania poświadczenia bezpieczeństwa osobowego w rozumieniu przepisów o ochronie informacji niejawnych.

3. Funkcjonariusza zwalnia się ze służby w terminie do 3 miesięcy od dnia złożenia przez niego pisemnego zgłoszenia wystąpienia ze służby.

4. W przypadkach określonych w ust. 2 pkt 4 zwolnienie ze służby stałej może nastąpić po upływie 6 miesięcy, a przypadku służby przygotowawczej — po upływie 3 miesięcy od dnia podjęcia decyzji o likwidacji jednostki organizacyjnej lub jej reorganizacji.

5. O planowanym zwolnieniu funkcjonariusza ze służby z przyczyny określonej w ust. 2 pkt 3 uprzedza się na piśmie funkcjonariusza co najmniej na 6 miesięcy przed terminem jego zwolnienia.

Art. 97. 1. Stosunek służbowy funkcjonariusza wygasa w przypadku:

- 1) ostatecznego orzeczenia przez komisję lekarską całkowitej niezdolności do służby;
- 2) prawomocnego orzeczenia o wymierzeniu kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby;
- 3) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli wykonanie tej kary nie zostało warunkowo zawieszono;
- 4) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślnie popełnione przestępstwo skarbowe;
- 5) orzeczenia prawomocnym wyrokiem sądu środka karnego pozbawienia praw publicznych lub środka karnego zakazu wykonywania zawodu funkcjonariusza Służby Więziennej;
- 6) nieobecności w służbie przez okres powyżej 3 miesięcy z powodu tymczasowego aresztowania;
- 7) zrzeczenia się obywatelstwa polskiego;
- 8) porzucenia służby przez funkcjonariusza;
- 9) śmierci funkcjonariusza;
- 10) stwierdzenia zaginięcia funkcjonariusza.

2. Przez porzucenie służby należy rozumieć nieusprawiedliwioną nieobecność funkcjonariusza trwającą ponad 10 dni kalendarzowych.

3. Wygaśnięcie stosunku służbowego jest równoznaczne z rozwiązaniem stosunku służbowego w rozumieniu ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego,

Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67, z późn. zm.⁸⁾).

Art. 98. Zwolnienia ze służby albo stwierdzenia wygaśnięcia stosunku służbowego dokonuje przełożony właściwy do mianowania funkcjonariusza na ostatnio zajmowane stanowisko służbowe.

Art. 99. Funkcjonariusz w służbie stałej zwolniony ze służby na podstawie art. 96 ust. 1 pkt 2 albo ust. 2 oraz funkcjonariusz w służbie stałej, którego stosunek służbowy wygasł na podstawie art. 97 ust. 1 pkt 1, otrzymuje odprawę.

Art. 100. Wysokość odprawy dla funkcjonariusza w służbie stałej równa się wysokości trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Odprawa ulega zwiększeniu o 20 % uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym za każdy następny pełny rok wysługi ponad 5 lat nieprzerwanej służby, aż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym. Okres służby przekraczający 6 miesięcy liczy się jako pełny rok.

Art. 101. 1. W razie śmierci lub zaginięcia funkcjonariusza pozostalej po nim rodzinie przysługuje odprawa pośmiertna w takiej wysokości, w jakiej przysługiwałaby temu funkcjonariuszowi odprawa, gdyby był zwolniony ze służby.

2. Jeżeli śmierć lub zaginięcie funkcjonariusza nastąpiły w związku z wykonywaniem przez niego obowiązków służbowych, odprawa pośmiertna przysługuje w wysokości sześciomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym.

3. Świadczenie, o którym mowa w ust. 1 i 2, przysługuje małżonkowi funkcjonariusza, który pozostawał z nim we wspólnym pożyciu, a w dalszej kolejności dzieciom oraz rodzicom funkcjonariusza, jeżeli w dniu śmierci funkcjonariusza spełniali warunki do uzyskania renty rodzinnej na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 97 ust. 3.

Art. 102. 1. Funkcjonariuszowi w służbie stałej, zwolnionemu ze służby na podstawie art. 96 ust. 2 pkt 3 i 4, oraz funkcjonariuszowi, którego stosunek służbowy wygasł na podstawie art. 97 ust. 1 pkt 1, wypłaca się co miesiąc przez okres roku po zwolnieniu ze Służby Więziennej świadczenie pieniężne w wysokości odpowiadającej uposażeniu zasadniczemu wraz z dodatkami o charakterze stałym, pobieranemu na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Świadczenie to wypłaca się również funkcjonariuszowi w służbie stałej, zwolnionemu na podstawie art. 96 ust. 1 pkt 2, w przypadku gdy wypełnia on jednocześnie przesłanki, o których mowa w art. 96 ust. 2 pkt 3.

2. Funkcjonariuszowi uprawnionemu do świadczenia określonego w ust. 1, który nabył prawo do zaopatrzenia emerytalnego, przysługuje prawo wyboru jednego z tych świadczeń.

Art. 103. 1. Funkcjonariusz zwolniony ze służby z przyczyn określonych w art. 96 ust. 1 pkt 2 i funkcjonariusz, którego stosunek służbowy wygasł na podstawie art. 97 ust. 1 pkt 2–8 przed upływem 5 lat od odbycia kursu przygotowawczego lub szkolenia zawodowego, jest obowiązany zwrócić zrewaloryzowaną kwotę stanowiącą równowartość kosztów wyżywienia, zakwaterowania, umundurowania oraz kosztów podróży służbowych otrzymanych w czasie szkolenia.

2. Koszty wyżywienia, zakwaterowania, umundurowania oraz podróży służbowych otrzymanych przez funkcjonariusza w czasie szkolenia ustala się jako sumę:

- 1) dziennych stawek budżetowych na wyżywienie i zakwaterowanie funkcjonariusza w czasie szkolenia;
- 2) wartości przedmiotów umundurowania wydanych funkcjonariuszowi w czasie szkolenia, zgodnie z przepisami o normach i zasadach przydzielania umundurowania i wyposażenia specjalnego funkcjonariuszom, wyliczonej na podstawie liczby dni użytkowania tych przedmiotów i kosztu jednorazowego ich czyszczenia;
- 3) otrzymanych diet na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży służbowych;
- 4) otrzymanych kwot za przejazd na trasie od stałego miejsca pełnienia służby do ośrodka szkolenia albo doskonalenia kadr Służby Więziennej i z powrotem oraz ryczałtów na dojazdy środkami komunikacji miejscowej.

3. Wysokość kwoty stanowiącej równowartość kosztów wyżywienia, zakwaterowania i umundurowania ustala się według stawek obowiązujących w dniu zwolnienia funkcjonariusza ze służby.

Art. 104. 1. Przełożonym uprawnionym do ustalania kosztów wyżywienia, zakwaterowania, umundurowania oraz kosztów podróży służbowych otrzymanych w czasie kursu przygotowawczego lub szkolenia zawodowego oraz ich egzekwowania, a także zwalniania z obowiązku zwrotu tych kosztów w całości lub w części, jest przełożony, o którym mowa w art. 98.

2. Przełożony ustala koszty wyżywienia, zakwaterowania i umundurowania otrzymane przez funkcjonariusza w czasie kursu przygotowawczego lub szkolenia zawodowego na podstawie pisemnej informacji właściwego komendanta ośrodka szkolenia albo komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej.

Art. 105. Przełożony może zwolnić z obowiązku zwrotu kosztów wyżywienia, zakwaterowania, umundurowania oraz kosztów podróży służbowych otrzymanych w czasie kursu przygotowawczego lub szkolenia zawodowego w całości lub w części na pisemny wniosek funkcjonariusza, uzasadniony jego sytuacją życiową, rodzinną lub materialną.

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1264 i Nr 191, poz. 1954, z 2005 r. Nr 10, poz. 65, Nr 90, poz. 757 i Nr 130, poz. 1085, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, z 2007 r. Nr 82, poz. 558, z 2008 r. Nr 66, poz. 402 i 409 i Nr 220, poz. 1410 oraz z 2009 r. Nr 24, poz. 145 i Nr 95, poz. 786.

Art. 106. 1. Zrewaloryzowaną kwotę stanowiącą równowartość kosztów wyżywienia, zakwaterowania i umundurowania oraz kosztów podróży służbowych otrzymanych w czasie kursu przygotowawczego lub szkolenia zawodowego funkcjonariusz wpłaca w jednostce organizacyjnej, w której pełnił służbę przed zwolnieniem.

2. Należności, o których mowa w ust. 1, niezwrócone przez funkcjonariusza, podlegają potrąceniu z jego uposażenia na zasadach określonych w art. 228.

Art. 107. 1. Funkcjonariusz, którego stosunek służbowy ustał, może używać stopnia Służby Więziennej z dodaniem określenia „w stanie spoczynku”.

2. Utrata stopnia Służby Więziennej następuje w razie stwierdzenia wygaśnięcia stosunku służbowego funkcjonariusza w przypadkach:

- 1) zrzeczenia się obywatelstwa polskiego;
- 2) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na środek karny w postaci pozbawienia praw publicznych;
- 3) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślnie popełnione przestępstwo skarbowe, jeżeli jej wykonanie nie zostało warunkowo zawieszane.

Art. 108. 1. Funkcjonariusza kobiety nie można w okresie ciąży i w czasie urlopu macierzyńskiego zwolnić ze służby albo stwierdzić wygaśnięcia jej stosunku służbowego, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 96 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 pkt 2 i 4 i przypadków określonych w art. 97 ust. 1 pkt 2—10.

2. Funkcjonariuszowi kobiecie, o której mowa w ust. 1, zwolnionej ze służby w okresie służby przygotowawczej na podstawie art. 96 ust. 2 pkt 4, przysługuje świadczenie pieniężne, o którym mowa w art. 102 ust. 1.

3. Funkcjonariuszowi kobiecie zwolnionej ze służby w okresie urlopu wychowawczego na podstawie art. 96 ust. 2 pkt 4 przysługują do końca okresu, na który ten urlop został udzielony:

- 1) świadczenie pieniężne, wypłacane na zasadach obowiązujących przy wypłacaniu zasiłku wychowawczego;
- 2) inne uprawnienia przewidziane dla pracowników zwalnianych z pracy w czasie urlopu wychowawczego z przyczyn nie dotyczących pracowników.

4. Przepisy ust. 1—3 stosuje się odpowiednio do funkcjonariusza mężczyzny wychowującego dziecko w okresie korzystania z urlopu macierzyńskiego lub urlopu wychowawczego.

Art. 109. 1. Funkcjonariuszowi, którego stosunek służbowy ustał, wydaje się niezwłocznie świadectwo służby.

2. Funkcjonariusz może żądać sprostowania świadectwa służby w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia.

3. Funkcjonariuszowi, któremu wyrządzono szkodę wskutek niewydania w terminie lub wydania niewłaściwego świadectwa służby, przyznaje się odszkodowanie w wysokości 1/30 miesięcznego uposażenia na ostatnio zajmowanym stanowisku za każdy dzień pozostawania bez pracy z tego powodu, nie dłużej jednak niż za okres 6 tygodni.

4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, dane, które należy podać w świadectwie służby, tryb wydawania i prostowania świadectwa służby, jego wzór, a także tryb przyznawania odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej niewydaniem w terminie lub wydaniem niewłaściwego świadectwa służby, mając na względzie konieczność umieszczenia w świadectwie służby informacji niezbędnych do ustalenia uprawnień wynikających ze stosunku służbowego i uprawnień z ubezpieczenia społecznego.

Rozdział 13

Zdrowie i bezpieczeństwo funkcjonariuszy w służbie

Art. 110. 1. Zdolność fizyczną i psychiczną do służby ustalają komisje lekarskie podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, zwane dalej „komisjami lekarskimi”.

2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, wymagania w zakresie zdolności fizycznej i psychicznej do służby oraz kategorie zdolności do służby, zakres i tryb przeprowadzania badań lekarskich, w tym badań specjalistycznych, a także zakres i sposób przeprowadzania testu sprawności fizycznej, uwzględniając w szczególności charakter służby oraz warunki jej pełnienia.

Art. 111. 1. Funkcjonariusza kieruje się, z urzędu lub na jego prośbę, do komisji lekarskiej w celu określenia stanu zdrowia oraz ustalenia zdolności fizycznej i psychicznej do służby, jak również związku poszczególnych schorzeń ze służbą.

2. Funkcjonariusz jest obowiązany poddać się badaniom zleconym przez komisję lekarską, w tym również badaniom specjalistycznym, psychologicznym i dodatkowym, a gdy zachodzi potrzeba — obserwacji w zakładzie opieki zdrowotnej.

Art. 112. 1. Zadania z zakresu:

- 1) ochrony zdrowia funkcjonariuszy przed wpływem niekorzystnych warunków związanych ze środowiskiem służby i sposobem jej pełnienia,
- 2) profilaktycznej opieki zdrowotnej nad funkcjonariuszami

— wykonują jednostki służby medycyny pracy Służby Więziennej, zwane dalej „jednostkami służby medycyny pracy”, na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 125, poz. 1317, z 2006 r. Nr 141, poz. 1011 oraz z 2008 r. Nr 220, poz. 1416 i Nr 234, poz. 1570).

2. Nadzór nad realizacją zadań, o których mowa w ust. 1, sprawuje właściwy dyrektor okręgowy oraz Dyrektor Generalny.

3. Wykonując zadania, o których mowa w ust. 1, jednostki służby medycyny pracy współdziałają z komisjami lekarskimi. Współdziałanie polega w szczególności na wymianie informacji o stanie zdrowia funkcjonariuszy, zwłaszcza o stanach chorobowych mogących mieć związek z zagrożeniami środowiska służby lub sposobem jej pełnienia, udostępnianiu dokumentacji lub wyników badań i konsultacji.

4. Jeżeli jest to uzasadnione stanem zdrowia funkcjonariusza, jednostka służby medycyny pracy może wystąpić do przełożonego z wnioskiem o jego skierowanie do komisji lekarskiej w celu określenia stanu zdrowia oraz ustalenia zdolności fizycznej i psychicznej do służby, jak również związku poszczególnych schorzeń ze służbą.

Art. 113. 1. Właściwa jednostka służby medycyny pracy może na wniosek właściwego przełożonego przeprowadzać badania funkcjonariusza, niezależnie od badań okresowych i kontrolnych, jeżeli jest to uzasadnione podejrzeniem pogorszenia się jego stanu zdrowia, mogącego mieć negatywny wpływ na pełnienie służby na aktualnie zajmowanym stanowisku służbowym lub bezpieczeństwo jednostki organizacyjnej. W uzasadnionym przypadku po przeprowadzeniu badania jednostka ta niezwłocznie informuje właściwego przełożonego o konieczności natychmiastowego odsunięcia funkcjonariusza od wykonywania zadań służbowych.

2. Funkcjonariusz jest obowiązany poddać się badaniom, o których mowa w ust. 1.

Art. 114. 1. Funkcjonariusz może zostać poddany procedurze określającej jego predyspozycje do służby na określonych stanowiskach służbowych lub w określonych komórkach organizacyjnych jednostek organizacyjnych polegającej na przeprowadzeniu testu sprawności fizycznej lub badań psychologicznych.

2. Test i badania, o których mowa w ust. 1, zarządza właściwy przełożony.

3. Test sprawności fizycznej przeprowadza właściwa komórka organizacyjna jednostki organizacyjnej, a badania psychologiczne — jednostka służby medycyny pracy.

4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb przeprowadzania procedury określającej predyspozycje funkcjonariuszy do służby, właściwość komórek organizacyjnych w tych sprawach, a także predyspozycje wymagane na określonych stanowiskach służbowych lub w określonych komórkach jednostek organizacyjnych, uwzględniając w szczególności zapewnienie ochrony zdrowia funkcjonariusza w sposób umożliwiający prawidłowe wykonywanie obowiązków służbowych.

Art. 115. Funkcjonariuszowi, na jego wniosek, przełożony może udzielić płatnego urlopu zdrowotnego w celu przeprowadzenia zaleconego przez komisję lekarską leczenia, w wymiarze nieprzekraczającym 6 miesięcy w roku kalendarzowym.

Art. 116. 1. Funkcjonariusz w celu poprawy sprawności może zostać skierowany, w ramach płatnego dodatkowego urlopu wypoczynkowego, o którym mowa w art. 141 ust. 1, na obóz kondycyjny. Udział funkcjonariusza w obozie kondycyjnym jest bezpłatny.

2. Dyrektor Generalny określi, w drodze zarządzenia, tryb kierowania i szczegółowe warunki korzystania z obozów kondycyjnych przez funkcjonariuszy.

Art. 117. 1. Przełożeni są obowiązani zapewnić funkcjonariuszom bezpieczne i higieniczne warunki służby.

2. Funkcjonariusz jest obowiązany do przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów przeciwpożarowych.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb i zakres stosowania do funkcjonariuszy przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.⁹⁾) w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz właściwość przełożonych w tych sprawach, uwzględniając:

1) odpowiednio przepisy działu dziesiątego ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy, z wyjątkiem art. 209, art. 209², art. 209³, art. 210, art. 229 § 1 i 8, art. 230, art. 231, art. 234 § 2, art. 235, art. 235¹, art. 235², art. 237, art. 237¹, art. 237², art. 237⁷ § 1 pkt 1 i § 2—4, art. 237⁸, art. 237⁹ § 3, art. 237¹¹ § 4, art. 237^{11a}, art. 237¹², art. 237¹³ i art. 237^{13a};

2) charakter i warunki służby w Służbie Więziennej.

Art. 118. 1. Funkcjonariusz, który wskutek wypadku pozostającego w związku z pełnieniem służby albo wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu, otrzymuje jednorazowe odszkodowanie. W razie śmierci funkcjonariusza w związku z pełnieniem służby albo wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby odszkodowanie otrzymują pozostali po nim członkowie rodziny, o których mowa w art. 101 ust. 3.

⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252 i Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 10, poz. 71, Nr 68, poz. 610, Nr 86, poz. 732 i Nr 167, poz. 1398, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 133, poz. 935, Nr 217, poz. 1587 i Nr 221, poz. 1615, z 2007 r. Nr 64, poz. 426, Nr 89, poz. 589, Nr 176, poz. 1239, Nr 181, poz. 1288 i Nr 225, poz. 1672, z 2008 r. Nr 93, poz. 586, Nr 116, poz. 740, Nr 223, poz. 1460 i Nr 237, poz. 1654 oraz z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 56, poz. 458, Nr 58, poz. 485, Nr 98, poz. 817, Nr 99, poz. 825, Nr 115, poz. 958, Nr 157, poz. 1241 i Nr 219, poz. 1704.

2. Za wypadek pozostający w związku z pełnieniem służby w Służbie Więziennej uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które zaszło podczas lub w związku z:

- 1) wykonywaniem obowiązków służbowych albo poleceń przełożonych;
- 2) wykonywaniem czynności w interesie służby, nawet bez polecenia przełożonych;
- 3) uczestniczeniem w obowiązkowych zajęciach związanych z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych i sprawności fizycznej funkcjonariuszy;
- 4) wykonywaniem funkcji lub zadań zleconych przez działający w Służbie Więziennej związek zawodowy funkcjonariuszy albo organizacje zawodowe lub społeczne;
- 5) ratowaniem ludzi lub ich mienia z grożącego niebezpieczeństwa albo ratowaniem mienia Skarbu Państwa przed zniszczeniem lub zagarnięciem;
- 6) udzielaniem przedstawicielowi organu państwowego pomocy przy spełnianiu przez niego czynności urzędowych;
- 7) odbywaniem bezpośredniej drogi do miejsca i z miejsca wykonywania czynności określonych w pkt 1–6.

3. Odszkodowanie, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje:

- 1) w razie wypadku lub choroby, których wyłączną przyczyną było udowodnione przez jednostkę organizacyjną umyślne lub rażąco niedbałe działanie lub zaniechanie funkcjonariusza, naruszające obowiązujące przepisy lub rozkazy, jeżeli jego przełożeni zapewnili warunki odpowiadające tym przepisom i sprawowali we właściwy sposób nadzór nad ich przestrzeganiem, a funkcjonariusz posiadał potrzebne umiejętności do wykonywania określonych czynności i był należycie przeszkolony w zakresie tych przepisów;
- 2) w razie wypadku, którego wyłączną przyczyną było zachowanie funkcjonariusza spowodowane użyciem alkoholu lub środka odurzającego;
- 3) jeżeli uszczerbek na zdrowiu lub śmierć funkcjonariusza zostały spowodowane przez niego z winy umyślnej.

4. Funkcjonariusz, który uległ wypadkowi, niezwłocznie, jeżeli pozwala na to stan jego zdrowia, zawiadamia na piśmie o wypadku swojego przełożonego. O wypadku może również zawiadomić przełożonego inna osoba.

5. Przełożony, który powziął wiadomość o wypadku, niezwłocznie zawiadamia o tym kierownika jednostki organizacyjnej właściwego ze względu na miejsce wypadku.

6. Funkcjonariuszowi przysługuje jednorazowe odszkodowanie w wysokości 70 % miesięcznego najniższego uposażenia zasadniczego funkcjonariusza należnego w dniu wydania decyzji w sprawie odszkodowania, za każdy procent uszczerbku na zdrowiu, a w razie śmierci funkcjonariusza osobom uprawnionym, o których mowa w ust. 7, przysługuje odszkodo-

wanie w wysokości 30-krotności najniższego uposażenia zasadniczego funkcjonariusza; kwotę jednorazowego odszkodowania lub jego zwiększenia zaokrągla się do pełnych złotych w górę.

7. W razie śmierci funkcjonariusza w trakcie pełnienia służby wskutek wypadku albo po zwolnieniu ze służby w ciągu 3 lat od tego wypadku, jeżeli przyczyną śmierci były jego skutki, do odszkodowania są uprawnieni członkowie rodziny.

8. Jeżeli nastąpi dalsze pogorszenie stanu zdrowia funkcjonariusza pozostające w związku z wypadkiem lub chorobą, które spowodowały ustaloną poprzednio uszczerbek na zdrowiu, i uszczerbek ten powiększy się co najmniej o 10 punktów procentowych, w ciągu 3 lat od wypadku lub choroby, jednorazowe odszkodowanie zwiększa się o 70 % najniższego uposażenia zasadniczego funkcjonariusza za każdy procent uszczerbku na zdrowiu, przewyższający procent, według którego było ustalone odszkodowanie, o którym mowa w ust. 6.

9. Jednorazowe odszkodowanie ulega zwiększeniu o kwotę stanowiącą 10-krotność najniższego uposażenia zasadniczego funkcjonariusza, jeżeli wskutek wypadku lub pogorszenia się stanu zdrowia wskutek wypadku w stosunku do funkcjonariusza została orzeczona całkowita niezdolność do służby.

10. Odszkodowanie za udowodnione szkody poniesione wskutek utraty, całkowitego zniszczenia lub uszkodzenia w związku z wypadkiem przedmiotów osobistego użytku, jak również przedmiotów służących do wykonywania obowiązków służbowych, z wyjątkiem pojazdów samochodowych oraz wartości pieniężnych, ustala się na podstawie ich ceny rynkowej z dnia orzekania o odszkodowaniu, z uwzględnieniem stopnia zużycia tych przedmiotów. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny zakupu takiego samego przedmiotu, jego wartość ustala się według ceny zakupu przedmiotu tego samego rodzaju o identycznych lub zbliżonych parametrach.

11. W razie uszkodzenia przedmiotów, odszkodowanie stanowi równowartość kosztów przywrócenia ich do stanu używalności. Jeżeli jednak stopień uszkodzenia jest znaczny, albo koszty naprawy przekraczałyby wartość uszkodzonego przedmiotu, przyznaje się odszkodowanie ustalone w sposób określony w ust. 10.

12. Funkcjonariuszowi przysługuje zwrot kosztów zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi i środki pomocnicze w wysokości udziału własnego nier refundowanego przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

13. Odszkodowanie należne członkom rodziny zmniejsza się o kwotę odszkodowania wypłaconego funkcjonariuszowi, z tytułu uszczerbku na zdrowiu doznanego wskutek wypadku lub choroby, będących przyczyną późniejszego zgonu.

14. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb ustalania okoliczności i przyczyn wypadków i chorób, o których mowa w ust. 1, przełożonych właściwych do ustalania okoliczności i przyczyn wypadków oraz szczegółowe obowiązki przełożonego i funkcjonariusza, który uległ wypadkowi, uwzględniając:

- 1) sposób powoływania, skład i tryb postępowania, a także właściwość komisji powypadkowych;
- 2) tryb zgłaszania i rozpatrywania zastrzeżeń do ustaleń komisji powypadkowej oraz zatwierdzania tych ustaleń;
- 3) wzory rejestru wypadków, protokołu powypadkowego oraz innych dokumentów sporządzanych w toku postępowania;
- 4) sposób postępowania w przypadku podejrzenia choroby, wzory dokumentów stosowanych w postępowaniu oraz podmioty właściwe w tych sprawach;
- 5) sposób dokumentowania chorób i ich skutków oraz prowadzenia ich rejestru.

15. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) przełożonych właściwych do przyznawania odszkodowania;
- 2) tryb, terminy i sposób ustalania:
  - a) przysługującego odszkodowania z tytułu wypadku lub choroby pozostającej w związku z pełnioną służbą,
  - b) wysokości odszkodowania za utracone lub zniszczone przedmioty osobistego użytku, jak również przedmioty służące do wykonywania obowiązków służbowych, z wyjątkiem pojazdów samochodowych oraz wartości pieniężnych,
  - c) zwrotu kosztów zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi i środki pomocnicze.

Rozporządzenie powinno mieć na celu zapewnienie przejrzystości i sprawności postępowania oraz ochronę interesów osób poszkodowanych.

16. O uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza wskutek wypadku lub choroby, o uznaniu za całkowicie niezdolnego do służby oraz do samodzielnej egzystencji, a także o związku śmierci funkcjonariusza z wypadkiem lub chorobą, orzekają komisje lekarskie. Koszty orzeczenia ponosi organ kierujący.

17. Oceny stopnia uszczerbku na zdrowiu oraz jego związku z wypadkiem lub chorobą dokonuje się po zakończeniu leczenia lub rehabilitacji.

18. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw zdrowia i ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, wykaz chorób, z tytułu których przysługuje funkcjonariuszowi odszkodowanie, o którym mowa w ust. 1, z uwzględnieniem szczególnych właściwości lub warunków służby powodujących powstawanie tych chorób oraz ich związek z pełnioną służbą.

Art. 119. 1. Funkcjonariuszom wykonującym czynności służbowe:

- 1) w ramach wzmocnienia systemu ochrony jednostki organizacyjnej i sił wsparcia,

- 2) podczas zapobiegania klęskom żywiołowym lub likwidacji ich skutków,
  - 3) podczas szkoleń, konferencji, narad i seminariów organizowanych w ramach szkolenia oraz doskonalenia zawodowego organizowanych w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej, ośrodkach szkolenia Służby Więziennej i ośrodkach doskonalenia kadr Służby Więziennej,
  - 4) podczas narad i odpraw służbowych
- przysługuje wyżywienie na czas trwania tych czynności.

2. Funkcjonariusz wykonujący czynności służbowe, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, któremu rodzaj i warunki pełnienia służby lub względy techniczno-organizacyjne uniemożliwiają korzystanie z wyżywienia, otrzymuje równoważnik pieniężny w zamian za wyżywienie.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, uprawnienia funkcjonariuszy do wyżywienia podczas pełnienia służby w warunkach, o których mowa w ust. 1, uwzględniając normy wyżywienia oraz formy ich realizacji, a także wysokość dziennej pieniężnej wartości normy wyżywienia, jej waloryzację oraz dopuszczalne przekroczenia, a także inne przypadki, w których wyżywienie przysługuje, mając na względzie czas i charakter wykonywanych czynności służbowych.

4. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, tryb i warunki otrzymywania równoważnika pieniężnego w zamian za wyżywienie podczas pełnienia służby oraz jego wysokość, uwzględniając sposób jego naliczania oraz wypłaty, mając na względzie czas i charakter wykonywanych czynności służbowych.

Rozdział 14

Czas służby funkcjonariuszy

Art. 120. 1. Czasem służby jest czas, w którym funkcjonariusz pozostaje w dyspozycji przełożonego w jednostce organizacyjnej lub w innym miejscu wyznaczonym do wykonywania zadań służbowych, w tym również związanych z uczestnictwem w szkoleniu lub doskonaleniu zawodowym oraz odbywaniem podróży służbowych.

2. Do celów rozliczenia czasu służby funkcjonariusza:

- 1) przez dobę — należy rozumieć 24 kolejne godziny, poczynając od godziny, w której funkcjonariusz rozpoczyna służbę zgodnie z obowiązującym go rozkładem czasu służby;
- 2) przez tydzień — należy rozumieć 7 kolejnych dni kalendarzowych, poczynając od pierwszego dnia okresu rozliczeniowego.

Art. 121. 1. Czas służby wynosi przeciętnie 40 godzin tygodniowo w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 4 miesięcy.

2. Obowiązujący funkcjonariusza wymiar czasu służby w przyjętym okresie rozliczeniowym oblicza się, mnożąc 40 godzin przez liczbę tygodni przypadających w okresie rozliczeniowym, a następnie dodając do otrzymanej liczby godzin iloczyn 8 godzin i liczby dni pozostałych do końca okresu rozliczeniowego, przypadających od poniedziałku do piątku.

3. Każde święto występujące w okresie rozliczeniowym i przypadające w innym dniu niż niedziela obniża wymiar czasu służby o 8 godzin.

4. Wymiar czasu służby funkcjonariusza w okresie rozliczeniowym ulega w tym okresie obniżeniu o liczbę godzin usprawiedliwionej nieobecności w służbie przypadających do przepracowania w czasie tej nieobecności, zgodnie z przyjętym rozkładem czasu służby.

Art. 122. 1. Tygodniowy czas służby łącznie z przedłużonym czasem służby nie może przekraczać przeciętnie 48 godzin w przyjętym okresie rozliczeniowym.

2. Ograniczenie przewidziane w ust. 1 nie dotyczy kierowników jednostek organizacyjnych i ich zastępców.

Art. 123. 1. Wprowadza się rozkład czasu służby funkcjonariusza:

- 1) wielozmianowy — na stanowiskach służbowych, na których wymaga się pełnienia służby w systemie zmianowym lub w sposób ciągły;
- 2) jednozmianowy — na pozostałych stanowiskach służbowych.

2. Rozkład czasu służby wprowadza przełożony.

Art. 124. 1. Funkcjonariusz pełni służbę w jednozmianowym rozkładzie czasu służby przez 8 godzin dziennie od poniedziałku do piątku.

2. Kierownik jednostki organizacyjnej określa godziny rozpoczęcia i zakończenia służby w jednostce organizacyjnej oraz na poszczególnych stanowiskach służbowych i posterunkach, uwzględniając potrzebę dostosowania czasu służby do potrzeb tej jednostki, do czasu pracy innych jednostek organizacyjnych, urzędów i organów współdziałających z jednostką organizacyjną.

3. Funkcjonariusz pełniący służbę w jednozmianowym rozkładzie czasu służby może być wyznaczony przez kierownika jednostki organizacyjnej do pełnienia służby w sobotę, niedzielę albo święto, jeżeli jest to niezbędne ze względu na potrzeby jednostki organizacyjnej. W zamian za czas służby w sobotę, niedzielę albo święto funkcjonariuszowi udziela się innego dnia wolnego od służby w najbliższym tygodniu przypadającym po tych dniach.

Art. 125. Funkcjonariusz pełni służbę w wielozmianowym rozkładzie czasu służby na zmiany trwające po 12 godzin, po których następują 24 godziny wolne od służby albo 48 godzin, jeżeli zadania służbowe były wykonywane w porze nocnej, w dniach i godzinach rozpoczęcia i zakończenia służby ustalonych przez kierownika jednostki organizacyjnej.

Art. 126. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik jednostki organizacyjnej lub upoważniony przez niego kierownik komórki organizacyjnej może ustalić indywidualny rozkład czasu służby funkcjonariusza, na jego wniosek lub za jego zgodą, w wymiarze czasu służby przewidzianym dla jednozmianowego rozkładu czasu służby.

Art. 127. 1. Funkcjonariuszowi przysługuje w każdej dobie prawo do co najmniej 11 godzin nieprzerwanego odpoczynku, z zastrzeżeniem ust. 3.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy:

- 1) kierowników jednostek organizacyjnych i ich zastępców;
- 2) przypadków konieczności wprowadzenia wzmocnionego systemu ochrony, sił wsparcia, odvodu oraz prowadzenia działań związanych z zapobieganiem klęskom żywiołowym lub likwidacją ich skutków.

3. W przypadkach określonych w ust. 2 pkt 2 funkcjonariuszowi przysługuje równoważny okres odpoczynku, którego należy udzielić bezpośrednio po pełnieniu służby powodującym naruszenie okresu odpoczynku.

Art. 128. 1. Funkcjonariuszowi przysługuje w każdym tygodniu prawo do co najmniej 35 godzin nieprzerwanego odpoczynku, obejmującego co najmniej 11 godzin nieprzerwanego odpoczynku dobowego.

2. W przypadku określonym w art. 127 ust. 2 pkt 2 oraz w przypadku zmiany pory pełnienia służby przez funkcjonariusza w związku z jego przejściem na inną zmianę, zgodnie z ustalonym rozkładem czasu służby, tygodniowy nieprzerwany odpoczynek może obejmować mniejszą liczbę godzin, nie może być jednak krótszy niż 24 godziny.

Art. 129. 1. Kierownik jednostki organizacyjnej może ustalić dniem wolnym od służby, dla funkcjonariuszy pełniących służbę w jednozmianowym rozkładzie czasu służby, dzień służby przypadający między dniami wolnymi od służby i wyznaczyć dniem służby najbliższą sobotę. Jeżeli sobota przypada po wolnym od służby piątku lub przed wolnym od służby poniedziałkiem, kierownik jednostki organizacyjnej wyznacza dniem służby sobotę następną.

2. O ustaleniu dnia wolnego od służby oraz o sobocie wyznaczonej dniem służby funkcjonariusza informuje się, w sposób przyjęty w jednostce organizacyjnej, co najmniej z 14-dniowym wyprzedzeniem.

Art. 130. 1. Czas służby funkcjonariusza może zostać przedłużony do 48 godzin tygodniowo, w szczególności ze względu na konieczność:

- 1) wykonania rozpoczętych zadań służbowych, jeżeli nie mogą one zostać przerwane;
- 2) zapewnienia ciągłości służby na stanowiskach i posterunkach, na których jest wymagane utrzymanie pełnienia służby w sposób ciągły;
- 3) realizacji innych zadań służbowych niecierpiących zwłoki.

2. Czas pełnienia służby, o którym mowa w ust. 1, przedłuża kierownik komórki organizacyjnej, w której funkcjonariusz pełni służbę.

Art. 131. W zamian za przedłużony czas służby, o którym mowa w art. 130 ust. 1, funkcjonariuszowi przysługuje czas wolny od służby w tym samym wymiarze, który powinien być udzielony w okresie rozliczeniowym, o którym mowa w art. 121 ust. 1.

Art. 132. Funkcjonariusz, do którego obowiązków należy kierowanie pojazdem samochodowym, może pełnić służbę do 12 godzin na dobę, w tym kierować pojazdem nie dłużej niż 10 godzin. Czas nieprzerwanego kierowania samochodem nie może przekroczyć 6 godzin, po których następuje przerwa trwająca 30 minut.

Art. 133. 1. Lekarze oraz inni funkcjonariusze posiadający wyższe wykształcenie wykonujący zawód medyczny, pełniący służbę w zakładzie opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności, których stan zdrowia wymaga całodobowych świadczeń zdrowotnych, mogą być obowiązani do pełnienia w tym zakładzie dyżuru medycznego.

2. Czas pełnienia dyżuru medycznego wlicza się do czasu służby.

3. Służba w ramach pełnienia dyżuru medycznego może być planowana również w zakresie, w jakim będzie przekraczać 40 godzin na tydzień w przyjętym okresie rozliczeniowym, z uwzględnieniem przepisów niniejszego rozdziału.

Art. 134. 1. Funkcjonariusz pełniący służbę:

1) w pracowni radiologicznej, jeżeli do jego podstawowych obowiązków służbowych należy:

a) stosowanie w celach diagnostycznych lub leczniczych źródeł promieniowania jonizującego, a w szczególności wykonujący badania lub zabiegi, asystujący lub wykonujący czynności pomocnicze przy badaniach lub zabiegach, obsługujący urządzenia zawierające źródła promieniowania lub wytwarzające promieniowanie jonizujące lub wykonujący czynności zawodowe bezpośrednio przy chorych leczonych za pomocą źródeł promieniotwórczych, lub

b) dokonywanie pomiarów dozymetrycznych promieniowania jonizującego związanych z działalnością, o której mowa w lit. a,

2) w pracowni fizykoterapii, jeżeli do jego podstawowych obowiązków służbowych należy kontrolowanie techniki stosowanych zabiegów lub samodzielne wykonywanie zabiegów

— wykonuje te obowiązki służbowe przez 5 godzin na dobę i przeciętnie 25 godzin na tydzień.

2. Pozostałe 3 godziny dobowego wymiaru służby funkcjonariusz, o którym mowa w ust. 1, pozostaje w dyspozycji kierownika jednostki organizacyjnej, który może polecić temu funkcjonariuszowi wykonywanie w tym czasie innych zadań służbowych.

Art. 135. 1. W jednostce organizacyjnej prowadzi się listy obecności, roczne karty ewidencji obecności funkcjonariusza w służbie, ewidencję wyjazdów w godzinach służbowych oraz ewidencję przedłużonego czasu służby.

2. Ewidencje, o których mowa w ust. 1, udostępnia się funkcjonariuszowi na jego żądanie.

Art. 136. 1. Kierownik jednostki organizacyjnej może wyznaczyć funkcjonariusza do pozostawiania w gotowości do pełnienia służby na telefoniczne wezwanie, zwanego dalej „dyżurem telefonicznym”, przy czym dyżur ten nie może naruszać prawa funkcjonariusza do odpoczynku, o którym mowa w art. 127 i 128.

2. Do dyżuru telefonicznego nie wyznacza się funkcjonariusza bezpośrednio po zakończeniu służby pełnionej w porze nocnej.

3. Funkcjonariusz może być wyznaczony do dyżuru telefonicznego nie więcej niż 2 razy w miesiącu, w tym najwyżej raz w sobotę, niedzielę lub święto. Czas trwania dyżuru telefonicznego nie może przekroczyć 12 godzin na dobę.

4. Czasu dyżuru telefonicznego nie wlicza się do czasu służby, jeżeli w tym czasie funkcjonariusz nie wykonywał czynności służbowych.

5. Jeżeli funkcjonariusz wykonywał polecane czynności służbowe w czasie dyżuru telefonicznego:

1) po godzinach służby — to za czas ich wykonywania udziela się w tym samym wymiarze czasu wolnego od służby;

2) w dniu wolnym od służby, sobotę, niedzielę lub święto — udziela się innego dnia wolnego od służby.

Art. 137. 1. Funkcjonariusz zwolniony ze służby, który przed dniem zwolnienia nie wykorzystał czasu wolnego od służby za pełnienie służby ponad ustawowy wymiar, otrzymuje ekwiwalent pieniężny, nie więcej jednak niż za 3 lata.

2. Ekwiwalent pieniężny za każde rozpoczęte 8 godzin niewykorzystanego czasu wolnego od służby ustala się w wysokości 1/21 miesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym należnego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym.

Rozdział 15

Urlopy i zwolnienia od zajęć służbowych funkcjonariuszy

Art. 138. 1. Funkcjonariuszowi przysługuje prawo do corocznego, nieprzerwanego, płatnego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 26 dni.

2. Funkcjonariusz nie może zrzec się prawa do urlopu wypoczynkowego.

3. W okresie od dnia złożenia przez funkcjonariusza pisemnego zgłoszenia wystąpienia ze służby do dnia zwolnienia ze służby funkcjonariusz jest obowiązany wykorzystać przysługujący mu za dany rok kalendarzowy urlop wypoczynkowy i urlop dodatkowy, jeżeli w tym okresie przełożony udzieli mu tego urlopu.

Art. 139. 1. Prawo do pierwszego urlopu wypoczynkowego funkcjonariusz nabywa z upływem każdego miesiąca służby w wymiarze 1/12 wymiaru urlopu wypoczynkowego, o którym mowa w art. 138 ust. 1.

2. Prawo do kolejnych urlopów wypoczynkowych funkcjonariusz nabywa w każdym następnym roku kalendarzowym.

Art. 140. 1. Urlopu wypoczynkowego udziela się w dni, które są dla funkcjonariusza dniami służby, zgodnie z obowiązującym go rozkładem czasu służby, w wymiarze godzinowym odpowiadającym dobowemu wymiarowi czasu służby funkcjonariusza w danym dniu.

2. Przy udzielaniu urlopu wypoczynkowego zgodnie z ust. 1 jeden dzień urlopu wypoczynkowego odpowiada 8 godzinom służby.

3. Udzielenie funkcjonariuszowi urlopu wypoczynkowego w dniu służby, w wymiarze godzinowym odpowiadającym części dobowego wymiaru czasu służby, jest dopuszczalne jedynie w przypadku, gdy część urlopu wypoczynkowego pozostała do wykorzystania jest niższa niż pełny dobowy wymiar czasu służby funkcjonariusza w dniu, na który ma być udzielony urlop wypoczynkowy.

Art. 141. 1. Funkcjonariuszowi przysługuje płatny dodatkowy urlop wypoczynkowy, zwany dalej „urlopem dodatkowym”, w wymiarze do 13 dni rocznie, z tytułu pełnienia służby w warunkach szkodliwych dla zdrowia albo szczególnie uciążliwych, a także z tytułu osiągnięcia przez funkcjonariusza stażu służby.

2. Urlop dodatkowy przysługujący funkcjonariuszowi z tytułu pełnienia służby w warunkach szkodliwych dla zdrowia albo szczególnie uciążliwych wynosi:

- 1) 12 dni w roku — dla funkcjonariusza pełniącego służbę w stałym wypełnianiu zadań w zakresie bezpośredniej ochrony i opieki nad osadzonymi w:
  - a) oddziale przeciwgruźliczym szpitali ogólnych,
  - b) laboratorium wykonującym analizy i badania dla oddziałów wymienionych w lit. a;
- 2) 5 dni w roku — dla funkcjonariusza pełniącego służbę w stałym wypełnianiu zadań w zakresie bezpośredniej ochrony i opieki nad osadzonymi w oddziale dla osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego oraz dla funkcjonariuszy pełniących służbę w oddziałach terapeutycznych dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo.

3. Urlop dodatkowy przysługujący funkcjonariuszowi z tytułu stażu służby wynosi:

- 1) 5 dni — dla funkcjonariusza, który pełni służbę co najmniej przez 10 lat;
- 2) 9 dni — dla funkcjonariusza, który pełni służbę co najmniej przez 15 lat;
- 3) 13 dni — dla funkcjonariusza, który pełni służbę co najmniej przez 20 lat.

4. W razie zbiegu uprawnień do urlopów dodatkowych z różnych tytułów funkcjonariuszowi przysługuje jeden urlop dodatkowy w wymiarze korzystniejszym.

Art. 142. 1. Funkcjonariusz nabywa prawo do pierwszego urlopu dodatkowego:

- 1) z upływem roku służby pełnionej w warunkach, o których mowa w art. 141 ust. 2;
- 2) z dniem osiągnięcia określonego stażu służby.

2. Prawo do kolejnych urlopów dodatkowych funkcjonariusz nabywa w każdym następnym roku kalendarzowym, z tym że w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, musi być to rok, w którym służba jest pełniona w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub szczególnie uciążliwych.

3. Funkcjonariuszowi, który wykorzystał urlop dodatkowy za dany rok kalendarzowy, a następnie nabył w ciągu tego roku prawo do urlopu dodatkowego w wyższym wymiarze, przysługuje urlop uzupełniający.

Art. 143. 1. Jeżeli funkcjonariusz nie może rozpocząć urlopu wypoczynkowego lub urlopu dodatkowego w ustalonym terminie z przyczyn usprawiedliwiających nieobecność w służbie, a w szczególności z powodu:

- 1) czasowej niezdolności do służby wskutek choroby,
  - 2) odosobnienia w związku z chorobą zakaźną,
  - 3) urlopu macierzyńskiego,
  - 4) zawieszenia w czynnościach służbowych
- urlop wypoczynkowy lub urlop dodatkowy przesuwa się na termin późniejszy.

2. Urlopu wypoczynkowego lub urlopu dodatkowego w części niewykorzystanej z powodów, o których mowa w ust. 1 pkt 1—3, udziela się w terminie późniejszym.

Art. 144. Wymiar urlopu wypoczynkowego i urlopu dodatkowego funkcjonariusza ulega proporcjonalnemu obniżeniu o 1/12 za każdy miesiąc trwania zawieszenia w czynnościach służbowych lub stosowania tymczasowego aresztowania, chyba że funkcjonariusz urlop ten wykorzystał w przysługującym mu wymiarze.

Art. 145. 1. Funkcjonariuszowi udziela się na jego wniosek płatnego urlopu okolicznościowego z tytułu przeniesienia z urzędu do dalszego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej, jeżeli z przeniesieniem wiąże się zmiana zamieszkania, w wymiarze 5 dni.

2. Funkcjonariuszowi można udzielić na jego wniosek płatnego urlopu okolicznościowego na załatwienie szczególnie ważnych spraw osobistych lub rodzinnych, w wymiarze 3 dni w roku kalendarzowym.

Art. 146. 1. Funkcjonariuszowi, który uzyskał zezwolenie na pobieranie nauki lub odbywanie studiów i naukę tę pobiera lub odbywa studia, jak również funkcjonariuszowi, który uzyskał zezwolenie na przeprowadzenie przewodu doktorskiego lub habilitacyjnego, a także na odbycie aplikacji radcowskiej, legislacyjnej albo specjalizacji lekarskiej, udziela się płatnego urlopu szkoleniowego w wymiarze:

- 1) w szkołach wyższych, w każdym roku studiów — 21 dni;
- 2) w szkołach pomaturalnych lub na studiach podyplomowych — 14 dni w celu przygotowania się i złożenia egzaminu końcowego;
- 3) w celu przygotowania się do złożenia egzaminów doktorskich i obrony rozprawy doktorskiej lub przygotowania się do kolokwium oraz wykładu habilitacyjnego — 28 dni;
- 4) w celu przygotowania się i złożenia egzaminu po zakończeniu aplikacji legislacyjnej — 14 dni;
- 5) w celu przygotowania się i złożenia egzaminu radcowskiego albo specjalizacji lekarskiej — 30 dni.

2. Urlopu udziela się w dni, które są dla funkcjonariusza dniami służby, zgodnie z obowiązującym go rozkładem czasu służby.

Art. 147. 1. Funkcjonariuszowi, na jego pisemny wniosek, można udzielić urlopu bezpłatnego, jeżeli nie zakłóci to funkcjonowania służby w jednostce organizacyjnej. Okresu urlopu bezpłatnego nie wlicza się do okresu służby w Służbie Więziennej.

2. Funkcjonariuszowi, który wyjeżdża wspólnie z małżonkiem wyznaczonym do wykonywania zadań poza granicami państwa albo przeniesionym do wykonywania obowiązków służbowych w placówce zagranicznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. Nr 128, poz. 1403, z późn. zm.¹⁰⁾), na jego pisemny wniosek udziela się urlopu bezpłatnego na czas wykonywania przez małżonka zadań za granicą albo obowiązków służbowych w placówce zagranicznej.

3. Funkcjonariuszowi pełniącemu z wyboru funkcje w związku zawodowym przysługują urlopy bezpłatne na zasadach określonych w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych.

¹⁰⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703, z 2006 r. Nr 170, poz. 1217 i 1218 i Nr 220, poz. 1600, z 2008 r. Nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. Nr 161, poz. 1277.

4. Funkcjonariuszowi, który rozpoczyna urlop bezpłatny w ciągu miesiąca kalendarzowego, przysługuje uposażenie w wysokości 1/30 uposażenia miesięcznego za każdy dzień poprzedzający dzień rozpoczęcia urlopu bezpłatnego. Jeżeli funkcjonariusz pobrał już uposażenie za czas urlopu bezpłatnego, potrąca się odpowiednią część uposażenia przy najbliższej wypłacie.

Art. 148. 1. Urlopu wypoczynkowego i urlopu dodatkowego udziela się funkcjonariuszowi zgodnie z harmonogramem służby oraz rocznymi planami urlopow, biorąc pod uwagę wnioski funkcjonariuszy i konieczność zapewnienia normalnego funkcjonowania służby w jednostce organizacyjnej.

2. Na wniosek funkcjonariusza urlop wypoczynkowy może być podzielony na części, z tym że co najmniej jedna część urlopu powinna obejmować nie mniej niż 14 kolejnych dni kalendarzowych.

3. Dodatkowy urlop wypoczynkowy może być udzielony na dwie części, z wyjątkiem urlopu, o którym mowa w art. 141 ust. 2 pkt 2 lub ust. 3 pkt 1.

Art. 149. 1. Funkcjonariusza można odwołać z urlopu wypoczynkowego, a także wstrzymać udzielenie mu urlopu wypoczynkowego w całości lub w części — z ważnych względów służbowych.

2. Termin urlopu wypoczynkowego może być przesunięty na uzasadniony wniosek funkcjonariusza.

3. Odwołanie funkcjonariusza z urlopu wypoczynkowego albo wstrzymanie udzielenia mu urlopu wypoczynkowego wymaga formy pisemnej.

4. Wniosek o przesunięcie terminu urlopu wypoczynkowego powinien zawierać, poza uzasadnieniem przyczyn tego przesunięcia, także wskazanie innego terminu do końca danego roku kalendarzowego, w którym urlop wypoczynkowy zostanie wykorzystany.

5. Funkcjonariuszowi, który nie wykorzystał urlopu wypoczynkowego w danym roku kalendarzowym, urlopu tego należy udzielić w ciągu pierwszych 3 miesięcy następnego roku.

Art. 150. 1. Funkcjonariuszowi odwołanemu z urlopu wypoczynkowego lub któremu urlop ten został wstrzymany, przysługuje na jego pisemny wniosek zwrot poniesionych:

- 1) opłat za pobyt w ośrodkach wczasowych, sanatoriach, kwaterach prywatnych lub za inne usługi związane z wypoczynkiem w czasie tego pobytu, niewykorzystane przez funkcjonariusza i członków jego rodziny, jeżeli organizator wypoczynku lub inny podmiot świadczący usługi w tym zakresie nie zwrócił wniesionych opłat;
- 2) kosztów transportu funkcjonariusza oraz członków jego rodziny, jeżeli jego odwołanie z urlopu wypoczynkowego lub wstrzymanie spowodowało również ich powrót.

2. Przez członków rodziny funkcjonariusza rozumie się osoby wymienione w art. 216.

3. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, funkcjonariusz dołącza rachunki i bilety potwierdzające poniesione koszty. Jeżeli uzyskanie lub przedłożenie rachunków i biletów nie jest możliwe, funkcjonariusz składa pisemne oświadczenie o wysokości poniesionych kosztów oraz o przyczynach braku ich udokumentowania.

Art. 151. 1. W przypadku niewykorzystania przysługującego urlopu wypoczynkowego lub urlopu dodatkowego w całości lub w części z powodu rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku służbowego funkcjonariuszowi przysługuje ekwiwalent pieniężny, nie więcej jednak niż za ostatnie 3 lata kalendarzowe.

2. Ekwiwalent pieniężny za 1 dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego lub dodatkowego ustala się w wysokości 1/21 miesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym.

Art. 152. W sprawach dotyczących udzielania zwolnień od zajęć służbowych oraz sposobu usprawiedliwiania nieobecności w służbie w zakresie nieuregulowanym niniejszą ustawą stosuje się odpowiednio przepisy wydane na podstawie art. 298² ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy, ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych i ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2010 r. Nr 77, poz. 512).

Art. 153. Właściwym przełożonym w sprawach określonych w niniejszym rozdziale jest kierownik jednostki organizacyjnej, a w stosunku do funkcjonariuszy zajmujących wyższe stanowiska kierownicze — odpowiedni przełożony, o którym mowa w art. 63 ust. 2.

Rozdział 16

Umundurowanie i wyposażenie polowe funkcjonariuszy

Art. 154. 1. Funkcjonariusz jest obowiązany do noszenia w czasie służby: przepisowego umundurowania, wyposażenia polowego, dystynkcji, odznak, oznak służby i znaków identyfikacyjnych.

2. Umundurowanie, wyposażenie polowe, oznaki służby, dystynkcje i znaki identyfikacyjne mogą być noszone wyłącznie przez funkcjonariuszy.

3. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, stanowiska służbowe, na których funkcjonariusze w czasie wykonywania zadań służbowych nie mają obowiązku noszenia umundurowania i wyposażenia polowego, uwzględniając miejsce pełnienia służby oraz specyfikę wykonywanych zadań służbowych.

Art. 155. 1. Funkcjonariusz otrzymuje bezpłatnie umundurowanie oraz wyposażenie polowe dla poszczególnych rodzajów służby.

2. Uprawnienie do umundurowania w ramach należności mundurowej realizuje się w następujących formach:

- 1) gotowych składników umundurowania;
- 2) tkanin ze zwrotem kosztów szycia i dodatków krawieckich;
- 3) równowartości pieniężnej;
- 4) wypłaty równoważnika pieniężnego.

3. Funkcjonariusz mianowany na stałe nabywa na własność otrzymane składniki umundurowania.

4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowy tryb realizacji uprawnień funkcjonariuszy w służbie stałej i przygotowawczej do umundurowania i wyposażenia polowego oraz sposób ustalania okresów użytkowania i używalności przedmiotów mundurowych i wyposażenia polowego będących w użytkowaniu i częstotliwość ustalania stanu jakościowego posiadanego przez funkcjonariusza umundurowania i wyposażenia polowego, z uwzględnieniem:

a) funkcjonariuszy uprawnionych do wyposażenia polowego, pełniących służbę w działach ochrony jednostek organizacyjnych, uczestników szkolenia wstępnego i zawodowego oraz zasad przydziału takiego wyposażenia pozostałym funkcjonariuszom,

b) warunków wydawania umundurowania funkcjonariuszom w służbie przygotowawczej, warunków wydawania umundurowania używanego i wyposażenia polowego używanego, warunków ponownego wydawania umundurowania i wyposażenia polowego w przypadkach ich utraty z przyczyn niezawinionych przez funkcjonariuszy,

c) warunków zwrotu przez funkcjonariuszy wyposażenia polowego i umundurowania,

d) formy realizacji uprawnień funkcjonariuszy do umundurowania i wyposażenia polowego, w szczególności w postaci gotowych składników umundurowania, tkanin ze zwrotem kosztów szycia i dodatków krawieckich, równowartości pieniężnej za nieopbrane składniki umundurowania, formy zwrotu przez funkcjonariuszy przedmiotów wyposażenia polowego i umundurowania lub ich wartości pieniężnej odpowiadającej stopniowi naturalnego zużycia;

- 2) wzory umundurowania, oznaki służby i dystynkcje funkcjonariuszy oraz wzory wyposażenia polowego, z uwzględnieniem podziału na umundurowanie letnie i zimowe oraz służbowe i wyjściowe, kroju i barwy składników umundurowania i wyposażenia polowego, wzorów odznak służby i dystynkcji na poszczególnych składnikach oraz wzorów znaków identyfikacyjnych;

- 3) warunki i sposób noszenia umundurowania i wyposażenia polowego oraz orderów, odznaczeń, medali, odznak i znaków identyfikacyjnych, z uwzględnieniem okresów noszenia umundurowania letniego i zimowego, w których funkcjonariusze noszą umundurowanie wyjściowe, sposobu noszenia poszczególnych składników umundurowania i wyposażenia polowego, umiejscowienia oznak służby i dystynkcji oraz znaków identyfikacyjnych na składnikach umundurowania i wyposażenia polowego oraz ze wskazaniem miejsca i kolejności noszenia orderów, odznaczeń, medali i ich baretek;
- 4) normy umundurowania dla funkcjonariuszy w służbie stałej i służbie przygotowawczej, formy ich realizacji oraz ilości i okresy używalności przedmiotów umundurowania i wyposażenia polowego określonych w tych normach, które podlegają zwrotowi, z podziałem na:
- a) normy umundurowania dla funkcjonariuszy mężczyzn i kobiet,
  - b) normy uzupełniające dla funkcjonariuszy, którym nadano wyższy stopień Służby Więziennej,
  - c) normy wydawanych materiałów w zamian za gotowe umundurowanie,
  - d) normy wyposażenia polowego funkcjonariuszy,
  - e) dodatkowe normy dla uczestników szkolenia wstępnego i zawodowego,
  - f) dodatkowe normy dla kompanii honorowej Służby Więziennej oraz dowódcy uroczystości, dowódcy kompanii honorowej i pocztu sztandarowego,
  - g) dodatkowe normy dla przewodników psów, drużyn strzeleckich i drużyn przeciwpożarowych
- z uwzględnieniem rodzaju wykonywanych zadań i zajmowanych stanowisk służbowych.

Art. 156. 1. W zamian za umundurowanie i czyszczenie chemiczne umundurowania funkcjonariusz otrzymuje równoważnik pieniężny.

2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość, szczegółowy tryb otrzymywania i zwrotu oraz przypadki zawieszania i wznawiania wypłaty równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie oraz wysokość równoważnika pieniężnego za czyszczenie chemiczne umundurowania dla funkcjonariuszy w służbie stałej i przygotowawczej, uwzględniając w szczególności wysokość równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie dla poszczególnych stopni Służby Więziennej i należnych norm umundurowania oraz wysokość równoważnika pieniężnego za czyszczenie chemiczne.

Rozdział 17

Obowiązki i prawa funkcjonariuszy

Art. 157. 1. Funkcjonariusz jest obowiązany postępować zgodnie ze złożonym ślubowaniem oraz przestrzegać przepisów prawa, w szczególności niniejszej ustawy i przepisów wydanych na jej podstawie.

2. Funkcjonariusz jest obowiązany odmówić wykonania polecenia przełożonego, jeśli jego wykonanie łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa lub przestępstwa skarbowego.

3. O odmowie wykonania polecenia funkcjonariusz powinien zameldować wyższemu przełożonemu, Dyrektorowi Generalnemu lub Ministrowi Sprawiedliwości z pominięciem drogi służbowej.

4. Przełożony jest obowiązany przeciwdziałać mobbingowi. Przepisy art. 94³ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy stosuje się odpowiednio.

Art. 158. Przepisy art. 115 § 18 oraz art. 318 i 344 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny mają odpowiednie zastosowanie do funkcjonariuszy Służby Więziennej.

Art. 159. Małżonkowie, osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz osoby pozostające ze sobą we wspólnym pożyciu nie mogą pełnić służby lub być zatrudnione w tej samej jednostce organizacyjnej, jeżeli powstałby między tymi osobami stosunek podległości służbowej.

Art. 160. 1. Funkcjonariusz nie może bez zezwolenia przełożonego podejmować zajęcia zarobkowego poza służbą.

2. Przełożony może zezwolić funkcjonariuszowi na podjęcie zajęcia zarobkowego poza służbą, jeżeli zajęcie takie:

- 1) nie zakłóca wykonywania przez funkcjonariusza obowiązków służbowych w zakresie zadań Służby Więziennej określonych w ustawie;
- 2) nie narusza prestiżu służby;
- 3) nie podważa zaufania do bezstronności funkcjonariusza.

3. Udzielone zezwolenie na podjęcie zajęcia zarobkowego cofa się w przypadku naruszenia któregokolwiek z warunków, o których mowa w ust. 2.

4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania w sprawach udzielenia zezwoleń na podjęcie zajęcia zarobkowego poza służbą, dane, jakie powinien zawierać wniosek funkcjonariusza o udzielenie zezwolenia na podjęcie zajęcia zarobkowego poza służbą oraz sposób i termin zawiadamiania funkcjonariusza o udzieleniu zezwolenia, odmowie jego udzielenia albo cofnięciu zezwolenia, uwzględniając sprawność postępowania.

Art. 161. 1. Funkcjonariusz jest obowiązany złożyć oświadczenie o swoim stanie majątkowym, obejmującym majątek stanowiący małżeńską wspólność majątkową i jego majątek osobisty, przy nawiązaniu stosunku służbowego, a następnie co roku do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, a także przy rozwiązaniu stosunku służbowego.

2. Funkcjonariusz składający oświadczenie o swoim stanie majątkowym podaje informacje o osiągnięciu dochodu oraz nabyciu mienia od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, jednostki samorządu terytorialnego, ich związków lub innej osoby prawnej jednostki samorządu terytorialnego, które podlegało zbyciu w drodze przetargu, w okresie ostatnich 12 miesięcy przed dniem składania oświadczenia.

3. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, funkcjonariusz składa kierownikowi jednostki organizacyjnej, a funkcjonariusz zajmujący wyższe stanowisko kierownicze — odpowiedniemu przełożonemu, o którym mowa w art. 63 ust. 2. Właściwy przełożony dokonuje analizy informacji zawartych w oświadczeniu w terminie do dnia 30 czerwca każdego roku. Osoba dokonująca analizy jest uprawniona do porównania treści analizowanego oświadczenia z treścią uprzednio złożonego oświadczenia.

4. Do złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio formularz określony przepisami wydanymi na podstawie art. 11 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. z 2006 r. Nr 216, poz. 1584, z 2008 r. Nr 223, poz. 1458 oraz z 2009 r. Nr 178, poz. 1375), dotyczącymi oświadczenia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 tejże ustawy.

5. Informacje zawarte w oświadczeniu, o którym mowa w ust. 1, stanowią tajemnicę służbową w rozumieniu przepisów o ochronie informacji niejawnych, chyba że funkcjonariusz, który złożył oświadczenie, wyraził pisemną zgodę na ich ujawnienie. Oświadczenie przechowuje się przez 6 lat. Po upływie tego okresu oświadczenie o stanie majątkowym podlega zniszczeniu.

6. W sprawach nieuregulowanych w ust. 1—5 do oświadczenia, o którym mowa w ust. 1, i jego analizy stosuje się odpowiednio przepisy ustawy, o której mowa w ust. 4.

Art. 162. 1. Funkcjonariusz jest obowiązany poinformować przełożonego o podjęciu przez małżonka lub osoby pozostające we wspólnym gospodarstwie domowym zatrudnienia lub innych czynności zarobkowych w podmiotach świadczących usługi detektywistyczne lub usługi w zakresie ochrony osób i mienia lub podjęciu działalności gospodarczej w tym zakresie, a także o fakcie bycia wykonawcą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. — Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655, z późn. zm.¹¹⁾) na rzecz organów i jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Sprawiedliwości, w terminie 14 dni od dnia uzyskania informacji o wystąpieniu takiej sytuacji.

2. Funkcjonariusz jest obowiązany poinformować przełożonego o objęciu przez niego, małżonka lub osoby pozostające we wspólnym gospodarstwie do-

mowym akcji lub udziałów w podmiotach świadczących usługi detektywistyczne lub usługi w zakresie ochrony osób i mienia, w terminie 14 dni od dnia uzyskania informacji o wystąpieniu takiej sytuacji.

Art. 163. 1. Funkcjonariusz nie może być członkiem partii politycznej.

2. Z chwilą przyjęcia funkcjonariusza do służby ustaje jego dotychczasowe członkostwo w partii politycznej.

3. Funkcjonariusz jest obowiązany poinformować przełożonego o przynależności do stowarzyszeń krajowych działających poza Służbą Więzienną.

4. Przynależność do organizacji lub stowarzyszeń zagranicznych albo międzynarodowych wymaga zezwolenia Dyrektora Generalnego lub upoważnionego przez niego przełożonego.

Art. 164. 1. Funkcjonariusz podczas i w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych korzysta z ochrony prawnej przewidzianej w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny dla funkcjonariuszy publicznych.

2. Funkcjonariuszowi przysługuje zwrot kosztów obrony, jeżeli postępowanie karne, wszczęte przeciwko niemu o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych, zostanie prawomocnie zakończone: orzeczeniem o umorzeniu postępowania wobec braku ustawowych znamion czynu zabronionego lub nieopełnienia przestępstwa albo wyrokiem uniewinniającym.

3. Koszty obrony zwraca się ze środków budżetu państwa na wniosek funkcjonariusza, w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż stawka maksymalna wynagrodzenia jednego obrońcy, określona w przepisach wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze.

Art. 165. Funkcjonariuszowi przysługują szczególne uprawnienia związane z rodzicielstwem określone w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy, z wyjątkiem art. 186⁷, jeżeli przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

Art. 166. Funkcjonariuszom uczestniczącym w szkoleniach, kursach, kursokonferencjach, naradach i odprawach służbowych, organizowanych w ramach szkolenia oraz doskonalenia zawodowego w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej, ośrodkach szkolenia Służby Więziennej i ośrodkach doskonalenia kadr Służby Więziennej przysługuje bezpłatne zakwaterowanie.

Art. 167. 1. Funkcjonariusz po 15 latach służby nabywa prawo do emerytury.

2. Funkcjonariusz, który stał się inwalidą, jest uprawniony do renty inwalidzkiej.

3. Członkowie rodzin po zmarłych funkcjonariuszach są uprawnieni do renty rodzinnej.

¹¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 171, poz. 1058, Nr 220, poz. 1420 i Nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. Nr 19, poz. 101, Nr 65, poz. 545, Nr 91, poz. 742, Nr 157, poz. 1241, Nr 206, poz. 1591, Nr 219, poz. 1706 i Nr 223, poz. 1778.

4. Zasady przyznawania świadczeń określonych w ust. 1—3 normują przepisy ustawy, o której mowa w art. 97 ust. 3.

Art. 168. 1. Jeżeli funkcjonariusz, którego stosunek służbowy ustał, nie spełnia warunków do nabycia prawa do świadczeń, o których mowa w art. 167 ust. 1 i 2, od uposażenia wypłaconego funkcjonariuszowi po dniu 31 grudnia 1998 r. do dnia zwolnienia ze służby, od którego nie odprowadzono składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, przekazuje się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki za ten okres przewidziane na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 i Nr 218, poz. 1690).

2. Przez uposażenie stanowiące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, o którym mowa w ust. 1, rozumie się uposażenie zasadnicze, dodatki do uposażenia, nagrody roczne i uznaniowe oraz dodatkowe wynagrodzenie wypłacane na podstawie art. 208, odpowiednio przeliczone zgodnie z art. 110 ustawy, o której mowa w ust. 1.

3. Składki przekazuje się również w przypadku, gdy funkcjonariusz spełnia jedynie warunki do nabycia prawa do świadczenia, o którym mowa w art. 167 ust. 2. Przekazanie składek następuje na wniosek funkcjonariusza.

4. Składki podlegają waloryzacji wskaźnikiem waloryzacji składek określonym na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 oraz z 2010 r. Nr 40, poz. 224).

5. Przy obliczaniu kwoty należnych składek, waloryzowanych na podstawie ust. 4, stosuje się odpowiednio art. 19 ust. 1 oraz art. 22 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, o której mowa w ust. 1.

6. Przepisy ust. 1—5 stosuje się również do funkcjonariusza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., jeżeli po zwolnieniu ze służby, pomimo spełnienia warunków do nabycia prawa do emerytury na podstawie ustawy, o której mowa w art. 97 ust. 3, zgłosił wniosek o przyznanie emerytury przewidzianej w przepisach, o których mowa w ust. 4.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 6, kwotę należnych zwaloryzowanych składek przekazuje się niezwłocznie po zawiadomieniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych o nabyciu przez funkcjonariusza prawa do emerytury przewidzianej w przepisach, o których mowa w ust. 4.

8. Kwota należnych zwaloryzowanych składek stanowi przychody Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

9. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, określi, w drodze rozporządzenia, tryb i terminy przekazywania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składek, o których mowa w ust. 1, 3, 4 i 7, oraz jednostki organizacyjne do tego właściwe, mając na uwadze konieczność zapewnienia prawidłowego i niezwłocznego wykonywania czynności związanych z przekazywaniem tych składek.

Art. 169. 1. Funkcjonariuszowi, który wzorowo wykonuje obowiązki, przejawia inicjatywę w służbie i doskonali kwalifikacje zawodowe, mogą być udzielane następujące wyróżnienia:

- 1) pochwała;
- 2) nagroda pieniężna lub rzeczowa;
- 3) krótkoterminowy urlop, nieprzekraczający 5 dni;
- 4) przyznanie odznaki, o której mowa w art. 36;
- 5) mianowanie na wyższe stanowisko służbowe;
- 6) przedterminowe nadanie wyższego stopnia;
- 7) przedstawienie do odznaczenia państwowego.

2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb udzielania wyróżnień oraz właściwość przełożonych w tych sprawach, uwzględniając w szczególności sposób i formę dokonywania wyróżnień.

Rozdział 18

Mieszkania funkcjonariuszy

Art. 170. 1. Funkcjonariuszowi w służbie stałej przysługuje prawo do lokalu mieszkalnego w miejscowości, w której stale pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej.

2. Członkom rodziny funkcjonariusza wymienionym w art. 176 przysługuje prawo do zamieszkania w przydzielonym funkcjonariuszowi lokalu mieszkalnym.

3. Przy ustalaniu powierzchni mieszkalnej przysługującej funkcjonariuszowi uwzględnia się jego stan rodzinny oraz stopień służbowy lub zajmowane stanowisko.

4. Za miejscowość pobliską uważa się miejscowość, do której czas dojazdu publicznymi środkami transportu przewidziany w rozkładzie jazdy, łącznie z przesiadkami, nie przekracza w obie strony dwóch godzin, licząc od stacji (przystanku) najbliższej miejsca pełnienia służby do stacji (przystanku) najbliższej miejsca zamieszkania. Do czasu tego nie wlicza się dojazdu do i od stacji (przystanku) w obrębie miejscowości, z której funkcjonariusz dojeżdża, oraz miejscowości, w której wykonuje obowiązki służbowe.

5. Funkcjonariusz w służbie przygotowawczej może otrzymać kwaterę tymczasową.

Art. 171. Prawo do lokalu mieszkalnego realizuje się przez:

- 1) przydział lokalu albo
- 2) przyznanie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego, zwanej dalej „pomocą finansową”.

Art. 172. Funkcjonariuszowi w służbie stałej przydziela się decyzją administracyjną lokal mieszkalny, o którym mowa w art. 177, uwzględniając następujące okoliczności:

- 1) brak lokalu mieszkalnego w miejscowości, w której stale pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej;
- 2) przydatność do służby, kwalifikacje zawodowe oraz staż służby w Służbie Więziennej;
- 3) przeniesienie z urzędu do pełnienia służby w innej miejscowości, niebędącej miejscowością pobliską;
- 4) zajmowanie kwatery tymczasowej w budynku jednostki organizacyjnej przeznaczonym na cele służbowe lub znajdującym się na terenie zamkniętym.

Art. 173. 1. Jednostkowa norma powierzchni mieszkalnej, zwana dalej „normą”, wynosi od 7 m² do 10 m².

2. Funkcjonariuszowi w służbie stałej przysługują następujące normy:

- 1) samotnemu — dwie normy;
- 2) posiadającemu rodzinę — po jednej normie dla funkcjonariusza i każdego członka rodziny, o którym mowa w art. 176.

3. Normy dodatkowe przysługują:

- 1) funkcjonariuszowi posiadającemu stopień majora, podpułkownika, pułkownika lub generała Służby Więziennej albo zajmującemu stanowisko służbowe przysługujące tym oficerom — jedna norma;
- 2) Dyrektorowi Generalnemu oraz jego zastępcom — dwie normy.

4. W razie zbiegu uprawnień do norm dodatkowych z tytułu służby obojga małżonków w Służbie Więziennej uwzględnia się korzystniejsze normy dodatkowe przysługujące tylko jednemu z nich.

Art. 174. 1. Funkcjonariuszowi przydziela się lokal mieszkalny o powierzchni mieszkalnej odpowiadającej liczbie przysługujących mu norm.

2. Powierzchnią mieszkalną jest powierzchnia pokoi.

3. Za lokal mieszkalny o powierzchni mieszkalnej większej od przysługującej zgodnie z normami uważa się lokal, w którym zwiększenie powierzchni mieszkalnej przekracza połowę górnej granicy normy.

4. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, za zgodą Dyrektora Generalnego, funkcjonariuszowi można przydzielić lokal mieszkalny, o którym mowa w ust. 3.

5. Funkcjonariuszowi za jego pisemną zgodą lub na jego pisemny wniosek może być przydzielony lokal mieszkalny o powierzchni mieszkalnej mniejszej od przysługującej mu zgodnie z normami.

6. Przydział lokalu mieszkalnego, o którym mowa w ust. 5, nie pozbawia funkcjonariusza prawa do uzyskania lokalu mieszkalnego o powierzchni mieszkalnej odpowiadającej normom mu przysługującym.

Art. 175. 1. Funkcjonariuszowi przeniesionemu do służby w innej miejscowości, który w poprzednim miejscu pełnienia służby zajmuje przydzielony mu decyzją administracyjną lokal mieszkalny, może być przydzielony lokal mieszkalny na podstawie decyzji administracyjnej w nowym miejscu pełnienia służby, jeżeli:

- 1) zwolni zajmowany lokal mieszkalny w dotychczasowej miejscowości pełnienia służby albo
- 2) zwróci przyznaną mu pomoc finansową, o której mowa w art. 184 ust. 1.

2. Funkcjonariusz przeniesiony do pełnienia służby w innej miejscowości, który nie zwolnił lokalu mieszkalnego, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, oraz funkcjonariusz, który nie zwrócił pomocy finansowej, o której mowa w ust. 1 pkt 2, może otrzymać w nowym miejscu pełnienia służby kwatery tymczasową.

3. Funkcjonariusz delegowany do czasowego pełnienia służby w innej miejscowości otrzymuje zakwaterowanie. Koszt zakwaterowania pokrywa się ze środków jednostki organizacyjnej, do której funkcjonariusz został delegowany.

Art. 176. Członkami rodziny funkcjonariusza, których uwzględnia się przy ustalaniu przysługującej powierzchni mieszkalnej lokalu mieszkalnego, są:

- 1) małżonek;
- 2) dzieci (własne, małżonka, przysposobione lub przyjęte na wychowanie w ramach rodziny zastępczej) wspólnie zamieszkujące z funkcjonariuszem i pozostające na jego utrzymaniu, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 25 lat życia;
- 3) rodzice funkcjonariusza lub jego małżonka wspólnie zamieszkujący z funkcjonariuszem i pozostający na jego wyłącznym utrzymaniu lub jeżeli ze względu na wiek albo inwalidztwo są niezdolni do wykonywania zatrudnienia.

Art. 177. 1. Na lokale mieszkalne lub kwatery tymczasowe dla funkcjonariuszy przeznaczają się lokale uzyskane w wyniku działalności inwestycyjnej Służby Więziennej oraz pozostające i przekazane do dyspozycji Służby Więziennej.

2. Przepisy ustawy nie naruszają wynikających z prawa własności uprawnień do rozporządzania lokalem mieszkalnym właściciela innego niż Skarb Państwa.

Art. 178. 1. Funkcjonariuszowi w służbie stałej przysługuje równoważnik pieniężny z tytułu braku mieszkania, jeżeli:

- 1) on sam lub jego małżonek nie posiada w miejscowości pełnienia służby lub miejscowości pobliskiej tytułu prawnego do lokalu mieszkalnego lub domu;

2) funkcjonariuszowi lub jego małżonkowi nie przyznano pomocy finansowej, o której mowa w art. 184 ust. 1.

2. Funkcjonariuszowi w służbie stałej przeniesionemu z urzędu do pełnienia służby w innej miejscowości przysługuje równoważnik pieniężny, o którym mowa w ust. 1, jeżeli w nowej miejscowości pełnienia służby:

- 1) nie przyznano mu pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego;
- 2) nie przydzielono mu lokalu mieszkalnego lub kwatery tymczasowej.

Art. 179. 1. Wysokość równoważnika pieniężnego, o którym mowa w art. 178 ust. 1, wynosi 8 zł dziennie.

2. Wysokość równoważnika pieniężnego, o której mowa w ust. 1, podlega corocznej waloryzacji o ustalony w ustawie budżetowej na dany rok średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych. Podstawę waloryzacji stanowi kwota równoważnika pieniężnego obowiązująca w roku poprzedzającym rok, w którym waloryzacja następuje.

Art. 180. 1. Funkcjonariusz jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić przełożonego o każdej zmianie mającej wpływ na uprawnienie do otrzymywania równoważnika z tytułu braku mieszkania.

2. Równoważnik pieniężny z tytułu braku mieszkania przysługuje w okresie od dnia powstania uprawnienia do jego pobierania do dnia, w którym nastąpiła utrata tego uprawnienia.

Art. 181. 1. W przypadku pobrania nienależnego równoważnika pieniężnego, o którym mowa w art. 178 ust. 1, wydaje się decyzję o jego zwrocie.

2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb wypłaty równoważnika, o którym mowa w art. 178 ust. 1, oraz sposób zwrotu nienależnie pobranego równoważnika pieniężnego, uwzględniając termin wypłaty i zwrotu równoważnika oraz jednostki organizacyjne właściwe do jego wypłaty.

Art. 182. 1. Funkcjonariuszowi przysługuje corocznie równoważnik pieniężny za remont lokalu mieszkalnego lub domu, zajmowanego na podstawie przysługującego mu lub jego małżonkowi tytułu prawnego.

2. W przypadku funkcjonariuszy będących małżonkami uprawnionymi do równoważnika pieniężnego za remont albo do równoważnika z tytułu braku mieszkania, świadczenie to przysługuje tylko jednemu z nich; nie dotyczy to funkcjonariuszy przeniesionych z urzędu do pełnienia służby w innej miejscowości niebędącej miejscowością pobliską.

3. Równoważnik pieniężny za remont nie przysługuje w razie zajmowania części lokalu mieszkalnego lub domu, o których mowa w ust. 1.

4. Wysokość równoważnika pieniężnego, o którym mowa w ust. 1, wynosi 339,79 zł.

5. Wysokość równoważnika pieniężnego, o której mowa w ust. 4, podlega corocznej waloryzacji o ustalony w ustawie budżetowej na dany rok średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych. Podstawę waloryzacji stanowi kwota równoważnika pieniężnego obowiązująca w roku poprzedzającym rok, w którym waloryzacja następuje.

6. W przypadku pobrania nienależnego równoważnika pieniężnego, o którym mowa w ust. 1, wydaje się decyzję o jego zwrocie.

7. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przyznawania i wypłaty równoważnika, o którym mowa w ust. 1, oraz sposób zwrotu nienależnie pobranego równoważnika pieniężnego, uwzględniając wzór wniosku o przyznanie równoważnika, termin wypłaty i zwrotu równoważnika, a także jednostki organizacyjne właściwe do jego wypłaty.

Art. 183. 1. Funkcjonariuszowi, który zajmuje lokal mieszkalny w miejscowości pobliskiej miejsca pełnienia służby, przysługuje zwrot kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby i z powrotem w wysokości ceny biletów za przejazd koleją lub autobusami.

2. Zwrot kosztów dojazdu, o których mowa w ust. 1, przysługuje w wysokości ceny:

- 1) miesięcznego biletu imiennego na przejazd w klasie drugiej pociągu osobowego lub miesięcznego biletu imiennego na przejazd autobusem, o ile z miejscowości pobliskiej nie ma połączenia kolejowego albo
- 2) biletów jednorazowych na przejazd środkiem publicznego transportu zbiorowego, stosownie do liczby dni pełnienia służby, do wysokości nie wyższej niż cena biletów, o których mowa w pkt 1.

3. Jeżeli funkcjonariusz dojeżdża do miejscowości, w której pełni służbę, prywatnym pojazdem mechanicznym, zwrotu kosztów dokonuje się w wysokości ceny kolejowego biletu jednorazowego na przejazd w klasie drugiej pociągu osobowego, przewidzianej dla odległości drogowej między miejscowością, w której funkcjonariusz zamieszkuje, a miejscowością, w której pełni służbę, stosownie do liczby dni pełnienia służby, do wysokości nie wyższej niż cena biletów, o których mowa w ust. 2 pkt 1.

4. Wysokość zwrotu kosztów dojazdu w przypadku funkcjonariusza, o którym mowa w ust. 3, ustala się na podstawie obowiązujących w danym województwie cen za przejazdy koleją.

5. W przypadku przejazdu funkcjonariusza do miejsca pełnienia służby i z powrotem pojazdami służbowymi Służby Więziennej na zasadach odpłatności, zwrot kosztów dojazdu przysługuje w wysokości obowiązującej stawki odpłatności za ten dowóz.

6. Zwrot kosztów, o których mowa w ust. 1, 3 i 5, nie przysługuje za rok kalendarzowy, w którym wykupiono uprawnienia do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, w wysokości co najmniej 50 %.

7. Zwrotowi nie podlegają koszty dojazdu w granicach miejscowości, w której funkcjonariusz zamieszkuje, oraz miejscowości, w której pełni służbę.

8. Zwrotu kosztów dojazdu dokonuje się na wniosek funkcjonariusza.

9. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb oraz terminy zwrotu kosztów, o których mowa w ust. 1, wzory wymaganych dokumentów, a także sposób dokumentowania poniesionych kosztów, uwzględniając w szczególności sprawność postępowania w celu realizacji uprawnienia funkcjonariusza.

Art. 184. 1. Funkcjonariuszowi w służbie stałej, który spełnia warunki do przydziału lokalu mieszkalnego, a który lokalu tego nie otrzymał na podstawie decyzji administracyjnej o przydziale, przysługuje pomoc finansowa na uzyskanie lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej albo domu jednorodzinnego lub lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, położonych w miejscowości pełnienia służby lub miejscowości pobliskiej.

2. W razie zbiegu uprawnień do pomocy finansowej z tytułu służby obojga małżonków świadczenie to przysługuje tylko jednemu z nich.

Art. 185. 1. Pomoc finansową przyznaje się funkcjonariuszowi w wysokości 25 % wartości lokalu mieszkalnego o powierzchni użytkowej 50 m².

2. Wartość lokalu mieszkalnego, na podstawie której oblicza się wysokość pomocy finansowej, stanowi iloczyn 50 m² powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego i ceny metra kwadratowego powierzchni użytkowej budynku mieszkalnego, publikowanej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, służącej wyliczaniu premii gwarancyjnej od wkładów oszczędnościowych na budownictwo mieszkaniowe dla posiadaczy oszczędnościowych książeczek mieszkaniowych.

3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb postępowania w zakresie przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej, o której mowa w art. 184 ust. 1, uwzględniając rodzaje dokumentów wymaganych przy ubieganiu się o przyznanie tej pomocy oraz jednostki organizacyjne właściwe do wypłaty pomocy finansowej, a także termin i miejsce zwrotu pomocy finansowej.

Art. 186. 1. Pomoc finansowa podlega zwrotowi w przypadku zwolnienia funkcjonariusza ze służby przed upływem 15 lat służby w Służbie Więziennej, z wyjątkiem funkcjonariusza, który przed upływem tego okresu nabył prawo do renty inwalidzkiej Służby Więziennej.

2. Do ustalenia kwoty pomocy finansowej podlegającej zwrotowi przyjmuje się kwotę przyznanego świadczenia waloryzowanego corocznie o średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych, ustalony w ustawie budżetowej, w przypadku gdy obowiązek zwrotu powstał w latach następujących po roku przyznania pomocy finansowej.

3. Na pisemny wniosek funkcjonariusza zwrot pomocy finansowej może nastąpić w ratach.

Art. 187. Lokalu mieszkalnego na podstawie decyzji administracyjnej nie przydziela się funkcjonariuszowi:

- 1) w razie otrzymania pomocy finansowej, o której mowa w art. 184 ust. 1;
- 2) posiadającemu w miejscowości, w której pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej lokal mieszkalny w spółdzielni mieszkaniowej albo dom jednorodzinny lub dom mieszkalno-pensjonatowy albo lokal mieszkalny stanowiący odrębną nieruchomość, odpowiadający co najmniej przysługującej mu powierzchni mieszkalnej;
- 3) którego małżonek posiada lokal mieszkalny lub dom określony w pkt 2;
- 4) w razie zbycia przez niego lub jego małżonka lokalu mieszkalnego lub domu, o którym mowa w pkt 2.

Art. 188. 1. Decyzję o opróżnieniu lokalu mieszkalnego, o którym mowa w art. 177, wydaje się, jeżeli funkcjonariusz:

- 1) podnajmuje albo oddaje do bezpłatnego użytkowania przydzielony lokal lub jego część;
- 2) używa lokalu mieszkalnego w sposób sprzeczny z umową najmu lub niezgodnie z przeznaczeniem, zaniedbuje obowiązki, dopuszczając do powstania szkód, albo niszczy urządzenia przeznaczone do wspólnego korzystania przez mieszkańców;
- 3) wykracza w sposób rażący lub uporczywy przeciwko porządkowi domowemu, czyniąc uciążliwym korzystanie z innych lokali;
- 4) jest w zwłoce z zapłatą czynszu lub opłat za świadczenia związane z eksploatacją lokalu przez okres co najmniej dwóch pełnych okresów płatności, pomimo uprzedzenia na piśmie o zamiarze wydania decyzji o opróżnieniu lokalu i wyznaczenia dodatkowego, miesięcznego terminu zapłaty zaległych i bieżących należności;
- 5) otrzymał pomoc finansową, o której mowa w art. 184 ust. 1;
- 6) został przeniesiony do pełnienia służby w innej miejscowości i przydzielono mu w tej lub pobliskiej miejscowości następny lokal mieszkalny;
- 7) zrzekł się uprawnień do zajmowanego lokalu mieszkalnego;

8) został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślnie popełnione przestępstwo skarbowe, popełnione w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, albo za przestępstwo określone w art. 258 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny lub wobec którego orzeczono prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

2. Decyzję o opróżnieniu lokalu mieszkalnego wydaje się także:

- 1) jeżeli funkcjonariuszowi lub jego małżonkowi przysługuje tytuł prawny do innego lokalu mieszkalnego, o którym mowa w art. 177; w takim przypadku osobom tym przysługuje prawo wyboru jednego z zajmowanych lokali;
- 2) w przypadku zajmowania lokalu mieszkalnego, o którym mowa w art. 177, przez funkcjonariusza lub członków jego rodziny albo inne osoby — bez tytułu prawnego.

3. Decyzję o opróżnieniu lokalu wydaje się w stosunku do wszystkich osób zamieszkałych w tym lokalu.

Art. 189. 1. Funkcjonariusz przeniesiony z urzędu do pełnienia służby w innej miejscowości, któremu przydzielono kwatery tymczasową, ponosi koszty dostawy do niej energii elektrycznej i ciepłej, gazu i wody, odbioru ścieków, odpadów i nieczystości ciekłych oraz wydatki związane z korzystaniem z urządzeń radiowo-telewizyjnych, windy, telefonu, internetu i domofonu. Pozostałe koszty pokrywa się ze środków jednostki organizacyjnej, do której funkcjonariusz został przeniesiony.

2. Funkcjonariusz w służbie przygotowawczej, któremu przydzielono kwatery tymczasową, uiszcza opłaty czynszowe oraz ponosi koszty dostawy mediów, o których mowa w ust. 1.

Art. 190. Decyzję o opróżnieniu kwatery tymczasowej wydaje się w przypadkach:

- 1) ustania stosunku służbowego funkcjonariusza albo przeniesienia go do służby w innej miejscowości;
- 2) zakończenia okresu służby przygotowawczej;
- 3) o których mowa w art. 188 ust. 1 pkt 1–4, 7 i 8 oraz ust. 2.

Art. 191. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przydziału i opróżniania lokali mieszkalnych i kwatery tymczasowych, a także szczegółowe warunki odpłatności za zajmowanie kwatery tymczasowych, uwzględniając wzór wniosku o przydział lokalu mieszkalnego i kwatery tymczasowej, a także rodzaj dokumentu przyjęcia przez funkcjonariusza lokalu mieszkalnego lub kwatery tymczasowej.

Art. 192. Decyzje w sprawach realizacji uprawnień funkcjonariusza wynikających z przepisów niniejszego rozdziału wydają następujące organy:

- 1) Minister Sprawiedliwości w odniesieniu do Dyrektora Generalnego i jego zastępców;
- 2) Dyrektor Generalny w odniesieniu do:
  - a) funkcjonariusza pełniącego służbę w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej,
  - b) dyrektora okręgowego i jego zastępców,
  - c) Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej albo komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej, bezpośrednio mu podległego i ich zastępców;
- 3) dyrektor okręgowy w odniesieniu do:
  - a) funkcjonariusza pełniącego służbę w okręgowym inspektoracie Służby Więziennej,
  - b) dyrektora aresztu śledczego i dyrektora zakładu karnego położonego na terenie działania okręgowego inspektoratu i jego zastępców,
  - c) komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej położonego na terenie działania okręgowego inspektoratu i jego zastępców;
- 4) dyrektor aresztu śledczego, dyrektor zakładu karnego, Komendant Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej oraz komendant ośrodka szkolenia Służby Więziennej i komendant ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej w odniesieniu do funkcjonariusza pełniącego służbę w tych jednostkach.

Rozdział 19

Świadczenia funkcjonariuszy

Art. 193. 1. Funkcjonariuszowi przysługują następujące świadczenia pieniężne:

- 1) zasiłek na zagospodarowanie;
- 2) zwrot kosztów przejazdu;
- 3) nagrody roczne i uznaniowe oraz zapomogi;
- 4) nagrody jubileuszowe;
- 5) dodatkowe wynagrodzenie za wykonywanie zleconych zadań wykraczających poza obowiązki służbowe.

2. W razie śmierci funkcjonariusza lub członka jego rodziny przysługuje zasiłek pogrzebowy.

3. W razie śmierci funkcjonariusza w związku ze służbą przysługuje pomoc finansowa na kształcenie dzieci.

4. Świadczenia pieniężne przyznaje kierownik jednostki organizacyjnej, a w odniesieniu do wyższych stanowisk kierowniczych w Służbie Więziennej odpowiedni przełożony, o którym mowa w art. 63 ust. 2.

Art. 194. 1. Funkcjonariuszowi w związku z mianowaniem na stałe przysługuje zasilek na zagospodarowanie w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnego w dniu mianowania na stałe.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do funkcjonariuszy, którzy służbę w Służbie Więziennej pełnią po zwolnieniu z zawodowej służby wojskowej lub innej służby, w czasie której otrzymali taki zasilek.

Art. 195. 1. Funkcjonariuszowi i członkom jego rodziny, o których mowa w art. 216, przysługuje raz w roku zwrot kosztów przejazdu środkami publicznego transportu zbiorowego do jednej z obranych przez siebie miejscowości w kraju i z powrotem.

2. W razie niewykorzystania przysługującego przejazdu osoba uprawniona otrzymuje zryczałtowany równoważnik pieniężny.

3. Zwrotu kosztów przejazdu albo wypłaty zryczałtowanego równoważnika pieniężnego dokonuje właściwa jednostka organizacyjna.

4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb oraz warunki zwrotu kosztów przejazdu i wypłaty zryczałtowanego równoważnika pieniężnego oraz wzór wniosków, na podstawie których następować będzie zwrot poniesionych kosztów lub wypłata tego równoważnika, uwzględniając w szczególności rodzaj środka transportu i odległość, które stanowiąc mają podstawę wyliczenia zryczałtowanego równoważnika pieniężnego za przejazd.

Art. 196. 1. Funkcjonariuszowi wykonującemu należycie obowiązki służbowe przez okres roku kalendarzowego przysługuje nagroda roczna w wysokości miesięcznego uposażenia.

2. Funkcjonariuszowi, który pełnił służbę co najmniej przez 6 miesięcy w roku kalendarzowym, przysługują nagrodę roczną w wysokości proporcjonalnej do liczby pełnych miesięcy kalendarzowych służby.

3. Okresy służby krótsze od miesiąca kalendarzowego sumuje się, przyjmując, że każde 30 dni służby stanowi pełny miesiąc kalendarzowy.

4. Funkcjonariuszowi, który z powodu:

- 1) śmierci,
- 2) zaginięcia,
- 3) ustania stosunku służbowego, jeżeli w dniu ustania tego stosunku spełnia warunki do nabycia prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej,
- 4) korzystania z urlopu wychowawczego

— pełnił w danym roku służbę przez część roku kalendarzowego, przysługuje nagroda roczna w wysokości 1/12 miesięcznego uposażenia za każdy miesiąc kalendarzowy pełnienia służby.

5. Funkcjonariuszowi, o którym mowa w ust. 4, jeżeli pełnił w danym roku kalendarzowym służbę przez okres krótszy od jednego miesiąca kalendarzowego, przysługuje nagroda roczna w wysokości 1/12 miesięcznego uposażenia.

6. Funkcjonariuszowi, który na skutek wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą poniósł śmierć albo którego stosunek służbowy wygasł na podstawie art. 97 ust. 1 pkt 1, nagroda roczna przysługuje za ostatni rok służby w wysokości określonej w ust. 1, bez względu na okres służby pełnionej w tym roku.

7. Podstawę ustalenia nagrody rocznej stanowi miesięczne uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym przysługujące funkcjonariuszowi w dniu wypłaty nagrody.

Art. 197. 1. Nagrodę roczną przysługującą funkcjonariuszowi obniża się o 1/360 za każdy dzień nieobecności w służbie, związanej z czasową niezdolnością do pracy wskutek choroby, wynoszącej ponad 15 dni w roku kalendarzowym.

2. Nagrody rocznej nie obniża się z powodu:

- 1) korzystania przez funkcjonariusza z urlopu wypoczynkowego, urlopu dodatkowego, urlopu krótkoterminowego albo urlopu macierzyńskiego;
- 2) czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby funkcjonariusza związanej ze służbą.

Art. 198. 1. Do okresu służby, o którym mowa w art. 196 ust. 1, nie wlicza się okresów wykonywania kary dyscyplinarnej — od dnia jej prawomocnego wymierzenia do dnia zatarcia.

2. Jeżeli okres wykonywania kary dyscyplinarnej wykracza poza dany rok kalendarzowy, to pozostałego okresu nie wlicza się do okresów stanowiących podstawę do przyznania nagrody rocznej w następnym roku lub następnych latach kalendarzowych.

Art. 199. Nagroda roczna nie przysługuje za rok kalendarzowy, w którym:

- 1) skazano funkcjonariusza prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślne popełnione przestępstwo skarbowe;
- 2) wymierzono funkcjonariuszowi orzeczeniem karę dyscyplinarną wydalenia ze służby;
- 3) wydano funkcjonariuszowi opinię służbową o:
  - a) niewywiązywaniu się z obowiązków służbowych na zajmowanym stanowisku, stwierdzonym w okresie służby stałej,
  - b) nieprzydatności na zajmowanym stanowisku w okresie służby stałej,
  - c) nieprzydatności do służby w okresie służby przygotowawczej.

Art. 200. W przypadkach określonych w art. 198 i art. 199 funkcjonariuszowi, który w dniu ustania stosunku służbowego spełnia warunki do nabycia prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej, przyznaje się nagrodę roczną w wysokości 1/12 miesięcznego uposażenia.

Art. 201. Nagrodę roczną wypłaca się nie później niż w ciągu pierwszych 4 miesięcy kalendarzowych następujących po roku, za który przysługuje nagroda, z tym że funkcjonariuszowi zwalnianemu ze służby nagrodę roczną wypłaca się nie później niż w ostatnim dniu służby.

Art. 202. 1. Jeżeli przeciwko funkcjonariuszowi wszczęto postępowanie karne o przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślnie popełnione przestępstwo skarbowe lub postępowanie dyscyplinarne w roku kalendarzowym, za który nagroda jest przyznawana, ustalenie uprawnień do nagrody rocznej następuje po zakończeniu tego postępowania.

2. Nagrodę roczną wypłaca się nie później niż w terminie 30 dni od dnia zakończenia postępowań, o których mowa w ust. 1.

Art. 203. Funkcjonariuszowi może być przyznana nagroda uznaniowa, w szczególności za sumienne wykonywanie zadań służbowych, wykonywanie zadań służbowych wymagających znacznego nakładu pracy, a także dokonanie czynu świadczącego o odwadze funkcjonariusza.

Art. 204. 1. Funkcjonariuszowi, którego warunki bytowe uległy znacznemu pogorszeniu, w szczególności w związku ze zdarzeniami losowymi, długotrwałą chorobą własną lub członka rodziny, śmiercią członka rodziny, można przyznać bezzwrotną zapomogę pieniężną.

2. Przy przyznawaniu zapomogi pieniężnej należy brać pod uwagę wszystkie okoliczności mające wpływ na sytuację materialną funkcjonariusza i jego rodziny.

Art. 205. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość funduszu na nagrody roczne, nagrody uznaniowe i zapomogi dla funkcjonariuszy, sposoby ustalania i warunki zwiększania jego wysokości dla poszczególnych jednostek organizacyjnych, tryb postępowania oraz właściwość przełożonych w zakresie przyznawania i wypłaty nagród rocznych, uznaniowych i zapomóg, mając na względzie celową i racjonalną politykę w zakresie dysponowania środkami finansowymi.

Art. 206. Funkcjonariuszowi przysługują nagrody jubileuszowe w wysokości:

- 1) po 20 latach służby — 75 %,
- 2) po 25 latach służby — 100 %,
- 3) po 30 latach służby — 150 %,

4) po 35 latach służby — 200 %,

5) po 40 latach służby — 300 %

— miesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym.

Art. 207. 1. Do okresu służby uprawniającego do nagrody jubileuszowej wlicza się:

- 1) wszystkie zakończone okresy służby i pracy, wykonywanej w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy;
- 2) inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają zaliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze;
- 3) okres studiów w szkole wyższej przewidziany programem nauczania w łącznym wymiarze nie większym niż 5 lat, pod warunkiem uzyskania dyplomu ich ukończenia.

2. Jeżeli funkcjonariusz w dniu udokumentowania prawa do nagrody jubileuszowej jest jednocześnie uprawniony do dwóch lub więcej nagród jubileuszowych, wypłaca się tylko jedną nagrodę w wymiarze wyższym.

3. W razie nabycia prawa do nagrody wyższego stopnia w ciągu 12 miesięcy od dnia nabycia prawa do nagrody danego stopnia funkcjonariuszowi wypłaca się różnicę między kwotą nagrody wyższej a kwotą nagrody niższej.

4. W przypadku zwolnienia ze służby funkcjonariusza uprawnionego do emerytury lub renty nagrodę jubileuszową wypłaca się w dniu ustania stosunku służbowego, jeżeli w tym dniu brakuje mu do stażu jubileuszowego, od którego zależy nabycie prawa do nagrody jubileuszowej, nie więcej niż 12 miesięcy.

5. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb obliczania i wypłacania nagrody jubileuszowej, a także okresy służby, pracy i nauki powodujące nabycie prawa do nagrody jubileuszowej, sposób dokumentowania tych okresów oraz termin wypłacania nagrody, uwzględniając zapewnienie sprawności postępowania i zabezpieczenie praw funkcjonariuszy.

Art. 208. 1. Za wykonywanie zleconych zadań wykraczających poza obowiązki służbowe funkcjonariusz otrzymuje dodatkowe wynagrodzenie.

2. Wynagrodzenie za dokonane przez funkcjonariuszy wynalazki, udoskonalenia techniczne i usprawnienia określają odrębne przepisy.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje zadań zleconych, za które funkcjonariusz otrzymuje dodatkowe wynagrodzenie, wysokość tego wynagrodzenia oraz tryb jego wypłacania, sposób obliczania wynagrodzenia oraz termin jego wypłacania, mając na względzie charakter tych zadań.

Art. 209. 1. W razie śmierci funkcjonariusza przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości:

- 1) pięciokrotności przeciętnego uposażenia funkcjonariusza, jeżeli koszty pogrzebu ponosi małżonek, dzieci, wnuki, rodzeństwo lub rodzice;
- 2) kosztów rzeczywiście poniesionych, najwyżej jednak do wysokości określonej w pkt 1 — jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba.

2. W razie pokrycia kosztów pogrzebu funkcjonariusza ze środków Służby Więziennej pozostałej po funkcjonariuszu rodzinie przysługuje 50 % zasiłku pogrzebowego określonego w ust. 1 pkt 1.

Art. 210. 1. Koszty pogrzebu pokrywa się ze środków Służby Więziennej, jeżeli śmierć funkcjonariusza nastąpiła na skutek wypadku pozostającego w związku ze służbą.

2. Dyrektor Generalny może wyrazić zgodę na pokrycie kosztów pogrzebu funkcjonariusza zmarłego wskutek choroby pozostającej w związku ze służbą.

3. Koszty pogrzebu funkcjonariusza wypłaca jednostka organizacyjna, w której funkcjonariusz pełnił służbę bezpośrednio przed śmiercią.

4. Koszty pogrzebu jednostka organizacyjna pokrywa do wysokości nie wyższej niż sześciokrotność przeciętnego wynagrodzenia w kwartale poprzedzającym datę pogrzebu, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

5. Niezależnie od wysokości kosztów pogrzebu jednostka organizacyjna dodatkowo pokrywa koszty związane z przewozem zwłok do miejscowości, w której zmarły funkcjonariusz ma być pochowany.

6. Jeżeli rodzina funkcjonariusza zmarłego wskutek wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą:

- 1) podjęła się zorganizowania pogrzebu we własnym zakresie — koszty pogrzebu funkcjonariusza podlegają zwrotowi do wysokości kwoty, o której mowa w ust. 4; przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio;
- 2) wybudowała nagrobek na własne zamówienie — koszty pogrzebu funkcjonariusza podlegają w tej części zwrotowi do wysokości różnicy między kwotą, o której mowa w ust. 4, a kwotą faktycznie wydatkowaną na pokrycie kosztów pogrzebu funkcjonariusza, zorganizowanego przez jednostkę organizacyjną.

7. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, terminy i tryb wypłaty kosztów pogrzebu oraz sposób ich dokumentowania, uwzględniając rodzaje poniesionych wydatków mających wpływ na to świadczenie.

Art. 211. 1. W razie śmierci członka rodziny funkcjonariuszowi przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości 175 % przeciętnego uposażenia funkcjonariusza.

2. W razie zbiegu uprawnień do zasiłku pogrzebowego określonego w ust. 1 z uprawnieniami do zasiłku pogrzebowego przysługującymi na podstawie odrębnych przepisów funkcjonariusz jest obowiązany w pierwszej kolejności zrealizować uprawnienie do zasiłku wynikające z przepisów odrębnych. Jeżeli wypłacony z tego tytułu zasiłek jest niższy od zasiłku określonego w ust. 1, funkcjonariuszowi przysługuje odpowiednie wyrównanie.

Art. 212. 1. Zasiłek pogrzebowy z tytułu śmierci członka rodziny funkcjonariusza przysługuje w razie śmierci:

- 1) małżonka;
- 2) dzieci własnych lub małżonka oraz dzieci przysposobionych;
- 3) dzieci wychowywanych w ramach rodziny zastępczej;
- 4) dzieci przyjętych na wychowanie przed osiągnięciem pełnoletności, jeżeli rodzice nie żyją albo nie mogą im zapewnić utrzymania bądź zostali pozbawieni lub ograniczeni w sprawowaniu władzy rodzicielskiej;
- 5) rodziców funkcjonariusza lub jego małżonka, a także ich ojczyma, macochy lub osób ich przysposabiających;
- 6) osób, których opiekunem prawnym został ustanowiony funkcjonariusz lub jego małżonek.

2. W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku pogrzebowego w związku z pokryciem przez funkcjonariusza kosztów pogrzebu członka jego rodziny będącego również funkcjonariuszem uprawnionemu przysługuje wyższy zasiłek, a jeżeli pobrat zasiłek niższy — odpowiednie wyrównanie.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb wypłaty zasiłku pogrzebowego oraz rodzaje dokumentów wymagane do jego wypłaty, uwzględniając sprawność realizacji wypłaty.

Art. 213. 1. W przypadku funkcjonariusza, którego śmierć nastąpiła w związku ze służbą, każdemu z dzieci będących na jego utrzymaniu, które w dniu jego śmierci spełniały warunki do uzyskania renty rodzinnej, Dyrektor Generalny przyznaje pomoc finansową na kształcenie ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie Służby Więziennej.

2. Pomoc finansowa, o której mowa w ust. 1, przysługuje uczniom szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchaczom zakładów kształcenia nauczycieli i kolegów pracowników służb społecznych, oraz studentom szkół wyższych do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb przyznawania pomocy, o której mowa w ust. 1, uwzględniając wysokość pomocy w zależności od poziomu kształcenia i typu szkoły.

Art. 214. 1. Funkcjonariuszowi, który nabył prawo do urlopu wypoczynkowego, oraz każdemu z członków jego rodziny przysługuje świadczenie w postaci dopłaty do wypoczynku, w wysokości 35 % najniższego uposażenia zasadniczego w Służbie Więziennej, według stawek obowiązujących w dniu wypłaty świadczenia.

2. W razie zbiegu uprawnień, o których mowa w ust. 1, z tytułu służby obojga małżonków w Służbie Więziennej dopłata przysługuje tylko jednemu z nich.

Art. 215. 1. Funkcjonariusze i członkowie ich rodzin mają prawo do korzystania z następujących świadczeń socjalnych:

- 1) pobyków wypoczynkowych organizowanych przez jednostki organizacyjne;
- 2) kolonii i obozów wypoczynkowych dla dzieci i młodzieży organizowanych przez jednostki organizacyjne;
- 3) pobyków zagranicznych wymiennych organizowanych przez jednostki organizacyjne;
- 4) zagranicznych kolonii i obozów wymiennych organizowanych przez jednostki organizacyjne;
- 5) żywienia w stołówkach pracowniczych prowadzonych przez jednostki organizacyjne;
- 6) działalności sportowej lub rekreacyjnej organizowanej przez jednostki organizacyjne.

2. Świadczenia socjalne mają charakter odpłatny, z wyjątkiem działalności sportowej. Odpłatność powinna pokrywać koszty związane z organizacją danego rodzaju świadczenia i nie obejmuje narzutów z tytułu zysku.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb i warunki przyznawania świadczeń socjalnych, z uwzględnieniem:

- 1) przełożonych uprawnionych do przyznawania świadczeń socjalnych;
- 2) dokumentów stanowiących podstawę przyjęcia i pobytu w jednostkach organizacyjnych związanych z realizacją świadczeń socjalnych, o których mowa w ust. 1 pkt 1—4 i 6;
- 3) właściwości i warunków służby oraz sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej funkcjonariusza — w przypadku przyznawania świadczeń socjalnych, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4;
- 4) warunków pobytu wypoczynkowego oraz udziału w koloniach i obozach, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4;
- 5) sposobu określenia potrzeb w zakresie ilości miejsc do korzystania ze świadczeń socjalnych, o których mowa w ust. 1 pkt 1—5, oraz sposobu prowadzenia ewidencji osób przebywających w jednostkach organizacyjnych i wykorzystania przydzielonych miejsc;

6) przypadków ustalenia odszkodowania za utracone lub zniszczone mienie oraz opłat z tytułu rezygnacji ze świadczeń socjalnych, o których mowa w ust. 1 pkt 1—4, a także przyjazdu w innym terminie niż określony w skierowaniu albo wcześniejszego wyjazdu z jednostki organizacyjnej;

7) przypadków korzystania z połowy porcji żywnościowej lub wyżywienia w postaci suchego prowiantu;

8) sposobu i terminów ustalania wysokości opłat oraz przypadków pobierania przedpłat;

9) terminów dokonywania opłat za pobyt lub wyżywienie w jednostkach organizacyjnych korzystających ze świadczeń socjalnych, o których mowa w ust. 1 pkt 1—5.

Art. 216. 1. Za członków rodziny funkcjonariusza uprawnionych do świadczeń przewidzianych w art. 213—215 uważa się małżonka i dzieci.

2. Za dzieci uważa się pozostające na utrzymaniu dzieci własne, małżonka, przysposobione, wzięte na wychowanie, które:

- 1) nie ukończyły 18 roku życia, a w razie uczęszczania do szkoły — 25 lat;
- 2) bez względu na wiek, stały się niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo całkowicie niezdolne do pracy przed osiągnięciem wieku, o którym mowa w pkt 1.

Rozdział 20

Rozpatrywanie sporów o roszczenia funkcjonariuszy ze stosunku służbowego

Art. 217. 1. Sprawy ze stosunku służbowego rozstrzyga przełożony w formie pisemnej.

2. Przez sprawy ze stosunku służbowego należy rozumieć: nawiązanie stosunku służbowego, powołanie oraz mianowanie funkcjonariuszy na stanowiska służbowe, przenoszenie, odwoływanie i zwalnianie ze stanowisk służbowych, nadawanie stopni Służby Więziennej, zawieszanie w czynnościach służbowych, zwalnianie ze służby, stwierdzanie wygaśnięcia stosunku służbowego, ustalanie uposażenia, przyznawanie świadczeń pieniężnych oraz inne konieczne czynności związane z powstaniem, zmianą, ustaniem stosunku służbowego oraz realizacją wynikających z treści tego stosunku służbowego uprawnień i obowiązków funkcjonariuszy.

Art. 218. 1. Sprawy dotyczące:

- 1) zwolnienia ze służby,
- 2) przeniesienia z urzędu do pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej,
- 3) przeniesienia na niższe stanowisko służbowe,
- 4) zawieszenia w czynnościach służbowych — rozstrzyga się w formie decyzji.

2. Od decyzji wymienionych w ust. 1 funkcjonariusz może, w terminie 14 dni, wnieść odwołanie do wyższego przełożonego.

3. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania decyzji.

4. Do postępowań w sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. — Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.¹²⁾).

5. Od decyzji organu odwoławczego przysługuje prawo do wniesienia skargi do sądu administracyjnego na zasadach określonych w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. — Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270, z późn. zm.¹³⁾).

Art. 219. 1. Sprawy wynikające z podległości służbowej, dotyczące:

- 1) powoływania oraz mianowania na stanowiska służbowe,
- 2) odwoływania oraz zwalniania ze stanowisk służbowych i przenoszenia do dyspozycji,
- 3) nadawania stopni Służby Więziennej,
- 4) delegowania do czasowego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej,
- 5) oddelegowania do wykonywania zadań służbowych poza Służbą Więzienną w kraju lub poza granicami państwa,
- 6) powierzenia obowiązków służbowych na innym stanowisku służbowym

— rozstrzyga się w formie rozkazu personalnego.

2. Formę rozkazu personalnego stosuje się również do stwierdzania wygaśnięcia stosunku służbowego.

3. Rozkaz personalny jest wykonalny z dniem w nim określonym. Od rozkazu personalnego odwołanie nie przysługuje.

Art. 220. Spory o roszczenia ze stosunku służbowego funkcjonariuszy w sprawach niewymienionych w art. 218 ust. 1 i art. 219 ust. 1 i 2 rozpatruje sąd właściwy w sprawach z zakresu prawa pracy.

¹²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1660, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692, z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 78, poz. 682 i Nr 181, poz. 1524, z 2008 r. Nr 229, poz. 1539, z 2009 r. Nr 195, poz. 1501 i Nr 216, poz. 1676 oraz z 2010 r. Nr 40, poz. 230.

¹³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 162, poz. 1692, z 2005 r. Nr 94, poz. 788, Nr 169, poz. 1417, Nr 250, poz. 2118 i Nr 264, poz. 2205, z 2006 r. Nr 38, poz. 268, Nr 208, poz. 1536 i Nr 217, poz. 1590, z 2007 r. Nr 120, poz. 818, Nr 121, poz. 831 i Nr 221, poz. 1650, z 2008 r. Nr 190, poz. 1171 i Nr 216, poz. 1367, z 2009 r. Nr 53, poz. 433, Nr 144, poz. 1179, Nr 178, poz. 1375, Nr 216, poz. 1676 i Nr 221, poz. 1736 oraz z 2010 r. Nr 36, poz. 196.

Art. 221. 1. Uchylenie:

- 1) ostatecznego orzeczenia komisji lekarskiej o całkowitej niezdolności do służby,
- 2) prawomocnego wyroku skazującego i wydanie w nowym postępowaniu prawomocnego wyroku uniewinniającego,
- 3) prawomocnego orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego o przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe i wydanie w nowym postępowaniu prawomocnego orzeczenia o umorzeniu tych postępowań,
- 4) prawomocnego orzeczenia o wymierzeniu kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby, a także uchylenie lub stwierdzenie nieważności podstaw prawnych ostatecznej decyzji o zwolnieniu ze służby w Służbie Więziennej

— stanowi podstawę do wszczęcia postępowania w sprawie ponownego nawiązania stosunku służbowego. Do prowadzonego postępowania stosuje się odpowiednio art. 38 i art. 39.

2. W wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami sprawy, można odstąpić od przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego lub przeprowadzić je w ograniczonym zakresie.

3. Postępowanie, o którym mowa w ust. 1, przeprowadza przełożony właściwy do stwierdzenia wygaśnięcia stosunku służbowego albo zwolnienia ze służby funkcjonariusza.

Art. 222. 1. Pozytywne zakończenie postępowania, o którym mowa w art. 221, stanowi podstawę do wydania aktu mianowania, o którym mowa w art. 42 ust. 8, na określone stanowisko służbowe co najmniej równorzędne w zakresie uposażenia zasadniczego ze stanowiskiem zajmowanym przez funkcjonariusza bezpośrednio przed ustaniem stosunku służbowego.

2. Ponowne nawiązanie stosunku służbowego następuje z dniem uchylenia przez właściwy organ skutków ustania stosunku służbowego, o których mowa w art. 221. Prawo do uposażenia powstaje z dniem określonym w akcie mianowania.

3. W przypadku braku możliwości mianowania, o którym mowa w ust. 1, funkcjonariusza mianuje się na stanowisko służbowe odpowiednio niższe, z uwzględnieniem art. 72 ust. 1.

4. Mianowanie funkcjonariusza na niższe stanowisko służbowe następuje za jego zgodą. W przypadku niewyrażenia przez funkcjonariusza zgody zwalnia się go ze służby.

5. W przypadku negatywnego zakończenia postępowania, o którym mowa w art. 221, wydaje się decyzję o umorzeniu tego postępowania. Przepisy art. 218 stosuje się odpowiednio.

6. Decyzja ostateczna o umorzeniu postępowania w sprawie ponownego nawiązania stosunku służbowego stanowi podstawę do stwierdzenia wygaśnięcia stosunku służbowego z dniem faktycznego zaprzestania pełnienia służby przez funkcjonariusza.

Art. 223. 1. Funkcjonariuszowi, z którym ponownie nawiązano stosunek służbowy albo wobec którego umorzono postępowanie, o którym mowa w art. 221, przysługuje za okres pozostawania poza służbą świadczenie pieniężne równe uposażeniu na stanowisku służbowym zajmowanym bezpośrednio przed ustaniem stosunku służbowego, nie więcej jednak niż za okres 6 miesięcy i nie mniej niż za 1 miesiąc.

2. Jeśli w okresie pozostawania poza służbą funkcjonariusz otrzymywał świadczenie emerytalno-rentowe, wypłacane na podstawie odrębnych przepisów, lub świadczenie pieniężne, o którym mowa w art. 102 ust. 1, wypłaca się mu kwotę stanowiącą różnicę pomiędzy należnym uposażeniem a wypłaconym świadczeniem emerytalno-rentowym lub świadczeniem, o którym mowa w art. 102 ust. 1.

3. Okres pozostawania poza służbą, za który przyznano świadczenia określone w ust. 1, traktuje się na równi ze służbą w zakresie wszystkich uprawnień uzależnionych od stażu służby.

Art. 224. 1. W razie uchylecia lub stwierdzenia nieważności ostatecznej decyzji o zwolnieniu ze służby w Służbie Więziennej z przyczyn innych niż określone w art. 221 ust. 1 funkcjonariuszowi wypłaca się jedynie świadczenie pieniężne, o którym mowa w art. 223 ust. 1, z uwzględnieniem ust. 2.

2. Świadczenie, o którym mowa w ust. 1, wypłaca się w terminie 14 dni od dnia złożenia przez funkcjonariusza wniosku w tej sprawie wraz z dokumentem potwierdzającym uchylenie lub stwierdzenie nieważności decyzji o zwolnieniu ze służby w Służbie Więziennej.

3. Przełożony, o którym mowa w art. 221 ust. 3, stwierdza, na podstawie dokumentu, o którym mowa w ust. 2, wygaśnięcie stosunku służbowego z dniem faktycznego zaprzestania pełnienia służby przez funkcjonariusza.

Art. 225. Funkcjonariuszowi przywraca się stopień w razie uchylecia prawomocnego wyroku orzekającego środek karny pozbawienia praw publicznych lub uchylecia prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe, na karę pozbawienia wolności, której wykonanie nie zostało warunkowo zawieszono.

Art. 226. 1. Roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

2. Roszczenie z tytułu prawa do pierwszej należności mundurowej wydawanej funkcjonariuszowi w naturze ulega przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

3. Przełożony właściwy do rozpatrywania roszczeń może nie uwzględnić przedawnienia, jeżeli opóźnienie w dochodzeniu roszczenia jest usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami.

4. Bieg przedawnienia roszczenia z tytułu uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych przerywa:

- 1) każda czynność przed przełożonym właściwym do rozpatrywania roszczeń, podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia;
- 2) uznanie roszczenia.

Art. 227. W przypadku niewypłacenia uposażenia zasadniczego i dodatków do uposażenia o charakterze stałym w terminie, o którym mowa w art. 62 ust. 2, funkcjonariuszowi przysługuje prawo do otrzymania odsetek ustawowych, naliczanych za każdy dzień zwłoki.

Art. 228. 1. Z uposażenia funkcjonariuszy mogą być dokonywane potrącenia na zasadach określonych w przepisach o egzekucji sądowej lub postępowaniu egzekucyjnym w administracji albo w innych przepisach szczególnych, jeżeli dalsze przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

2. Przez uposażenie, o którym mowa w ust. 1, rozumie się uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym, a także świadczenia związane z ustaniem stosunku służbowego, określone w art. 99 i art. 102 ust. 1.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, przełożonych właściwych do dokonywania potrąceń z uposażenia oraz tryb postępowania w tych sprawach, z uwzględnieniem w szczególności podstaw do dokonania potrąceń i sposobu postępowania z kwotami potrąconymi.

Art. 229. Potrąceń na zasadach określonych w przepisach o egzekucji sądowej lub postępowaniu egzekucyjnym w administracji albo w innych przepisach szczególnych nie stosuje się do zaliczek pobieranych do rozliczenia, a w szczególności na koszty podróży służbowej, delegacji lub przeniesienia. Należności te potrąca się z uposażenia w pełnej wysokości, niezależnie od potrąceń z innych tytułów.

Rozdział 21

Odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariuszy

Art. 230. 1. Funkcjonariusz odpowiada dyscyplinarnie za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego polegającego na naruszeniu dyscypliny służbowej lub za czyny sprzeczne ze złożonym ślubowaniem.

2. Naruszenie dyscypliny służbowej stanowi czyn funkcjonariusza popełniony umyślnie lub nieumyślnie polegający na naruszeniu dobrego imienia służby lub na przekroczeniu uprawnień lub niewykonaniu obowiązków wynikających z przepisów prawa lub rozkazów i poleceń wydanych przez przełożonych.

3. Naruszeniem dyscypliny służbowej jest w szczególności:

- 1) odmowa wykonania albo niewykonanie polecenia lub rozkazu przełożonego bądź organu uprawnionego na podstawie ustawy do wydawania poleceń funkcjonariuszom;
- 2) zaniechanie czynności służbowej albo wykonanie jej w sposób nieprawidłowy;
- 3) niehumanitarne traktowanie, uwłaczające godności osób pozbawionych wolności;
- 4) niedopełnienie obowiązków służbowych albo przekroczenie uprawnień określonych w przepisach prawa;
- 5) wprowadzenie w błąd przełożonego lub innego funkcjonariusza, jeżeli wyrządziło to lub mogło wyrządzić szkodę służbie lub innej osobie;
- 6) postępowanie przełożonego przyczyniające się do rozluźnienia dyscypliny służbowej;
- 7) stawianie się do służby w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka oraz spożywanie alkoholu lub podobnie działającego środka w czasie służby;
- 8) utrata służbowej broni palnej, amunicji lub legitymacji służbowej;
- 9) utrata przedmiotu stanowiącego wyposażenie służbowe, którego wykorzystanie przez osoby nieuprawnione wyrządziło szkodę obywatelowi lub stworzyło zagrożenie dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa powszechnego;
- 10) utrata dokumentu zawierającego informacje stanowiące tajemnicę państwową lub służbową;
- 11) nadużycie zajmowanego stanowiska służbowego lub służby dla osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej;
- 12) samowolne oddalenie się funkcjonariusza z rejonu zakwaterowania, jeśli pełni służbę w systemie skoszarowanym, a także nieusprawiedliwione opuszczenie lub niestawienie się w miejscu pełnienia służby.

4. Czyn stanowiący przewinienie dyscyplinarne, wypełniający jednocześnie znamiona przestępstwa, wykroczenia, przestępstwa skarbowego, wykroczenia skarbowego podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej niezależnie od odpowiedzialności karnej lub karnej skarbowej.

5. W przypadku czynu stanowiącego przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi, wypełniającego jednocześnie znamiona wykroczenia lub wykroczenia skarbowego, za które obwiniony został ukarany, przełożony dyscyplinarne może odstąpić od wszczęcia postępowania, a wszczęte umorzyć.

6. W przypadku czynu stanowiącego przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi przełożony dyscyplinarne, o którym mowa w art. 231, może odstąpić od wszczęcia postępowania i przeprowadzić ze sprawcą przewinienia dyscyplinarne udokumentowaną rozmowę dyscyplinującą.

Art. 231. 1. Przełożonym dyscyplinarnym funkcjonariusza jest odpowiedni kierownik jednostki organizacyjnej, o którym mowa w art. 32. Tę samą władzę dyscyplinarną posiada funkcjonariusz, któremu powierzono pełnienie obowiązków na tym stanowisku.

2. Przełożonym dyscyplinarnym funkcjonariusza zajmującego wyższe stanowisko kierownicze w jednostce organizacyjnej jest odpowiedni przełożony, o którym mowa w art. 63 ust. 2.

3. Przełożonym dyscyplinarnym funkcjonariusza delegowanego do czasowego pełnienia służby albo którego delegowano na szkolenie wstępne, zawodowe, specjalistyczne lub kurs doskonalenia zawodowego w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej, ośrodku szkolenia Służby Więziennej lub ośrodku doskonalenia kadr Służby Więziennej jest przełożony dyscyplinarne w miejscu czasowego pełnienia służby, odbywania szkolenia lub doskonalenia zawodowego, z wyłączeniem możliwości orzekania kar określonych w art. 232 pkt 3–7, które wymierza odpowiednio przełożony, o którym mowa w ust. 1 i 2.

4. W przypadku przeniesienia funkcjonariusza do pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej i związanej z tym zmiany przełożonego dyscyplinarne postępowanie dyscyplinarne wszczęte wobec funkcjonariusza przejmuje i orzeka w pierwszej instancji nowy przełożony dyscyplinarne.

5. Funkcjonariusz oddelegowany do pełnienia zadań służbowych poza Służbą Więzienną podlega władzy dyscyplinarnej przełożonego, o którym mowa w ust. 1 i 2.

6. Przełożony dyscyplinarne może w formie pisemnej upoważnić swoich zastępców lub innych funkcjonariuszy z kierowanej przez niego jednostki organizacyjnej do załatwiania spraw dyscyplinarnych w jego imieniu w ustalonym zakresie.

7. Wątpliwości w zakresie ustalenia właściwości przełożonego w sprawach dyscyplinarnych rozstrzyga wyższy przełożony dyscyplinarne w drodze postanowienia.

8. Wyższym przełożonym dyscyplinarnym w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym przeciwko:

- 1) Dyrektorowi Generalnemu, zastępcy Dyrektora Generalnego, dyrektorowi okręgowemu, Komendantowi Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendantowi ośrodka szkolenia Służby Więziennej i komendantowi ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej bezpośrednio podległego Dyrektorowi Generalnemu oraz funkcjonariuszom Centralnego Zarządu Służby Więziennej — jest Minister Sprawiedliwości;
- 2) zastępcy dyrektora okręgowego, dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego, zastępcy Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, zastępcy komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej, zastępcy komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej bezpośrednio podległego Dyrektorowi Generalnemu oraz funkcjonariuszom okręgowego inspektoratu Służby Więziennej — jest Dyrektor Generalny;

3) zastępcy dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego, zastępcy komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej oraz funkcjonariuszom tych jednostek — jest dyrektor okręgowy.

Art. 232. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) nagana;
- 2) ostrzeżenie o niepełnej przydatności na zajmowanym stanowisku służbowym;
- 3) ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby w Służbie Więziennej;
- 4) wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe;
- 5) obniżenie stopnia;
- 6) wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe wraz z obniżeniem stopnia;
- 7) wydalenie ze służby.

Art. 233. Kara nagany polega na wytknięciu ukaranemu przez przełożonego dyscyplinarnego niewłaściwego postępowania.

Art. 234. 1. Kara ostrzeżenia o niepełnej przydatności na zajmowanym stanowisku służbowym polega na przeprowadzeniu rozmowy dyscyplinującej i wytknięciu ukaranemu niewłaściwego postępowania i uprzedzenie go, że jeżeli ponownie popełni przewinienie dyscyplinarne, może zostać wyznaczony na niższe stanowisko służbowe w trybie dyscyplinarnym lub ukarany surowszą karą dyscyplinarną.

2. Kara ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby w Służbie Więziennej polega na przeprowadzeniu rozmowy, wytknięciu niewłaściwego postępowania i ostrzeżeniu, że za ponowne popełnienie czynu ukarany może zostać wydalony ze służby.

Art. 235. 1. Kara wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe polega na zwolnieniu z dotychczas zajmowanego stanowiska służbowego i mianowaniu na stanowisko służbowe niższe od dotychczas zajmowanego.

2. Przed zatarciem kary wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe funkcjonariusza nie można mianować na wyższe stanowisko służbowe.

Art. 236. Kara obniżenia stopnia polega na wydaniu rozkazu personalnego o utracie posiadanego stopnia i nadaniu stopnia bezpośrednio niższego.

Art. 237. 1. Kara wydalenia ze służby polega na stwierdzeniu wygaśnięcia stosunku służbowego.

2. Karę wydalenia ze służby oficerowi wymierza Dyrektor Generalny.

Art. 238. 1. Za popełnione przewinienie dyscyplinarne można wymierzyć tylko jedną karę dyscyplinarną.

2. Za popełnienie kilku przewinień dyscyplinarnych można wymierzyć jedną karę dyscyplinarną, odpowiednio surowszą, mając na uwadze względy wychowawcze lub prewencyjne wymierzonej kary.

Art. 239. 1. Wymierzona kara powinna być współmierna do popełnionego przewinienia dyscyplinarnego i stopnia zawinienia, w szczególności powinna uwzględniać okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, jego skutki, w tym następstwa dla służby, rodzaj i stopień naruszenia ciężących na obwinionym obowiązków, pobudki działania, zachowanie obwinionego przed popełnieniem przewinienia dyscyplinarnego i po jego popełnieniu oraz dotychczasowy przebieg służby.

2. Na zaostrzenie wymiaru kary mają wpływ następujące okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego:

- 1) działanie z pobudek i motywów zasługujących na szczególne potępienie albo w stanie po użyciu alkoholu lub innego podobnie działającego środka;
- 2) popełnienie przewinienia dyscyplinarnego przez funkcjonariusza przed zatarciem wymierzonej mu kary dyscyplinarnej;
- 3) poważne skutki przewinienia dyscyplinarnego, zwłaszcza istotne zakłócenie realizacji zadań Służby Więziennej lub naruszenie dobrego imienia Służby Więziennej;
- 4) działanie w obecności podwładnego, wspólnie z nim lub na jego szkodę.

3. Na złagodzenie wymiaru kary mają wpływ następujące okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego:

- 1) nieumyślność jego popełnienia;
- 2) podjęcie przez funkcjonariusza starań o zmniejszenie jego skutków;
- 3) brak należytego doświadczenia zawodowego lub dostatecznych umiejętności zawodowych;
- 4) dobrowolne poinformowanie przełożonego dyscyplinarnego o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego.

4. Przełożony dyscyplinarny uwzględnia okoliczności, o których mowa w ust. 1—3, wyłącznie w stosunku do funkcjonariusza, którego one dotyczą.

Art. 240. 1. Przełożony dyscyplinarny, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie popełnienia przez funkcjonariusza przewinienia dyscyplinarnego:

- 1) wszczyna postępowanie dyscyplinarne:
  - a) z własnej inicjatywy,
  - b) na wniosek bezpośredniego przełożonego funkcjonariusza,
  - c) na polecenie wyższego przełożonego,
  - d) na żądanie sądu lub prokuratora;

2) może wszcząć postępowanie dyscyplinarne na wniosek pokrzywdzonego.

2. Wyższy przełożony dyscyplinarny może wszcząć lub przejść do prowadzenia postępowanie dyscyplinarne przed wydaniem orzeczenia, jeżeli w jego ocenie jest to konieczne z uwagi na charakter sprawy.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 2, przełożony dyscyplinarny zawiadamia odpowiednio sąd lub prokuratora albo pokrzywdzonego o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego i wyniku tego postępowania, przesyłając odpis wydanego orzeczenia lub postanowienia. Materiały przekazane przez sąd, prokuratora albo pokrzywdzonego włącza się do akt postępowania dyscyplinarnego.

4. Jeżeli zachodzą wątpliwości co do popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, jego kwalifikacji prawnej, tożsamości sprawcy albo charakter sprawy jest skomplikowany i złożony, przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego przełożony dyscyplinarny zleca przeprowadzenie czynności wyjaśniających. Czynności te należy ukończyć w terminie 30 dni.

5. Postępowanie dyscyplinarne wszczyna się z dniem wydania postanowienia o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego. Funkcjonariusza, co do którego wydano postanowienie o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego, uważa się za obwinionego.

6. Postanowienie o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego zawiera:

- 1) oznaczenie przełożonego dyscyplinarnego;
- 2) datę wydania postanowienia;
- 3) stopień, imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe obwinionego;
- 4) opis przewinienia dyscyplinarnego zarzucanego obwinionemu wraz z jego kwalifikacją prawną;
- 5) uzasadnienie faktyczne zarzucanego przewinienia dyscyplinarnego;
- 6) oznaczenie rzecznika dyscyplinarnego prowadzącego postępowanie;
- 7) podpis z podaniem stopnia, imienia i nazwiska przełożonego dyscyplinarnego;
- 8) pouczenie o uprawnieniach przysługujących obwinionemu w toku postępowania dyscyplinarnego.

Art. 241. 1. Postępowania dyscyplinarnego nie wszczyna się, a wszczęte umarza:

- 1) jeżeli czynności wyjaśniające nie potwierdziły zaistnienia przewinienia dyscyplinarnego;
- 2) po upływie terminów określonych w ust. 3–5;
- 3) w razie śmierci funkcjonariusza;
- 4) jeżeli w tej samej sprawie zapadło prawomocne orzeczenie dyscyplinarne lub toczy się postępowanie dyscyplinarne;
- 5) gdy ze względu na wagę przewinienia okaże się wystarczające zastosowanie środków dyscyplinujących w postaci:
  - a) przeprowadzenia rozmowy dyscyplinującej,
  - b) zobowiązania obwinionego do przeproszenia pokrzywdzonego,
  - c) zobowiązania obwinionego do naprawienia wyrządzonej szkody;

6) gdy zachodzi inna okoliczność wyłączająca postępowanie.

2. Postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego oraz orzeczenie o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego doręcza się pokrzywdzonemu, jeżeli złożył on wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego. Na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego oraz na orzeczenie o umorzeniu tego postępowania pokrzywdzony może wnieść zażalenie do wyższego przełożonego dyscyplinarnego w terminie 7 dni od dnia ich doręczenia. Art. 240 ust. 1 pkt 1 lit. c stosuje się.

3. Postępowania dyscyplinarnego nie wszczyna się po upływie 90 dni od dnia powzięcia przez przełożonego dyscyplinarnego wiadomości o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego.

4. Kary dyscyplinarnej nie można wymierzyć po upływie roku od dnia popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Zawieszenie postępowania dyscyplinarnego wstrzymuje bieg tego terminu.

5. Jeżeli przewinieniem dyscyplinarnym jest czyn zawierający jednocześnie znamiona przestępstwa, wykroczenia, przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, upływ terminu, o którym mowa w ust. 4, nie może nastąpić wcześniej niż upływ terminów przedawnienia karalności tych przestępstw lub wykroczeń.

Art. 242. 1. Jeżeli wina funkcjonariusza i okoliczności czynu nie budzą wątpliwości i nie zachodzi potrzeba wymierzenia jednej z kar, o których mowa w art. 232 pkt 3–7, po wysłuchaniu obwinionego i złożeniu przez niego wyjaśnień na piśmie oraz uzyskaniu jego pisemnej zgody na dobrowolne poddanie się karze dyscyplinarnej bez przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego sporządza się protokół z powyższych czynności i wydaje się orzeczenie o wymierzeniu kary dyscyplinarnej.

2. Na orzeczenie, o którym mowa w ust. 1, zażalenie nie przysługuje.

Art. 243. 1. Postępowanie dyscyplinarne prowadzi rzecznik dyscyplinarny.

2. Przełożony dyscyplinarny wyznacza rzeczników dyscyplinarnych na okres 4 lat spośród funkcjonariuszy w służbie stałej. Funkcjonariusz może być wyznaczony ponownie do pełnienia funkcji rzecznika dyscyplinarnego.

3. Przełożony dyscyplinarny do prowadzenia postępowania dyscyplinarnego wyznacza rzecznika dyscyplinarnego w stopniu co najmniej:

- 1) młodszego chorążego, jeżeli postępowanie ma dotyczyć funkcjonariusza posiadającego stopień w korpusie szeregowych, podoficerów lub chorążych;
- 2) podporucznika, jeżeli postępowanie ma dotyczyć funkcjonariusza posiadającego stopień oficerski do stopnia kapitana;

3) kapitana, jeżeli postępowanie ma dotyczyć funkcjonariusza posiadającego stopień majora lub wyższy.

4. Przełożony dyscyplinarny do prowadzenia postępowania dyscyplinarnego może wyznaczyć zespół złożony co najmniej z dwóch rzeczników dyscyplinarnych, w szczególności jeżeli jest to uzasadnione złożonym i skomplikowanym charakterem sprawy lub wagą popełnionego przewinienia.

Art. 244. 1. Przełożony dyscyplinarny odwołuje rzecznika dyscyplinarnego w przypadkach:

- 1) zaistnienia okoliczności, które stanowią podstawę zwolnienia go ze służby w Służbie Więziennej;
- 2) prawomocnego ukarania go karą dyscyplinarną;
- 3) przeniesienia go do innej jednostki organizacyjnej niepodlegającej bezpośrednio przełożonemu dyscyplinarnemu.

2. Rzecznik dyscyplinarny, za zgodą przełożonego dyscyplinarnego, może skorzystać z pomocy innego rzecznika dyscyplinarnego przy przeprowadzaniu czynności dowodowych.

3. Przełożony dyscyplinarny zawieszona rzecznika dyscyplinarnego w sprawowaniu jego funkcji w przypadku wszczęcia przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego lub karnego.

Art. 245. 1. Wyższy przełożony dyscyplinarny, przełożony dyscyplinarny lub rzecznik dyscyplinarny podlega wyłączeniu od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym, jeżeli:

- 1) sprawa dotyczy go bezpośrednio;
- 2) jest małżonkiem, krewnym lub powinowatym obwinionego lub osoby przez niego pokrzywdzonej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.¹⁴⁾);
- 3) był świadkiem czynu;

¹⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648, z 2007 r. Nr 20, poz. 116, Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903, z 2008 r. Nr 27, poz. 162, Nr 100, poz. 648, Nr 107, poz. 686, Nr 123, poz. 802, Nr 182, poz. 1133, Nr 208, poz. 1308, Nr 214, poz. 1344, Nr 225, poz. 1485, Nr 234, poz. 1571 i Nr 237, poz. 1651, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 20, poz. 104, Nr 28, poz. 171, Nr 68, poz. 585, Nr 85, poz. 716, Nr 127, poz. 1051, Nr 144, poz. 1178, Nr 168, poz. 1323, Nr 178, poz. 1375, Nr 190, poz. 1474 i Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 7, poz. 46.

4) istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie.

2. Wyższego przełożonego dyscyplinarnego, przełożonego dyscyplinarnego i rzecznika dyscyplinarnego można wyłączyć od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym także z innych uzasadnionych przyczyn.

3. O okolicznościach uzasadniających wyłączenie od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym wyższy przełożony dyscyplinarny, przełożony dyscyplinarny i rzecznik dyscyplinarny zawiadamiają niezwłocznie odpowiednio wyższego przełożonego dyscyplinarnego i przełożonego dyscyplinarnego.

4. Wyłączenie wyższego przełożonego dyscyplinarnego, przełożonego dyscyplinarnego i rzecznika dyscyplinarnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym może nastąpić również na wniosek obwinionego lub jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony.

5. Przełożony dyscyplinarny wydaje postanowienie o wyłączeniu lub o odmowie wyłączenia rzecznika dyscyplinarnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym.

6. Wyższy przełożony dyscyplinarny wydaje postanowienie o wyłączeniu lub o odmowie wyłączenia odpowiednio wyższego przełożonego lub przełożonego dyscyplinarnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym.

Art. 246. 1. W przypadku wyłączenia przełożonego dyscyplinarnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym na podstawie art. 245 ust. 1 i 2 postępowanie dyscyplinarne przejmuje wyższy przełożony dyscyplinarny albo wyznacza przełożonego dyscyplinarnego z równorzędnej jednostki organizacyjnej.

2. W przypadku wyłączenia Dyrektora Generalnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym na podstawie art. 245 ust. 1 i 2 postępowanie dyscyplinarne przejmuje jeden z jego zastępców.

3. W przypadku wyłączenia rzecznika dyscyplinarnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym na podstawie art. 245 ust. 1 i 2 postępowanie dyscyplinarne przejmuje do prowadzenia inny wyznaczony rzecznik dyscyplinarny.

4. Do czasu wydania przez przełożonego dyscyplinarnego postanowienia o wyłączeniu rzecznik dyscyplinarny podejmuje wyłącznie czynności niecierpiące zwłoki.

Art. 247. 1. Rzecznik dyscyplinarny zbiera materiał dowodowy i podejmuje czynności niezbędne do wyjaśnienia sprawy, w szczególności przesłuchuje świadków, obwinionego, przyjmuje od niego wyjaśnienia i dokonuje oględzin. Z czynności tych rzecznik dyscyplinarny sporządza protokoły. Rzecznik dyscyplinarny może także zlecić przeprowadzenie odpowiednich badań.

2. Z czynności innych niż wymienione w ust. 1 sporządza się protokół, jeżeli przepis szczególny tego wymaga albo przełożony dyscyplinarny lub rzecznik dyscyplinarny uzna to za potrzebne. W pozostałych przypadkach można ograniczyć się do sporządzenia notatki urzędowej.

3. Protokół powinien zawierać:

- 1) oznaczenie czynności, jej czasu i miejsca, osób w niej uczestniczących lub przy niej obecnych oraz charakteru ich uczestnictwa;
- 2) opis przebiegu czynności;
- 3) w miarę potrzeby:
  - a) stwierdzenie innych okoliczności dotyczących przebiegu czynności,
  - b) oświadczenia i wnioski uczestników czynności,
  - c) pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach.

4. Wyjaśnienia, zeznania, oświadczenia i wnioski oraz stwierdzenia określonych okoliczności przez rzecznika dyscyplinarnego lub kierownika jednostki organizacyjnej zapisuje się w protokole z możliwą dokładnością, a osoby biorące udział w czynności mają prawo żądać zapisania w protokole z pełną dokładnością wszystkiego, co dotyczy ich praw i interesów.

5. Osoby biorące udział w czynności, z której jest sporządzany protokół, a także osoby przy niej obecne, po zapoznaniu się z treścią protokołu podpisują każdą jego stronę. Odmowę zapoznania się z treścią protokołu, a także odmowę lub brak podpisu którejkolwiek osoby należy opisać w protokole.

6. Rzecznik dyscyplinarny w toku postępowania wydaje postanowienia, jeżeli ich wydanie nie jest zastrzeżone do właściwości przełożonego dyscyplinarnego.

7. Postanowienie wydane w toku postępowania, z wyjątkiem postanowienia o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego, powinno zawierać:

- 1) oznaczenie wydającego postanowienie rzecznika dyscyplinarnego lub przełożonego dyscyplinarnego;
- 2) datę wydania postanowienia;
- 3) podstawę prawną wydania postanowienia;
- 4) stopień, imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe obwinionego;
- 5) rozstrzygnięcie;
- 6) uzasadnienie faktyczne i prawne;
- 7) pouczenie, czy i w jakim trybie przysługuje prawo złożenia zażalenia;
- 8) podpis z podaniem stopnia, imienia i nazwiska wydającego postanowienie.

8. W przypadku konieczności przeprowadzenia czynności poza miejscowością, w której toczy się postępowanie dyscyplinarne, przełożony dyscyplinarny może zwrócić się o jej przeprowadzenie do kierownika jednostki organizacyjnej właściwego według miejsca, w którym czynność ma być dokonana.

9. Jeżeli czyn będący przedmiotem postępowania dyscyplinarnego jest lub był przedmiotem innego postępowania, w tym postępowania przygotowawczego, przełożony dyscyplinarny może zwrócić się do właściwego organu o udostępnienie akt tego postępowania w całości lub w części. Za zgodą tego organu potrzebne odpisy lub wyciągi z udostępnionych akt włącza się do akt postępowania dyscyplinarnego.

10. Jeżeli materiał dowodowy to uzasadnia, przełożony dyscyplinarny wydaje postanowienie o zmianie zarzutów.

11. Jeżeli w trakcie prowadzenia postępowania dyscyplinarnego funkcjonariusz popełni kolejne przewinienie, prowadzi się jedno postępowanie. Przepis ust. 10 stosuje się odpowiednio.

Art. 248. 1. W toku postępowania dyscyplinarnego obwiniony ma prawo do:

- 1) odmowy składania wyjaśnień;
- 2) zgłaszania wniosków dowodowych;
- 3) przeglądania akt postępowania dyscyplinarnego oraz sporządzania z nich notatek, z zastrzeżeniem ust. 2;
- 4) ustanowienia obrońcy, którym może być adwokat, radca prawny lub wskazany przez obwinionego funkcjonariusz, który wyraził zgodę na reprezentowanie obwinionego w toku postępowania dyscyplinarnego i postępowania odwoławczego;
- 5) wnoszenia do przełożonego dyscyplinarnego zażaleń na postanowienia wydane w toku postępowania przez rzecznika dyscyplinarnego, w terminie 7 dni od dnia doręczenia i w przypadkach wskazanych w ustawie; na postanowienia wydane przez przełożonego dyscyplinarnego zażalenie przysługuje do wyższego przełożonego dyscyplinarnego, z zastrzeżeniem art. 253 ust. 8.

2. Rzecznik dyscyplinarny może, w drodze postanowienia, odmówić udostępnienia akt, jeżeli sprzeciwia się temu dobro postępowania dyscyplinarnego. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

3. Ustanowienie obrońcy uprawnia go do działania w całym postępowaniu dyscyplinarnym, nie wyłączając czynności po uprawomocnieniu się orzeczenia, jeżeli nie zawiera ograniczeń. O zmianie zakresu pełnomocnictwa uprawniającego do działania w postępowaniu dyscyplinarnym lub o jego cofnięciu obwiniony niezwłocznie zawiadamia obrońcę oraz rzecznika dyscyplinarnego.

4. Obrońca nie może podejmować czynności na niekorzyść obwinionego. Może on zrezygnować z reprezentowania obwinionego w toku postępowania dyscyplinarnego, zawiadamiając o tym obwinionego oraz rzecznika dyscyplinarnego. Do czasu ustanowienia nowego obrońcy, jednak nie dłużej niż przez 14 dni od dnia zawiadomienia obwinionego, obrońca jest obowiązany podejmować niezbędne czynności.

5. Udział obrońcy w postępowaniu dyscyplinarnym nie wyłącza osobistego działania w nim obwinionego.

6. Orzeczenia, postanowienia, zawiadomienia i inne pisma, wydane w toku postępowania dyscyplinarnego, doręcza się obwinionemu oraz obrońcy, jeżeli został ustanowiony. W razie doręczenia obwinionemu i obrońcy w różnych terminach pisma, od którego przysługuje odwołanie lub zażalenie, termin do złożenia odwołania lub zażalenia liczy się od dnia doręczenia, dla każdego z nich z osobna.

7. Wniosek dowodowy obwiniony zgłasza na piśmie rzecznikowi dyscyplinarnemu, który rozstrzyga o uwzględnieniu wniosku albo odmawia, w drodze postanowienia, uwzględnienia wniosku, jeżeli:

- 1) okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy;
- 2) dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności lub nie da się go przeprowadzić;
- 3) przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne.

8. Na postanowienie w przedmiocie nieuwzględnienia wniosku dowodowego przysługuje zażalenie.

9. Nieusprawiedliwiona nieobecność obwinionego w służbie oraz nieusprawiedliwione niestawiennictwo na wezwanie rzecznika dyscyplinarnego nie wstrzymują biegu postępowania dyscyplinarnego.

Art. 249. 1. Przełożony dyscyplinarny i rzecznik dyscyplinarny są obowiązani badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść obwinionego.

2. Obwinionego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym orzeczeniem. Niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść obwinionego.

Art. 250. 1. Czynności dowodowe w postępowaniu dyscyplinarnym powinny być zakończone w terminie miesiąca od dnia wszczęcia tego postępowania. Wyższy przełożony dyscyplinarny, w drodze postanowienia, może przedłużyć termin prowadzenia czynności dowodowych do 2 miesięcy.

2. Przełożony dyscyplinarny może zawiesić postępowanie dyscyplinarne z powodu zaistnienia długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej prowadzenie postępowania. Na postanowienie o zawieszeniu postępowania dyscyplinarnego przysługuje zażalenie w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne zostało wszczęte na wniosek pokrzywdzonego, zażalenie to może również złożyć pokrzywdzony.

3. Przełożony dyscyplinarny wydaje postanowienie o podjęciu zawieszono postępowania dyscyplinarnego po ustaniu przeszkody, o której mowa w ust. 2.

Art. 251. 1. Rzecznik dyscyplinarny po przeprowadzeniu czynności dowodowych i uznaniu, że zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy, zawiadamia obwinionego i jego obrońcę o możliwości zapoznania się z aktami postępowania dyscyplinarnego w terminie 5 dni od dnia otrzymania zawiadomienia.

2. Z czynności zapoznania z aktami postępowania dyscyplinarnego sporządza się protokół.

3. Niezapoznanie się z aktami postępowania dyscyplinarnego lub odmowa zapoznania się z nimi albo złożenia podpisu stwierdzającego tę okoliczność nie wstrzymuje postępowania. Rzecznik dyscyplinarny dokonuje wzmianki o odmowie w aktach postępowania.

4. Obwiniony ma prawo w terminie 3 dni od dnia zapoznania się z aktami postępowania dyscyplinarnego zgłosić wniosek o ich uzupełnienie. Na wydane przez rzecznika dyscyplinarnego postanowienie o odmowie uzupełnienia akt postępowania dyscyplinarnego obwinionemu służy prawo złożenia zażalenia.

5. Obwiniony ma prawo w terminie 3 dni od dnia zapoznania się z uzupełnionymi aktami postępowania dyscyplinarnego zgłosić wniosek o ich uzupełnienie w zakresie wynikającym z przeprowadzonych czynności dowodowych uzupełniających akta tego postępowania.

6. Rzecznik dyscyplinarny, po zapoznaniu obwinionego z aktami postępowania dyscyplinarnego, wydaje postanowienie o zakończeniu czynności dowodowych oraz sporządza sprawozdanie, które:

- 1) wskazuje prowadzącego postępowanie i przełożonego dyscyplinarnego, który wydał postanowienie o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego;
- 2) wskazuje obwinionego oraz określa zarzucane mu przewinienie dyscyplinarne, z opisem stanu faktycznego i prawnego, ustalonym na podstawie zebranych dowodów;
- 3) przedstawia wnioski dotyczące uniewinnienia, stwierdzenia winy, odstąpienia od ukarania lub wymierzenia kary albo umorzenia postępowania.

Art. 252. 1. Na podstawie oceny zebranego w postępowaniu dyscyplinarnym materiału dowodowego przełożony dyscyplinarny wydaje orzeczenie o:

- 1) uniewinnieniu albo
- 2) odstąpieniu od ukarania, albo
- 3) ukaraniu, albo
- 4) umorzeniu postępowania.

2. Orzeczenie powinno zawierać:

- 1) oznaczenie przełożonego dyscyplinarnego;
- 2) datę wydania orzeczenia;
- 3) stopień, imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe obwinionego;
- 4) opis przewinienia dyscyplinarnego zarzucanego obwinionemu wraz z kwalifikacją prawną;
- 5) rozstrzygnięcie;
- 6) uzasadnienie faktyczne i prawne orzeczenia;

7) pouczenie o prawie, terminie i trybie wniesienia odwołania;

8) podpis, z podaniem stopnia, imienia i nazwiska przełożonego dyscyplinarnego, oraz pieczęć jednostki organizacyjnej.

3. Przełożony dyscyplinarny uchyla postanowienie, o którym mowa w art. 251 ust. 6, oraz przekazuje akta sprawy rzecznikowi dyscyplinarnemu do uzupełnienia w przypadku stwierdzenia, że nie zostały wyjaśnione wszystkie okoliczności sprawy.

4. Przełożony dyscyplinarny umarza postępowanie dyscyplinarne w przypadkach, o których mowa w art. 241 ust. 1.

5. Przełożony dyscyplinarny może odstąpić od ukarania, jeżeli stopień winy lub stopień szkodliwości przewinienia dyscyplinarnego dla służby nie jest znaczny, a właściwości i warunki osobiste funkcjonariusza oraz dotychczasowy przebieg służby uzasadniają przypuszczenie, że pomimo odstąpienia od ukarania będzie on przestrzegał dyscypliny służbowej oraz zasad etyki zawodowej.

6. Orzeczenie, o którym mowa w ust. 1, wraz z uzasadnieniem powinno być sporządzone na piśmie w terminie 14 dni od dnia wydania postanowienia o zakończeniu czynności dowodowych.

7. Orzeczenie, o którym mowa w ust. 1, doręcza się niezwłocznie obwinionemu.

8. Jeżeli przełożony dyscyplinarny, o którym mowa w art. 231 ust. 1, uzna, że należy wymierzyć karę dyscyplinarną, do której wymierzenia nie jest właściwy, wniosek w tej sprawie wraz z aktami postępowania dyscyplinarnego przesyła przełożonemu dyscyplinarnemu właściwemu do wymierzenia tej kary.

9. W przypadku zamiaru wymierzenia kary wydalenia ze służby przełożony dyscyplinarny, przed wydaniem orzeczenia dyscyplinarnego, wysłuchuje obwinionego w obecności rzecznika dyscyplinarnego. W wysłuchaniu obwinionego może uczestniczyć obrońca. O terminie wysłuchania należy zawiadomić właściwy zarząd związku zawodowego funkcjonariuszy. Przedstawiciel zarządu może uczestniczyć w wysłuchaniu, chyba że obwiniony nie wyrazi na to zgody.

10. Przepisu ust. 9 nie stosuje się w przypadku:

- 1) tymczasowego aresztowania obwinionego;
- 2) odmowy obwinionego stawienia się w celu wysłuchania lub nieusprawiedliwionej nieobecności w wyznaczonym terminie wysłuchania;
- 3) zaistnienia innej przeszkody uniemożliwiającej obwinionemu stawienie się w celu wysłuchania w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia o zakończeniu czynności dowodowych.

Art. 253. 1. Postępowanie dyscyplinarne jest dwuinstancyjne, z zastrzeżeniem art. 242. Od orzeczenia wydanego w pierwszej instancji obwinionemu przysługuje odwołanie w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia; odwołanie może zostać wycofane.

2. Odwołanie składa się do wyższego przełożonego dyscyplinarnego za pośrednictwem przełożonego, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji.

3. Wyższy przełożony dyscyplinarny odmawia przyjęcia odwołania, w drodze postanowienia, jeżeli zostało wniesione po terminie lub przez osobę nieuprawnioną albo jest niedopuszczalne. Przepis art. 263 stosuje się odpowiednio.

4. Jeżeli niedotrzymanie terminu, o którym mowa w ust. 1, nastąpiło z przyczyn od obwinionego niezależnych, obwiniony w terminie 7 dni od daty ustania przeszkody może zgłosić wniosek o przywrócenie terminu, dopełniając jednocześnie czynności, która miała być w terminie wykonana.

5. W kwestii przywrócenia terminu orzeka postanowieniem wyższy przełożony, przed którym należało dokonać czynności.

6. Na odmowę przywrócenia terminu przysługuje zażalenie.

7. Wniosek o przywrócenie terminu nie wstrzymuje wykonania orzeczenia, jednakże przełożony dyscyplinarny, do którego wniosek złożono, lub wyższy przełożony dyscyplinarny może, w drodze postanowienia, wstrzymać wykonanie orzeczenia; odmowa wstrzymania nie wymaga uzasadnienia.

8. Jeżeli orzeczenie lub postanowienie w pierwszej instancji wydał Minister Sprawiedliwości, odwołanie lub zażalenie nie przysługuje. Obwiniony może jednak w terminie, o którym mowa w ust. 1, zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy; do wniosku tego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące odwołań od orzeczeń.

Art. 254. 1. W postępowaniu odwoławczym rozpoznanie sprawy następuje na podstawie stanu faktycznego ustalonego w postępowaniu dyscyplinarnym. Jeżeli jest to potrzebne do prawidłowego wydania orzeczenia, wyższy przełożony dyscyplinarny może uzupełnić materiał dowodowy, zlecając rzecznikowi dyscyplinarnemu prowadzącemu postępowanie dyscyplinarne wykonanie czynności dowodowych, określając ich zakres.

2. Z materiałami uzyskanymi w wyniku czynności dowodowych, o których mowa w ust. 1, rzecznik dyscyplinarny zapoznaje obwinionego. W terminie 3 dni od dnia zapoznania się z tymi materiałami obwiniony ma prawo zgłoszenia wyższemu przełożonemu dyscyplinarnemu, o którym mowa w ust. 1, uwag dotyczących przeprowadzonych czynności dowodowych. Przepisy art. 251 ust. 1—3 stosuje się odpowiednio.

Art. 255. 1. Wyższy przełożony dyscyplinarny w terminie 7 dni od dnia wniesienia odwołania powołuje komisję do zbadania zaskarżonego orzeczenia, zwaną dalej „komisją”.

2. Komisja składa się z trzech oficerów w służbie stałej, z których dwóch wyznacza wyższy przełożony dyscyplinarny, a jednego — właściwy zarząd okręgowy związku zawodowego funkcjonariuszy.

3. O wyznaczeniu przedstawiciela związku zawodowego funkcjonariuszy do składu komisji przewodniczący zarządu okręgowego związku zawodowego funkcjonariuszy zawiadamia wyższego przełożonego dyscyplinarnego w terminie 7 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o powołaniu takiej komisji. W przypadku niewyznaczenia przedstawiciela związku zawodowego funkcjonariuszy, trzeciego członka komisji wyznacza wyższy przełożony dyscyplinarny.

4. Wyższy przełożony dyscyplinarny wyznacza przewodniczącego spośród członków komisji.

5. Przepisy art. 245 ust. 1—3 stosuje się odpowiednio do członków komisji.

6. Komisja może wysłuchać rzecznika dyscyplinarnego, obwinionego lub jego obrońcę.

7. Niestawiennictwo prawidłowo zawiadomionych: rzecznika dyscyplinarnego, obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje rozpoznawania sprawy.

8. Komisja może wystąpić do wyższego przełożonego dyscyplinarnego o uzupełnienie materiału dowodowego w trybie art. 254 ust. 1.

Art. 256. 1. Z przeprowadzonych czynności komisja sporządza sprawozdanie wraz z wnioskiem dotyczącym sposobu załatwienia odwołania.

2. Komisja przedstawia wyższemu przełożonemu dyscyplinarnemu sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, w terminie 21 dni od dnia jej powołania.

3. Rozpatrzenie odwołania przez wyższego przełożonego dyscyplinarnego powinno nastąpić w terminie 14 dni od dnia otrzymania sprawozdania, o którym mowa w ust. 1.

4. Wyższy przełożony dyscyplinarny może zaskarżone orzeczenie:

- 1) utrzymać w mocy albo
- 2) uchylić w całości albo w części i w tym zakresie uniewinnić obwinionego, odstąpić od ukarania, bądź wymierzyć inną karę, bądź uchylając to orzeczenie — umorzyć postępowanie dyscyplinarne w pierwszej instancji, albo
- 3) uchylić w całości i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia przez przełożonego dyscyplinarnego, gdy rozstrzygnięcie sprawy wymaga przeprowadzenia czynności dowodowych w całości lub w znacznej części.

5. Postępowanie odwoławcze umarza się w przypadku cofnięcia odwołania.

6. W postępowaniu odwoławczym wyższy przełożony dyscyplinarny nie może wymierzyć surowszej kary dyscyplinarnej w przypadku wniesienia odwołania przez obwinionego.

Art. 257. Orzeczenie lub postanowienie staje się prawomocne:

- 1) z upływem terminu do wniesienia odwołania lub zażalenia, jeżeli go nie wniesiono;
- 2) w dniu wydania orzeczenia lub postanowienia przez organ odwoławczy.

Art. 258. 1. Przełożony, po uprawomocnieniu się orzeczenia, niezwłocznie wykonuje orzeczoną karę. Przepis art. 237 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

2. Prawomocne orzeczenie o odstąpieniu od ukarania albo o ukaraniu włącza się do akt osobowych funkcjonariusza.

Art. 259. 1. W sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego w zakresie dotyczącym wezwań, terminów, doręczeń i świadków, z wyłączeniem możliwości nakładania kar porządkowych.

2. O zwolnieniu od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytania osoby pozostającej z obwinionym w szczególnie bliskim stosunku osobistym rozstrzyga rzecznik dyscyplinarny. Na odmowę zwolnienia od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytania służy zażalenie w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia.

Art. 260. 1. Zatarcie kary dyscyplinarnej oznacza uznanie kary za niebyłą.

2. Kary dyscyplinarne podlegają zatarciu po upływie:

- 1) 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia kary nagany;
- 2) 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia kary ostrzeżenia o niepełnej przydatności na zajmowanym stanowisku służbowym lub do służby w Służbie Więziennej;
- 3) 18 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia kary wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe, obniżenia stopnia, wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe wraz z obniżeniem stopnia.

3. W przypadku nienagannej służby, stwierdzonej w opinii służbowej, przełożony dyscyplinarny może zatrzeć karę dyscyplinarną przed upływem terminu określonego w ust. 2, jednak nie wcześniej niż przed upływem:

- 1) 3 miesięcy od dnia orzeczenia kary nagany;
- 2) 6 miesięcy od dnia orzeczenia kary ostrzeżenia o niepełnej przydatności na zajmowanym stanowisku służbowym lub kary ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby w Służbie Więziennej;
- 3) 12 miesięcy od dnia orzeczenia kary wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe.

4. Za wykazanie męstwa lub odwagi oraz za poważne osiągnięcia w wykonywaniu zadań służbowych przełożony dyscyplinarny może w każdym czasie zatrzeć karę dyscyplinarną.

5. Jeżeli funkcjonariusz zostanie ponownie ukarany przed zatarciem kary dyscyplinarnej, okres wymagany do zatarcia nowej kary dyscyplinarnej biegnie od dnia zatarcia poprzedniej kary.

6. W przypadku jednoczesnego wykonywania więcej niż jednej kary dyscyplinarnej zatarcie kar następuje z upływem terminu przewidzianego dla kary surowszej.

7. Zatarcie kary dyscyplinarnej powoduje usunięcie z akt osobowych funkcjonariusza orzeczenia o ukaraniu. Orzeczenie o odstąpieniu od ukarania usuwa się z akt osobowych po upływie 6 miesięcy od dnia jego uprawomocnienia się.

8. Przełożony dyscyplinarny prowadzi rejestr wymierzonych kar dyscyplinarnych.

Art. 261. 1. Postępowanie dyscyplinarne zakończone prawomocnym orzeczeniem wznawia się, jeżeli:

- 1) dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności, okazały się fałszywe;
- 2) zostały ujawnione istotne dla sprawy okoliczności, które nie były znane w toku postępowania dyscyplinarnego;
- 3) orzeczenie wydano z naruszeniem obowiązujących przepisów, jeżeli mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia;
- 4) orzeczenie zostało wydane w oparciu o inne rozstrzygnięcie, które zostało następnie uchylone lub zmienione;
- 5) w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stracił moc lub uległ zmianie przepis prawny będący podstawą wydania orzeczenia dyscyplinarnego;
- 6) potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.

2. Postępowanie dyscyplinarne wznawia się z urzędu lub na wniosek ukaranego. W przypadku jego śmierci postępowanie wznawia się na wniosek członka rodziny uprawnionego do renty rodzinnej.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 5 i 6, wniosek o wznowienie składa się w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego albo rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.

4. Postępowania dyscyplinarnego nie wznawia się na niekorzyść ukaranego po ustaniu karalności przewinienia dyscyplinarnego.

5. Postępowania dyscyplinarnego nie wznawia się po upływie 5 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

6. O wznowieniu postępowania dyscyplinarnego z urzędu zawiadamia się ukaranego albo, w przypadku jego śmierci, członek rodziny uprawnionego do renty rodzinnej.

7. Wniosek o wznowienie postępowania dyscyplinarnego wnosi się do przełożonego dyscyplinarnego, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, w terminie 30 dni od dnia, w którym ukarany dowiedział się o okoliczności stanowiącej podstawę do wznowienia postępowania.

8. Jeżeli przyczyną wznowienia postępowania jest działalność przełożonego dyscyplinarnego, o którym mowa w ust. 7, o wznowieniu rozstrzyga wyższy przełożony dyscyplinarny.

9. Na postanowienie o odmowie wznowienia postępowania dyscyplinarnego ukaranemu oraz członkowi rodziny uprawnionemu do renty rodzinnej, o którym mowa w ust. 2, służy zażalenie do wyższego przełożonego dyscyplinarnego w terminie 7 dni od dnia doręczenia; na postanowienie wydane przez Ministra Sprawiedliwości przysługuje w takim samym terminie wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Art. 262. 1. Po wznowieniu postępowania dyscyplinarnego przeprowadza się czynności dowodowe ograniczone do przyczyn wznowienia, a po ich zakończeniu, stosownie do poczynionych ustaleń, wydaje się orzeczenie:

- 1) uchylające dotychczasowe orzeczenie i stwierdzające niewinność ukaranego lub umorzenie postępowania dyscyplinarnego albo
- 2) zmieniające dotychczasowe orzeczenie i wymierzające inną karę dyscyplinarną, albo
- 3) odmawiające uchyleń dotychczasowego orzeczenia.

2. Zmiana dotychczasowego orzeczenia i wymierzenie innej kary dyscyplinarnej nie może nastąpić po ustaniu karalności przewinienia dyscyplinarnego.

3. Orzeczenie kary surowszej od dotychczasowej jest możliwe tylko wtedy, gdy wznowienie następuje z urzędu i orzeczona kara jest rażąco niewspółmierna do popełnionego przewinienia dyscyplinarnego.

4. Jeżeli w następstwie wznowienia postępowania wymierzono karę łagodniejszą, ulegają uchyleń skutki kary dotychczasowej, a w razie wymierzenia kary surowszej jej wykonanie rozpoczyna się od dnia wymierzenia.

5. Na orzeczenie i postanowienie wydane w trybie wznowienia postępowania dyscyplinarnego służy ukaranemu, a w przypadku jego śmierci — członkowi rodziny uprawnionemu do renty rodzinnej, odwołanie lub zażalenie do wyższego przełożonego dyscyplinarnego w terminie 7 dni od dnia doręczenia; na postanowienie wydane przez Ministra Sprawiedliwości przysługuje w takim samym terminie wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.

6. Termin zatarcia kary zmienionej w następstwie wznowienia postępowania liczy się od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o wymierzeniu nowej kary. Na poczet okresu zatarcia nowej kary zalicza się okres zatarcia, który upłynął od uprawomocnienia się orzeczenia kary dotychczasowej.

Art. 263. Od orzeczenia oraz postanowienia kończącego postępowanie dyscyplinarne funkcjonariuszowi przysługuje prawo wniesienia odwołania do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania obwinionego sądu pracy, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia lub postanowienia wraz z uzasadnieniem.

Art. 264. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb wykonywania czynności związanych z postępowaniem dyscyplinarnym w stosunku do funkcjonariuszy, w tym obieg dokumentów związanych z postępowaniem dyscyplinarnym, prostowanie błędów pisarskich i rachunkowych oraz innych oczywistych omyłek, oraz określi wzory postanowień i innych dokumentów sporządzanych w postępowaniu dyscyplinarnym, mając na względzie sprawność prowadzonego postępowania.

Rozdział 22

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 265. 1. Osoba powołana na stanowisko Dyrektora Generalnego oraz mianowana na stanowisko zastępcy Dyrektora Generalnego, a także funkcjonariusz mianowany na stanowisko dyrektora okręgowego, zastępcy dyrektora okręgowego, dyrektora zakładu karnego lub dyrektora aresztu śledczego, zastępcy dyrektora zakładu karnego lub zastępcy dyrektora aresztu śledczego, Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej i komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej oraz zastępcy Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, zastępcy komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej i zastępcy komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 273, wykonuje swoje obowiązki lub pełni służbę na dotychczas zajmowanym stanowisku służbowym przez okres nieprzekraczający 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Jeżeli w okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy funkcjonariusz, o którym mowa w ust. 1, nie zostanie powołany odpowiednio na stanowisko Dyrektora Generalnego, zastępcy Dyrektora Generalnego, dyrektora okręgowego, zastępcy dyrektora okręgowego, dyrektora zakładu karnego lub dyrektora aresztu śledczego, zastępcy dyrektora zakładu karnego lub zastępcy dyrektora aresztu śledczego, Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej i komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej oraz zastępcy Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, zastępcy komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej i zastępcy komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej w trybie określonym w rozdziale 8, wówczas zwalnia się go z dotychczas zajmowanego stanowiska służbowego. Przepisy art. 68 stosuje się odpowiednio.

3. Funkcjonariusza, o którym mowa w ust. 2, zwalnia się ze służby, jeżeli nie wyrazi zgody na przeniesienie na stanowisko, o którym mowa w art. 68 ust. 3. Funkcjonariuszowi przysługują świadczenia i należności przysługujące funkcjonariuszowi zwalnianemu ze służby na podstawie art. 96 ust. 2 pkt 4.

Art. 266. Funkcjonariusz pozostający w dniu wejścia w życie ustawy bez przydziału służbowego we właściwości osobowej właściwego przełożonego staje się funkcjonariuszem pozostającym w dyspozycji. Przepisy art. 68 ust. 4–6 oraz art. 265 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 267. Funkcjonariusz, który nie spełnia wymagań w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych przewidzianych dla stanowiska służbowego zajmowanego przez niego przed dniem wejścia w życie ustawy, zachowuje to stanowisko.

Art. 268. 1. Sprawy ze stosunku służbowego określone w art. 217 ust. 2, prowadzone na podstawie ustawy, o której mowa w art. 273, wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są prowadzone na podstawie niniejszej ustawy.

2. Postępowania dotyczące decyzji w sprawach lokalu mieszkalnego, przyznania pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego, przyznania równoważnika pieniężnego z tytułu braku mieszkania albo równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego, wydanych na podstawie ustawy, o której mowa w art. 273, wszczęte i niezakończone decyzją ostateczną do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy są prowadzone na podstawie przepisów niniejszej ustawy.

Art. 269. Jednostki organizacyjne, którym nadano sztandary przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zachowują te sztandary.

Art. 270. Funkcjonariusz jest obowiązany poinformować przełożonego o posiadaniu przez niego, małżonka lub osoby pozostające we wspólnym gospodarstwie domowym akcji lub udziałów w podmiotach świadczących usługi detektywistyczne lub usługi w zakresie ochrony osób i mienia, w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 271. 1. Postępowanie dyscyplinarne niezakończone wydaniem orzeczenia do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy podlega dalszemu rozpoznaniu na zasadach określonych w rozdziale 21; bieg terminu, o którym mowa w art. 241 ust. 3, rozpoczyna się od dnia wejścia w życie ustawy.

2. Nieprawomocne orzeczenie, na które zostało złożone zażalenie do sądu dyscyplinarnego, o którym mowa w art. 131 ustawy, o której mowa w art. 273, nierozpoznane przez ten sąd do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, podlega rozpoznaniu na zasadach określonych w rozdziale 21 przez wyższego przełożonego dyscyplinarnego.

3. Przewodniczący sądu dyscyplinarnego po wejściu w życie niniejszej ustawy niezwłocznie przekaże:

- 1) wyższemu przełożonemu dyscyplinarnemu dokumentację dotyczącą postępowań dyscyplinarnych, o których mowa w ust. 2, celem rozpoznania zgodnie z właściwością;
- 2) przełożonemu dyscyplinarnemu dokumentację zakończonych postępowań dyscyplinarnych, w zakresie niepodlegającym archiwizacji.

Art. 272. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 10 ust. 3 i 4, art. 15 ust. 4, art. 17 pkt 3 i 5, art. 23 ust. 2, art. 24 ust. 3, art. 25, art. 26 ust. 2 i 3, art. 34 ust. 4, art. 68a ust. 9, art. 69 ust. 4 i 5, art. 71, art. 72 ust. 4, art. 74 ust. 2, art. 84 ust. 2, art. 96 ust. 4, art. 98, art. 100 ust. 3, art. 106 ust. 3 i 4, art. 107 ust. 3, art. 109 ust. 2 i art. 123 ust. 3 ustawy, o której mowa w art. 273, zachowują moc do czasu wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 17 ust. 2, art. 23 ust. 4, art. 26 ust. 2, art. 31 ust. 1, art. 36 ust. 4, art. 37 ust. 3, art. 39 ust. 5, art. 55, art. 56 ust. 4, art. 57 ust. 3, art. 58 ust. 3, art. 73 ust. 4, art. 110 ust. 2, art. 119 ust. 3 i 4, art. 155 ust. 4, art. 156 ust. 2, art. 168 ust. 9, art. 169 ust. 2, art. 195 ust. 4, art. 205, art. 207 ust. 5, art. 215 ust. 3 i art. 228 ust. 3 niniejszej ustawy, nie dłużej jednak niż przez 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie.

Art. 273. Traci moc ustawa z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1761, z późn. zm.¹⁵⁾).

Art. 274. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Marszałek Sejmu wykonujący obowiązki
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: *B. Komorowski*

---

¹⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 142, poz. 1380, Nr 166, poz. 1609 i Nr 210, poz. 2036, z 2004 r. Nr 273, poz. 2703 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711.